

A dah beh-eu sah bo

The Biali Book of Genesis

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Cirəm

Toyen-tyesakai

Sabi ali, də nwam Yeni toyeni saba hyahə, sabə-cembi e. Bə də wusə bə yagə cirəm sabi e. Də í hiri tingə bə maa də í sabi cagu bwosi də hirəkwozi n cetə kəm e, hweru n doúnə kəm bwosi hyahə. Də sagə cagu buri də i kukworu n cetə kəm. Də sagə cagu Yeni n paa kəm, də hirəkwozi də hyani, bə n you bə tuobə, də n muom kəm canda n dyebə pahu hweru də də n wusu kəm hirəbə də tahi bə bə pwasu. Də í sabi hyahə, Isərayelə yiebə halabə toyeni pirəsə hanə-ceti. Yeni yi bə beasə nui bə hongə bə twangə də nui. Də yi bea nui bə yi paa Abəraham suu. Də sagə yi ya bə tə də yí yei u tahi e bə paa tinkwangə nui hirəbə sai suu. Də í sabi sui magərə bə mwana dwopə-peru sabi bə maa də nwam puhi e bə də mwana. Də í dwopə-peru sabi e n cagə-i Suifədyebə də bə halabə toyeni də Yeni n wasə kəm bəwagənu də n yi bea nui n dyeli bə halabə, bə paa suu tinkwangə hirəbə sai. Də sa dwosə bə nwam Yeni toyeni saba sai sabə-yuoi e. Də hirəu pə hei də í cirəm sabi, u pwa fi cesə su saba tuoa n kwarə-ha. N dyebə diem Yeni toyeni saba də í dwopə-peru sabi hyahə, bə yi pigu də í cirəm sabi hyahə toyena e bə fiigə bə tə də í sabi yi dyem bə byagasu ninsi sai. Də í sabi tutə hana dia e:

Hanə-kataai cagu bwosi n cetə kəm bə tei tu buri n kandə kəm tihə hyahə. Yeni dwosə ninsi sai bə wasə bə dwosə hirəkwozə bə mwanə kə n tinu ninsi sai. Kə tagərə Yeni nui, də kə kosə. Candəhyambu, huməm də hweru cetə hyani e. Kayenə də Abelə, bə toyeni sagə bou də í sabi hyahə. Də í sabi hyahə sagə cagu Nowe n dwosəm batu bə maa hirəbə hweru yi karəkəsə. Yeni tə hyamə bə maanu wurəm bə bə diisə bə sandə Nowe də də təpuu. Hirəkwozi nanwogəhu sagə tə hyamə bə kangə, sə n nagəsənu Yeni. Sə mei mansunu bə nagə nində tagau. Yeni kansa sə twagəsəm sə pə n you sə tuosi (yuoi 1 bə tei tu yuoi 11).

Hanə-diaki cagu Yeni n fiigə kəm hirəkwozi də n nəm sə pwasa kəm bə cetə Abəraham tahi bə tei tu Sosefə tahi. Yeni yi nagə bə paa hirəkwozi suu e bə terə Abəraham bə bea nui bə yi u pa habisi də tintuom u n bou; də u yuoi hyáhə, də paa tihə hyahə təpui sai suu. Abəraham dahə, də í nui n dyahəsu bəwagənu u bigə Isakə, bəwagənu Isakə bigə Sakobə. Sakobə bisi hyahə Sosefə yi bou də Yeni yi terə hyanfə e. Sosefə e n diafə də í cirəm sabi hyahə. Sabi wasə tahi cagə bə tə Yeni ba yí n tiim e də hirəbə bə pa (yuoi 12 bə tei tu yuoi 50).

Yeni n dwosə kəm bwosi

1 Yeni n cetə dai handuni, də dyem bə dwosə tagau də tihə e. ² Ningə hingə nam yi kwa tihə hyahə, də tihə sagə yi kwa hau; fwarə-cuncunhu yi bou tihə də hu hyahə nwam swara; niim yi bou, də í niim hyáhə, Yeni cicirəkə yi daaru.

³ Yeni ya bə tə: «Deesəm paa», deesəm magə bə paa. ⁴ Yeni wondə bə n nwa m nwam nin-suikə e. Də magə bə m kansa də yinie. ⁵ Yeni wusə deesəm bə tə Hum-su, bə wusə yinie bə tə Yagu. Yapeem paa, saam paa: da-cembə-dai hyamə.

⁶ Yeni ya bə tə: «Nin-pəmpyahu hinhu n bou niim dacahu hyahə, bə kansa niim də m twaam.» ⁷ Yeni tə hyamə, bə paa də í nin-pəmpyahu bə kansa tihə í niim də hyáhə yem. ⁸ Yeni tə hyamə, bə wusə hyáhə bə tə tagau. Yapeem paa, saam paa: da-diakə-dai hyamə.

⁹ Yeni ya bə tə: «Tihə niim hyaməm, m wagə hani cari, tinweiwei paa.» Də tə hyamə, bə paa kəhyamə.

¹⁰ Yeni wusə tinweiwei bə tə tihə, bə wusə niim n wagə-məm hyaməm bə tə nicaməm. Yeni yi wondə bə n nwa də sui. ¹¹ Yeni ya bə tə: «Tihə hyahə ninsi pwom-pwom yei; mworu n toú-tu biri də tiisi, n dyegə də kə sanu kə bia.» Də tə hyamə, bə paa kə hyamə. ¹² Mworu yei tihə hyahə, də mwohu n dyehu buru sanu hu mwobiri, tiisi n sanu tibia də a toú bia nəm yéi-ha burəm. Yeni wondə bə n nwa də sui. ¹³ Yapeem paa, saam paa: da-tarə-dai hyamə.

¹⁴ Yeni ya bə tə: «Tagau hyáhə ninsi n bou bə toú deesəm bə kansa humsu də yagu. Də í deesəm, m mwanə tə n hyá boa dai, bə n hyá tə n bou dai n dyeli, bə sagə n hyá tə n bou byeni n dyeli. ¹⁵ Də í ninsi n toú deesəm hyaməm, m e n nəm bou-məm tagau hyáhə, bə mwanə tihə hyahə n deesə.» Də tə hyamə, bə paa

kə hyamə. ¹⁶Yeni paa deesə-cetəm dia, deesə-cetəm n bou bə tinu humsu də deesə-hywambəm tinu yagu. Də sagə yi paasə hwarəbia. ¹⁷Yeni paa də í deesəm m diesu tagau hyáhə bə nagə m nəm deegu tihə hyahə, ¹⁸bə n tinu humsu də yagu, bə kansu deesəm də yinie. Yeni wondə bə n nwa də sui. ¹⁹Yapeem paa, saam paa: da-naasə-dai hyamə.

²⁰Yeni ya bə tə: «Doru n dyetu, tə n bou tə buru tə buru nicaməm hyahə bə yagə twagə twagə. Nesi n pwinsu tagau hyáhə.» ²¹Yeni dwosə do-cetətu, doru n dyetu sai bou nicaməm hyahə, tə n sində bə twagəru niim hyahə. Də sagə paa nesi, sə buru sə buru. Də wondə bə n nwa də sui. ²²Yeni twagəsə sə hyáhə suu bə tə: «Sandə-ni, bə wosəkə, bə dwom nicaməm hyahə. I-wei, nesi, i dwom tihə.» ²³Yapeem paa, saam paa: da-nundə-dai hyamə.

²⁴Yeni ya bə tə: «Tihə sandə doru buri sai: Cincangandoru n bou, do-hywambətu n bou, mwohu hyahə yieru n bou tə buru tə buru.» Də tə hyamə, bə paa kə hyamə. ²⁵Yeni n paa kəm hyamə doru tə buru tə buru: mwohu hyahə doru, cincangan-yieru bəwagənu do-hywambətu. Də wondə bə n nwa də sui.

²⁶Yeni ya bə tə: «Tə paa hirəkwoğə bə nwana tə hyim də kə yí n tə nwanu magərə; də kə yí n tinu nicaməm hyahə yansi, tihə hyahə nesi, cincangandoru, bəwagənu nindarənsi sai tihə hyahə.»

²⁷Yeni tə hyamə,

bə dwosə hirəkwoğə bə nwana də hyim,
də kə də nwanu magərə.

Də yi dwosə dau də pwahau e.

²⁸Bə tə hyamə, bə twagəsə bə hyáhə suu bə tə: «I sandə bisi, bə warə, bə dwom tihə, bə n də tinu. Bə n tinu nicaməm hyahə yansi, tagau hyáhə nesi də doru sai n sində-tu tihə hyahə.» ²⁹Yeni ya bə tə: «Tihə sai hyahə, m i mwanə diru sai bəwagənu tə bura; m sagə i mwanə tiisi sai n sanu-si tibi-mwahəka, də a toú biri: Də sai, də yí n nwam i diru e. ³⁰Doru sai n bou-tu tihə hyahə, tagau hyáhə, nesi sai, n dyeli sai darəm tihə, də n dyeli sai fuusu, də diru hyamə mworu.» Də sai tə hyamə, bə paa e. ³¹Yeni wondə bə hyambə bə nwa də n yi paa-i sai sui magərə. Yapeem paa, saam paa: da-hadwandə-dai hyamə.

2 Yeni n wasə kəm hyamə tagau də tihə, də ninsi n bou-si tihə hyahə, sə dwosəm. ²Yeni dyahə də twaməm daa hadwam e bə fuusə da-pəleiri. ³Yeni twagəsə suu da-pəleiri hyáhə, bə də kwansa də dai bə maa də dai e də n yi fuusəm də n yi dwosə ninsi hyansi, sə hyáhə. ⁴Yeni n paa kəm hyamə tagau də tihə.

Edenə kuhu hyahə

Yeni Yombətu n dwosə dai tagau də tihə, ⁵tiigə hingə nam yi kwa, mwohu hinhu nam yi pə yei, bə maa Yeni Yombətu nam yi pə mwanə tagəfə pwom ti-

hə hyahə, hirau nam yi kwa bə yí dyahə tihə hyahə; ⁶ama niim hyiməm yi bwinsənə bə twangu tihə səsai.

⁷Yeni Yombətu pirə tihə tatu bə dwosə hirəkwoğə, bə purə kə hwanfwaməm hyahə bwosi fuusəm, hirəkwoğə tə hyamə, bə cetə bə n fuusu. ⁸Yeni Yombətu paa kuhu, bə n wusu tahi bə yagə Edenə də də bou teyuo i hau bə pirə hirau də n dwosə-u hyau bə hana hyahə. ⁹Yeni Yombətu mwanə tiisi yei, sə hyáhə sə hyáhə də sə wondəm toú sansaməm, də sə bia mwohəm narə. Kuhu dacahu hyahə, tiigə hingə yi bou bə nwam bwosi tiigə, də í tiigə sagə yí fi mwanə də hirau yí mandə n sui-i, də n pə sui-i.

¹⁰Baru yi bou Edenə hyahə bə muom də kuhu twansi, də í baru tutə hyani bə kwana bari naasi. ¹¹Kataau hiri yagə Pisonə: U e n cara-hu Hafila tintuom sai, wurau n bou tahi, ¹²də í tintuom wurau sui. Tulari tiisi sagə bou hyan tahi də bə sə wusu bə yagə Bedəlium də hwangə-puo-sui də bə də wusu bə yagə Onikəsə. ¹³Barə-diaku hiri yi yagə Gihonə, u e n yi wapə-hu bə diigə Kusə tintuom sai hyahə. ¹⁴Barə-taru hiri yagə Tigərə, bə wapu Asurə dapui hau. Barə-naasu hiri yi yagə Efəratə.

¹⁵Yeni Yombətu pirə hirəkwoğə bə kə hana Edenə hundu kuhu hyahə bə nagə kə n dyahəsə hyahə bə n hu wuúm. ¹⁶Yeni Yombətu cagə hirəkwoğə bə tə: «A yí fi bə mwahi tiisi sai n bou-si kuhu hyahə sə bia, ¹⁷ama, a pə kwandənu bə mwahi tiigə n nəm mwanə-kə aka də a yí mandə n sui-i də n pə sui-i, bə maa a n nəm mwahi dai, a ba yí yia e.»

¹⁸Yeni Yombətu ya bə tə: «Də pə sui hirəkwoğə n bou kə carəkə, m nəm kə paa santuou, u n kə tiim.»

¹⁹Yeni Yombətu pirə tatu e bə dwosə kwai hyahə doru sai bəwagənu nesi sai bə pirə bə mwanə hirəkwoğə bə nagə hyambə kə n nəm sə pa hira n dyeha; kə n nəm sə pa hira n dyeha, bə ba yi n tə wusu də í hira e.

²⁰Hirəkwoğə pa hira cincangandoru sai, mwohu hyahə yieru sai, bə sagə pa nesi sə í hira. Ama, hirəkwoğə wondə kə pə hyambə ningə n kə nwanu-kə peipei də bə yí n sandə. ²¹Yeni Yombətu mwanə dau dou bə yia, u pirə u hafə hyahə hwobu caru bə yegə bə sara fwani. ²²Yeni Yombətu pirə də í hwobu u n yi yeira-hu hyou dau hafə hyahə bə dwosə pwahau bə maanu dau tahi.

²³Də sani e dau n buusəm bə ya bə tə:

«Ntə sunswamə m diakətuou,
u kwan-hundu də u hwombi yeinə m tahi e,
bə yí u wusə bə tə pwahau e;
bə maa u yeinə m tahi e.»

²⁴N e n mwanəm də dau tən yisə u pweu də u hyou bə tahi, bə pirə u pwahau, bə diesu bə kwandə hirau carau.

²⁵Dau də u pwahau bə diesu, bə yi sində bə pyara e, də tuou pə hwanə tuou fei.

Yeni Yombətu tapa Adam də Efə hundu kuhu hyahə

3 Yombətu n dwosə doru sai kwai hyahə, wofə yi tə cagənu tə sai. Fə kaám pwahau bə tə: «Magəri e Yeni n yaam bə tə i pə mwohə kuhu tiigə hingə bii?»

² Pwahau yega wofə bə tə: «Tə yí fi mwohə tiisi sai bia,

³ ama, tiigə n bou-kə aka kuhu dacahu hyahə, Yeni ya bə tə: Tə pə kwandənu kə bia nibəm bə kaám mwohəm; bə maa dé tə paa kə hyamə, tə yí yia.»

⁴ Wofə yega pwahau bə tə: «Hyaməm nwa, i pwa yia.

⁵ Ama, Yeni hyá bə tə i n nəm mwohə dai də í tiigə bia, i nuoi yí nwahərə e, i yí n nwanu Yeni, bə yí fi bə mandə ningə n sui-kə də n pə sui-kə.»

⁶ Pwahau wondə bə n nwa tiigə hyangə kə bii mwohəm yí n narə, də kə wondəm toú sansaməm, də kə diim sagə yí dwonsa hyám. U tə hyamə, bə pirə tibii, bə mwohə; bə magə bə pa u dau u n yi wagə bə bounu, u masə mwohə. ⁷ Bə nuoi sana bə tə pyengəlam, bə mandə bə tə bə yi sində bə pyara e. Bə tə hyamə, bə basə tiigə hingə fe-cetətu, bə yii.

⁸ Yapeem, ya-narəm cetə n dambu; də Yeni Yombətu sində kuhu hyahə, pwahau də dau, bə cesə bə sou tiisi hyahə. ⁹ Yeni Yombətu wusə dau, bə u kaám bə tə: «A bou man tə?» ¹⁰ Dau yega bə tə: «M cesə a siməm kuhu hyahə, bə hwaagə bə maa m sində m pyari e; bə masə sou.» ¹¹ Yeni Yombətu u kaám bə tə: «Wetə n a cagə-u bə tə a sində a pyari e? A pə n mwohəsə tiigə m n a kangənu hyangə kə tibia mwohəm?» ¹² Dau yega bə tə: «Pwahau, a n m mwanə-u hyau, u e n m mwanə-u tibii m masə mwohə.» ¹³ Yeni Yombətu kaám pwahau bə tə: «A paa barə ama?» Pwahau yega bə tə: «Wofə e n m dyendə-fə m masə mwohə.»

¹⁴ Yeni Yombətu ya wofə bə tə: «A n paa ali, m nəm a kosə cincangandoru də mwohu doru hyahə, a yí n e a carau n nəm fyarəm-u tihə da-səsai a dogə hyáhə. A bwosi hyahə, da-səsai, a yí n hyim tabəduni e. ¹⁵ M i huna e, a-wei də pwahau. U habisi, də a í habisi, sə yí n nwam hunkantiibə e. U habisi yí pyatə a yuoi, a masə hasə sə tedwarətu hyahə.»

¹⁶ Yeni Yombətu sagə ya pwahau bə tə: «M nəm mwanə də a tən puum, a n hyambu canda, bə tən n nagə sandə bə cesə duum. A dúm ba yí n bou dau hau e, u n toú a hyáhə bansəm.»

¹⁷ Bə ya Adam bə tə: «A n yéi ama a pwahau nui bə mwohə tiigə m n a kangənu peipei n dyegə bia mwohəm, a hyáhə mwanə m kosə tihə. A bwosi hyahə a kwanu yí mia e a fi hou nindigəhu. ¹⁸ Pwiim himəm yí yei tihə m buru m buru; a yí n hyim kuhu hyahə í diru e. ¹⁹ A tən yí káarə tihu e bə fi karə bə di bə n kwandənu a fwagərə dai tabəduni hyahə, a n yeinə tahi. Magəri e, a nwam tabəduni e, a ba yí fwagərə a tabəduni hyahə.»

²⁰ Dau hiri yi yagə Adam e, u pa u pwahau í hiri bə tə Efə, Efə nagə ya bə tə Bwosi e bə maa u e n nwam-u furəbə sai hyuou. ²¹ Yeni Yombətu pirə doru kwandu bə dwosə babatu bə yira Adam də u pwahau. ²² Yeni Yombətu tə hyamə, bə ya bə tə: «Wondə sunswamə hirəkwogə nwanu Yeni yiem e. Kə hyá n sui-i bə sagə hyá n pə sui-i. Sunswamə, tə kə hyirə kə pə hwasə bwosi tiigə tibii. Dé kə mwohə də í tibia, kə yí n bou bə pwa yia dai hini.»

²³ Yeni Yombətu tapa hirəkwogə Edenə kuhu hyahə, bə tə kə tei bə dyahə tihə kə n yei-ni hyani də hyahə.

²⁴ Yeni n tapa dai hirəkwogə Edenə kuhu hyahə, bə pirə twontwondə-basəbə, bə nwasə teyuoi hau, bə bə bara tuba də a nwam dacengəm hyaa, bə bei cou n dyehu ciru bwosi tiigə tahi.

Kayenə də Abelə

4 Adam twanga Efə, fə sandə Kayenə; fə ya bə tə: «Yombətu m tiim m sandəsə hirəkwogə-dagə.» ² Bə sagə sandə Abelə, Kayenə hywambəkə.

Abelə yi yahu doru e, Kayenə n nwam kukwatau. ³ Də dahə, Kayenə karə u kuhu diru bə maanə bə pa Yombətu. ⁴ Abelə masə sagə tei bə pa Yeni u doru n sandə do-kataaru, do-pəmpwona. Yombətu cigərə Abelə paabu bəwagənu yanarəm. ⁵ Ama, Kayenə hyau, Yombətu pə u cigərə e bə sagə pə cigərə u paabu. Kayenə hum, u nuoi hyahə sə swara. ⁶ Yombətu ya Kayenə bə tə: «Barə n paa-i də a pahu daru, də a nuoi hyahə pə deesə? ⁷ Dé a paa suu, a yí yegə bə yisə. Dé a pə paa suu, hweru pia a dinanui dobu yiem bə nagə bə a korə. Ama, a-wei, a kwandənu bə tə twahəkə.»

⁸ Kayenə ya u hywambəkə Abelə bə tə: «Tə yei.» Bə n yei sani bə doú mwohu hyahə, u wua u hywambəkə Abelə.

⁹ Yombətu tə hyamə, bə u kaám bə tə: «A hywambəkə Abelə bou man tə?» U yega bə tə: «M pə hyá; m nwam m hywambəkə basau?» ¹⁰ Yombətu yega bə ya bə tə: «A paa barə ama? M you də a hywambəkə hiim buusənə tihə hyahə bə tingənə m tahi bə nagə m fwaha kə fwahi. ¹¹ Sunswamə, m a kose, a yí yisə a n bou tihə ali də hyahə. Də í Tihə hahərəsə də nui bə nagə hya a hywambəkə a n wua-kə aka kə hiim. ¹² Dé a dyahə də hyáhə a pwa karə ningə hingə. A yí n sində e bə diigə tihə hyahə bə kwa hani.»

¹³ Kayenə ya Yombətu bə tə: «M canda subəsi m paanu. ¹⁴ Yagəlai, a m tapa tihə ali də hyahə, m cándə a tahi bə n sində bə diigə, n nəm m hyambə-u, u yí m wua.» ¹⁵ Yombətu u yega bə tə: «Dé hirau a wua, m nəm wua hirəbə pəlei e bə fwaha a fwahi.» Yombətu tə hyamə, bə paa nwambi Kayenə hyáhə, də sani hirau n dyeu sai u pirənu, u pwa u wua. ¹⁶ Kayenə yisə bə cándə Yombətu tahi bə ha tei bə n bousu syeli bə n wusə-i bə yagə Nodə də də bou Edenə dapui.

Kayenə furu

¹⁷ Kayenə twanga u pwahau, u puum bá sandə bigə, bə kə wusə bá tə Henokə. Kayenə tə hyamə, bá mei syeli, bá də pa u bigə hiri bá tə Henokə. ¹⁸ Henokə sandə Iradə, Iradə sandə Mehuyayelə, Mehuyayelə sandə Metusayelə, Metusayelə sandə Lemekə.

¹⁹ Lemekə dounu pwobə dia: Ada də Sila. ²⁰ Ada sandə Yabalə. N dyebə bou kwesuga hyahə, bə yahu doru, bə halau hyamə. ²¹ U hyuobigə hiri yagə Yubalə. N dyebə sai soum barəsi bə puum kwogərətu, bə halau hyamə. ²² Sila sandə bigə də kə hiri yagə Tubalə-Kayenə. U yi nwam mamarau n yi marə-u ninsi n sahusi, sə buri sai bəwagənu matu də maswosətu. Tubalə-Kayenə putau hyamə Nama.

²³ Lemekə ya kə pwobə bá tə: «Ada də a-wei Sila, i m byegərə! M pwobə m n fwa-bə, i byegərə m n cagə ali. Də bə m pwom, m nəm wua hirau. Də bə m bwaha, m nəm wua kuntagə. ²⁴ Də hirau wua Kayenə, bə kwandənu bá wua hirəbə pəlei e bá fwaha Kayenə. Də hirau m wua, bə kwandənu bá wua hirəbə pwisi pəlei də hirəbə pəlei.»

²⁵ Adam yegə twanga u pwahau, u sandə bigə tuogə bá kə wusə bá tə Setə, Efə ya bá tə: «Kayenə wuosə Abelə, ama Yeni m pasə bigə tuogə u hani.» ²⁶ Setə tə hyamə, bá karə bigə bá kə wusə bá tə Enosə. Də sani e hirəbə n cetəm bá n yaam bə wusə Yeni bə yagə Yombətu.

Bə yisə Adam sani bá tei tu Nowe sani

5 Adam bisi də u habisi, sə hira hyamə: Yeni n paa dai hirəkwogə, də kə paa bá nwana də hyim e, ² də dwosə pwahau də dau bá bə paa suu bá bə wusə bá tə hirəkwosi, də n ba bə dwosə dai.

³ Adam yi toú byena kogə də pwisi tari, bá sandə bigə də kə u nwanu bá tei wasə bá kə pa hiri bá tə Setə. ⁴ Adam n sandəm Setə, bá yegə n fu bá kwana byena kosi nei bə sagə sandə dapebə tuobə də sebəsi. ⁵ Adam yia bə toú byena kosi wai də byena pwisi tari.

⁶ Setə sandə Enosə bə toú byena kogə də byena num. ⁷ Setə sandə Enosə, bá yegə kwana byena kosi nei də byena pəlei, bə sagə sandə dapebə tuobə də sebəsi. ⁸ Setə yia bə toú byena kosi wai də pwigəm byena dia.

⁹ Enosə yi toú byena pwisi wai e bá sandə Kenanə. ¹⁰ U n sandəm Kenanə, bá yegə n toú byena kosi nei də pwigəm byena num, bə sagə sandə dapebə tuobə də sebəsi. ¹¹ Enosə yia bə toú byena kosi wai də byena num.

¹² Kenanə sandə Mahalalelə bə toú byena pwisi pəlei e. ¹³ U sandə Mahalalelə bá yegə bá n toú byena kosi nei də pwisi naasi, bá sandə dapebə tuobə də sebəsi.

¹⁴ Kenanə yia bə toú byena kosi wai də byena pwigə.

¹⁵ Mahalalelə sandə Yeredə bə toú pwisi hadwam də byena num. ¹⁶ U sandə Yeredə bá yegə kwana byena kosi nei də byena pwisi tari, bá tə hyamə, bá sandə bisi tuosi, dapəsi də sebəsi. ¹⁷ Mahalalelə yia bə toú byena kosi nei də byena pwisi wai də byena num e.

¹⁸ Yeredə sandə Henokə bə toú byena kogə də pwisi hadwam də a dia. ¹⁹ U sandə Henokə bá yegə n toú byena kosi nei, bá yegə sandə dapəsi tuosi də sebəsi. ²⁰ Yeredə yia bə toú byena kosi wai də pwisi hadwam də byena dia.

²¹ Henokə n toú byena pwisi hadwam də a num bá sandə Matusalem. ²² Henokə sandə Matusalem bá yegə n toú byena kosi tari bá twangə Yeni, bá tə hyamə, bá sandə, dapəsi tuosi də sebəsi. ²³ Henokə bwosi tei tu byena kosi tari də pwisi hadwam də byena num. ²⁴ Kə n yi twangəm hyamə Yeni cou, dai hini n bou hirau pə mandə kə n doú hau, bə maa Yeni yi kə pirə bə kə teinu də tahi.

²⁵ Matusalem yi toú byena kogə də pwisi nei də byena pəlei, bá sandə Lemekə. ²⁶ U sandə Lemekə bá yegə n toú byena kosi pəlei də pwisi nei də byena dia, bá sandə dapəsi tuosi də sebəsi. ²⁷ Matusalem yia bə toú byena kosi wai də pwisi hadwam də byena wai.

²⁸ Lemekə sandə bigə bə toú byena kogə də pwisi nei də byena dia. ²⁹ Kə pa də í bigə hiri bá tə Nowe, bá ya bá tə: «Yombətu kosəsə tihə. Aka, kə yí tə paasə tə canda tə n hyambə-ha aha Yombətu n kosə tihə ali də hyáhə.» ³⁰ Lemekə sandə Nowe bá yegə n toú byena kosi num də byena pwisi wai də byena num, bá yegə sandə dapesi tuosi də sebəsi. ³¹ Lemekə yia bə toú byena kosi pəlei də pwisi pəlei də byena pəlei.

³² Nowe sandə bisi tari bə toú byena kosi num. Sə hira hyamə: Sem, Kam də Safetə.

Yeni yousu də n dwosəm hirəkwogə

6 Hirəkwosi yi wosəkəsə magərə tihə hyahə bá tə hyamə, bá sandə sebəsi. ² Yeni bisi wondə bá n nwa hirəkwosi sebəsi sui magərə, sə terə bə n nagə-si bá kwansa sə pwobə. ³ Yeni ya bá tə: «M Cicirəkə pwa n tum bou hirəkwosi hyahə. Sə yí yia dai hini. Bá yisə yagəlai bá n pa, hirau kwa n dyeu n nəm fu-u bá twéi byena kogə də pwisi dia.» ⁴ Də sani yi nwa, Yeni bisi yi bou bə sagə nam kwarə bou. Sə e n twangə-si hirəkwosi sebəsi bá sandə bisi sə n nwam hirə-bansə-pəm-pandu də bə twagəsu tə yem.

⁵ Yombətu wondə bá n nwa hirəkwogə hwasəsi ba dwonsu e tihə hyahə; daa səsai kə maam ba yi bousu hweru hau e. ⁶ Yombətu yousə u n dwosəm hirəkwogə tihə hyahə, u yaməm puorə. ⁷ Yombətu ya bá tə: «M nəm sara hirəkwogə, cincangandoru də nindarənsi, ba nesi. M yousə magərə m n sə dwosə ama.» ⁸ Ama, Yombətu yi fwarəsə Nowe bwosi.

Yeni ya Nowe bá tã u dwosã batã-cetu

⁹⁻¹⁰ Ntã Nowe toyeni. Nowe sandã bisi tari e. Sã hira hyamã: Sem, Kam dã Safetã. Nowe sani, u yi nwam hirã-magãrau e bã kwa hyuóse tahi. U yi twangã Yeni cou.

¹¹ Yeni wondã bá n nwa handuni swanãse, bã dwom daru. ¹² Yeni wondã tihã bá n nwa tihã swanãse, bã maa hirãkwosi sai yi pugã bwo-hwerãsi e tihã hyahã. ¹³ Dã sani e Yeni n yaam Nowe bá tã: «M nãm wua hirãkwosi bã maa handuni dwom daru e, dã dã yei sã tahi e. M nãm sã sara, hyansi dã tihã. ¹⁴ A kwãhã kwogã-cetãhu dã dã nwanu batã-cetu yiem bãwagãnu dei dã i bansã magãrã, bã paa saga saga hyahã; bã tarãm hu hyahã dã hu tumu bãwagãnu kwatai. ¹⁵ Ntã a n nãm dwosã kãm dã í batu: U wogãsi kwandãnu bã n nwam kogã dã myata pwisi num, u cangãsi n nwam pwigãm myata num. ¹⁶ A u twopã bã yaasã fwomãm n bou bã nwam santimyata pwisi num u hai hyahã. A yí paa dinanui u hafã hyahã, bã paa mansuni tari.

¹⁷ «M-wei, m nãm mwanã tagãfã pwom tihã, bundã magãrã. Niim nãm wua n dyeli sai bou tagau hyãhã dã tihã hyahã. ¹⁸ Ama, m mwanã dwopãtu n bou a-wei dã m-wei, tã dacahu hyahã. A yí douã batu hyahã, a-wei, a bisi, a pwahau bãwagãnu a bipwobã. ¹⁹ A sagã kwandãnu bã doa a batu hyahã nin-fugãsi sai buri hyahã, nin-dagã dã nin-hywogã bã pã yaasã sã yia. ²⁰ Do-cetãtu sai buri hyahã, nesi sai buri hyahã, do-hywambãtu n dyetu sai buri hyahã, a pirã ninsi dia dia, nin-dagã dã nin-hywogã sã n wagã bã a bounu bã pwa yia. ²¹ A-wei, a magãrau, pirã nindigãhu n dyehu sai, bã kansasu. Dã sani, a-wei dã hyantu, i yí n tou i n nãm di-i.» ²² Nowe yéi dã sai, bã paa bã nwanu Yeni n ba u tã u paa kãm.

Nowe douã kwogã-cetãhu hyahã dã u yiebã sai

7 Yombãtu ya Nowe bá tã: «Douãsu kwogã-cetãhu hyahã dã a yiebã sai, bã maa m wondã bá n nwa a e a carau n tingã-u sunswamã í hirãbã aba bã hyahã. ² Doru n pã yii-tu diim, a pirã nin-hywogã dã nin-dagã bã kwana fwagãsam pãlei, bã sagã pirã bã n yii-tu diim nin-hywogã dã nin-dagã bã kwana fwagãsam í pãlei, ³ bã sagã ba paa kã hyamã bãwagãnu tagau hyãhã nesi bã mwanã sã buri pã fitã tihã hyahã. ⁴ Daa pãlei hyahã m nãm mwanã tagãfã pwom bã kwana hunsi pwisi naasi, yagi pwisi í naasi. M n paa ninsi sai tihã hyahã, m nãm sã sara sã sai.» ⁵ Nowe twanga peipei Yombãtu n ba tã u paa kãm hyamã.

Wurãm doum

⁶ Wurãm n yi douã dai tihã, dã Nowe touã byena kosi hadwam e. ⁷ U douã kwogã-cetãhu hyahã dã u bisi, dã u pwahau, dã u bipwobã wurãm pã bã hurãnu. ⁸ Do-

cetãtu bã n hyim-tu dã bã n pã hyim-tu, nesi bãwagãnu do-hywambãtu sai n sindã-tu tihã hyahã, ⁹ tã sai douã bãwagãnu Nowe kwogã-cetãhu hyahã. Tã yi bou tã dia dia, nin-dagã dã nin-hywogã bã nwanu Yeni n ba yi kaãm kãm hyamã Nowe. ¹⁰ Daa pãlei hyahã, niim swatã tihã sai.

¹¹ Nowe byen-ko-hadwandãkã hyahã, hwarã-diakãkã pwigãm da-pãleiri, hana sai, niim n tãn bou-mãm tihã, m sã bwi bã n wapu, tagau byerã bã n nwam hauu niim n yagã cu cu. ¹² Tagãfã pwom bã kwana hunsi pwisi naasi yagi pwisi naasi. ¹³ Dã dai, Nowe douã kwogã-cetãhu hyahã bãwagãnu u bi-tarãsi Sem, Kam dã Safetã, dã u pwahau bãwagãnu u bisi pu-tarãbã. ¹⁴ U douã bãwagãnu doru buri sai, mwõhu hyahã doru dã cincani hyahã yieru, do-hywambãtu n sindã-tu tihã hyahã, nesi dã nin-pwĩnsãsi sã buru sã buru. ¹⁵ Doru sai hyahã, doru dia dia douã bãwagãnu Nowe. ¹⁶ Nin-dagã dã nin-hywogã douã kwogã-cetãhu hyahã bã nwanu Yeni n ba kaãm kãm Nowe. Bã n douã sani bã sai, Yombãtu bia kani.

¹⁷ Wurãm kwana tihã hyahã daa pwisi naasi. Niim douã bã yisãka kwogã-cetãhu, hu n dyapã niim hyãhã. ¹⁸ Niim ba n doabu bã dwom bã nwamsu hyamã, dã kwogã-cetãhu ba dyapã niim hyãhã. ¹⁹ Niim ba n tumu bã doabu bã ha tei bã swatã talã-ceta sai. ²⁰ Bá douã bã swatã tala sai bã twéi bã yegã bã n touã myata pãlei. ²¹ Dã sani, nin-fugãsi n dyesi bou tihã hyahã, dã sai yia. Nesi, cincangãndoru, mwõhu hyahã yieru, nin-kunkwansi n sindã-si tihã hyahã bãwagãnu hirãkwosi, dã sai dã sã mwaga. ²² N dyeli sai fuusu, bã bou tin-weiã hyãhã dã yia. ²³ Yombãtu sara tihã hyahã ningã n dyegã sai fuusu: Hirãkwosi, do-candu, do-hywambãtu, ba nesi. Ningã pã sandã tihã hyahã ba ningã carãkã, dã Nowe pã nwa bãwagãnu u hirãbã dã doru, n yi bou-i kwogã-cetãhu hyahã. ²⁴ Niim nuosã tihã bã tei tu daa kogã dã daa pwisi num.

Nowe dã u hirãbã dã u doru bã yei kwogã-cetãhu hyahã

8 Yeni yi pã duu Nowe yem bãwagãnu doru sai dã n yi wagã bã douã dã n dyetu, do-candu dã do-hywambãtu. Yeni purã yaam tihã hyahã niim cetã bã n kahu. ² Niim sa pã yegã yerãkã tihã hyahã, tagau tã hyamã bã bia, tagãfã nuosã, ³ niim n hyieu kunkwangã kunkwangã. ⁴ Hwarã-pãleirãkã, pwigãm da-pãleiri, kwogã-cetãhu maanã bã nuosã Araratã tala tahi. ⁵ Niim n hyieu bã tei tu hwarã-pwigã hyahã. Dã í hwarã-pwigã da-cembi, bã cetã bã n hyambu tala cuncungã.

⁶ Nowe yi paasã kwogã-cetãhu hyahã bwegã. Bã n touã daa pwisi naasi bã byerã bwegã, ⁷ bã kaam kãnkani tumu. Dã í kãnkani, dã yei bã tei bã hunã bã yegã fwagãrã bã n caabã niim hyierãm tihã hyahã. ⁸ Nowe tã hyamã, bã sagã twona hambagi tumu, bã

nagə hyambə dá niim kahərəsə. ⁹ Ama, hambagi pə hyambə də n nəm sində tahi bə maa niim nam yi kwarə tihə hyahə; də tə hyamə, bə fwagərə kwogə-cetəhu tahi, Nowe n bou tahi. Nowe cana u nou bə pirə hambagi bə doa kwogə-cetəhu hyahə. ¹⁰ Nowe yegə bə batə daa pəlei, bə yegə bə twona hambagi tumu; ¹¹ də fwagərə yapeem Nowe tahi bə hahə də nui hyahə olifə tiigə fehu. Nowe mandə hyaməm e bə tə tihə hyahə niim kahərəsə. ¹² U sagə yegə batə daa pəlei, bə twona hambagi. Ama, aməm hyaməm, hambagi pə yatənə e.

¹³ Nowe n yi toú dai byena tusa hadwam də byeni cari, hwarə-cembəkə da-cembi dai, niim yi hyierəsə tihə hyahə. Nowe tə hyamə, bə twobərə n yi twopə-i kwogə-cetəhu hyáhə, bə wondə tumu bə n nwa tihə weisə. ¹⁴ Hwarə-diakəkə pwisi dia də da-pəleiri, tihə wei peipei bə n nwam kagə kagə.

¹⁵ Yeni ya Nowe bə tə: ¹⁶ «Yei kwogə-cetəhu hyahə, a-wei, a pwahau, a bisi də a bisi pwobə. ¹⁷ A sagə yeira doru sai n bou-tu bəwagənu a-wei. Nesi sai, do-candu sai, do-hywambətu sai n sində-tu tihə hyahə. Də sandə də sai bə wosəkə bə dwona tihə.» ¹⁸ Nowe yei bəwagənu u bisi, u pwahau, u bisi pwobə. ¹⁹ U yei bəwagənu u doru sai, u do-hywambətu sai, nesi sai, də n dyeli sai sində tihə hyahə, də yei kwogə-cetəhu hyahə də caga də caga.

²⁰ Nowe mei mamari Yombətu yem, bə pirə do-cetətu hyahə, də nesi bə n hyim-si hyahə, dobu n dyebə buri hyahə dobu carəbu, bə tə hyamə, bə tə twei tə sai mamari hyáhə bə mwanə Yombətu. ²¹ Yombətu sou dwosi Nowe n paa-i hyani, də nuhu bə n nwa də nuhu narə, u ya u buoi hyahə bə tə: «Sunswamə, m pwa yegə bə kosə tihə hirəkwogə yem. Magərə e, kə ba nagə hweru paam e harə kə bigabiim hyahə. Ama, m pwa yegə bə wua ningə n dyegə sai fu, bə nwanu m n paa kama.

²² Də tihə pə sare,
bə yí n buru bə sagə houm.
Siim daa yí n bou də tihu daa bou.
Yoi daa yí n bou də pai daa bou.
Humsu yí n bou də yagu bou.
Də ba yí n nwamsu kə hyamə e.»

Yeni də Nowe, bə bea nui

9 Yeni paa suu Nowe də u bisi bə bə ya bə tə: «I sandə bə wosəkə bə dwona tihə. ² Bə yisə yagəlai bə n pa, tihə hyahə doru sai, nesi, do-hywambətu n sində-tu tihə hyahə, yansi sai, sə yí n i hwanə magərə. I n toú tə hyáhə bansəm. ³ M i mwanə-si bə nwanu m n ba yi i mwanə kəm hyamə hunfyatu. Sunswamə, n dyeli sai sində də n dyeli sai fu, də nwam i nindigəhu e; də sai, m i mwanə e. ⁴ Ama, i pə kwandənu bə hwobə kundi bəwagənu də bwosi, m nagə bə cagə bə tə də hiim. ⁵ I magərəbə, i hiim nwam i bwosi e. Də e n

mwanə-i dá dobu wua hirau, m nəm bə kaám bə n wuo-u hyau u hiim; dá hirəkwogə sagə n wuo-kə hirau, m nəm kə kaám kə n wuo-u hyau u hiim. N dyeu sai wua u diakətuou, m nəm u kaám u diakətuou hiim.»

⁶ «N dyeu n wuo-u hirəkwogə,

hirau tuou yí u wua;

bə maa Yeni paa hirəkwogə bə nwana də hyim e.

⁷ «I wei masə nwa, i sandə bisi bə wosəka. I yásə bə cara tihə.»

⁸ Yeni tə hyamə, bə ya Nowe də u bisi bə tə: ⁹ «M nəm mwanə, m-wei də i-wei, də bisi, də i bisi í bisi tə n dwopə. ¹⁰ M sagə paa dwopətu bəwagənu nin-fugəsi sai n wagə-si bə i bounu: nesi, cincangandoru, mwohu hyahə yieru, m ba sa wagə-i bə yei kwogə-cetəhu hyahə bəwagənu i-wei, də n dyeli sai yí n fu tihə hyahə. ¹¹ M-wei də i-wei, tə dwopə e. M pwa yegə mwanə niim wesa hirəbə. Wurəm pə yegənə dai hini bə swanə tihə.» ¹² Də sagə yegə ya bə tə: «M nəm paa ningə də kə yí mwanə i mandə m dwopətu. Də í dwopətu ba wagə bou bə mwanə nin-fugəsi n wagə-si bə yi bounu, bəwagənu n twangənə-bə i dahə. ¹³ M paasə m tecari tagau hyáhə; də yí n nwam ningə n fiigə-kə e m-wei də tihə tə dwopətu. ¹⁴ Tagəfə n tən siibə sani, də i nua tecari tagau hyáhə, ¹⁵ m tən siirə m dwopətu m n paa-tu bəwagənu i-wei də nin-fugəkə n dyegə sai bou. Niim pwa yegə kwandə dai hini wurəm bə wua ningə hingə. ¹⁶ M n nəm hyambə sani tecari tagau hyáhə, m nəm wondə bə siirə dwopətu n pwa wasə-tu m-wei Yeni m n paa-tu bəwagənu nin-fugəsi sai n bou-si tihə hyahə.» ¹⁷ Yeni yegə ya Nowe bə tə: «Də í tecari e nwam-i ningə n fiigə-kə dwopətu m n paa-tu m-wei bəwagənu nin-fugəsi n bou-si sai tihə hyahə.»

Nowe bi-tarəsi

¹⁸ Sem, Kam də Safetə nwam Nowe bisi e n yei-si kwogə-cetəhu hyahə. Kam nwam Kanaa pweu e. ¹⁹ Də í bi-tarəsi, sə e n yásə-si bə dwona handuni.

²⁰ Nowe nwam kukwatə-kataau e. U yi burə tiisi də bə pigu sə bia bə saamsu daam. ²¹ Dai hini u hya sə daam bə buum, bə batə u babatu sai bə cwoba u kwesugəhu hyahə. ²² Kam, Kanaa pweu hyambə u pweu pyari bə yei cagə u hyuobi-diakəsi. ²³ Sem də Safetə bə pirə Nowe dierə-cetəhu bə baagə, bə n hayaam bə tei doú kwesugəhu hyahə; bə tə hyamə, bə u wara, bə wuúm yoyou hau bə pə nagə hyambə sə pweu pyari. ²⁴ Nowe n bundə sani daam, bə cesə u dapə-hywambəkə n paa-i, ²⁵ bə ya bə tə: «M kosə e Kanaa, u yí n nwam u hyuobisi sai ywomba ywombi e!» ²⁶ Bə yegə ya bə dwonsa bə tə: «Pagi Yombətu Sem Yeni, Kanaa yí n nwam Sem ywombi e! ²⁷ Yeni yí mwanə Safetə toúm! Safetə də Sem bə yí n wagə bə bou e, də Kanaa nwam Safetə ywombi!»

²⁸ Wurām twéi Nowe yegā kwana byena kosi tari dā byena pwisi num. ²⁹ Nowe yi fu bā kwana byena kosi wai dā byena pwisi num. Bā tē hyamā, bā n kwa.

Nowe bisi dā sē habisi

10 Wurām n twéim, Nowe bisi Sem, Kam dā Safetā, bā karā bisi. Ntā n dyeu dā u bisi:

² Safetā bisi hyamā: Gomerā, Magogā, Madayi, Safanā, Tubalā, Mesekā dā Tirasā. ³ Gomerā í bisi hyamā: Acekenasā, Rifatā dā Tokarāma. ⁴ Safanā yiesi n hyamā: Elisa, Tarāsisā, Kitim dā Rodanim. ⁵ Sā í bisi e hirābā n bou-bā nicamēm ywogā. Dā í hirābā, n dyebe n wagā-bā twagāsēm, bā e n wagā-bā syela. Bā ham bā dabuoā bā dabuoā.

⁶ Kam bisi hyamā: Kusā, Misērayim, Putā dā Kanaa. ⁷ Kusā sandā Seba, Hafila, Sabāta, Rakāma dā Sabāteka. Rakāma sandā Saba dā Dedanā. ⁸ Kusā sandā Nemārodā. Nemārodā yi nwam hirau n dyeu buoi yi paanu cindi e tihā hyahā. ⁹ U sagā yi nwam carāmagārau e Yombātu disu hyahā. Dā e n mwanā-i dā bā twagāsu bā muom nwanam bā yagā: «Carāmagārau Yombātu disu hyahā bā nwanu Nemārodā.» ¹⁰ U begi syelā-kataa hyamā: Babelā, Ereka, Akadā dā Kalāne dā dā bou Mesopotami tintuom hyahā. ¹¹ Nemārodā yisā dā í syeli hyahā bā tei Asurā bā mei syelā-ceta bā n wusā-ha bā yagā Ninifā, Rehobotā, Irā, Kala, ¹² dā Resenā dā dā bou Ninifā dā Kala syelā-ceti dacahu hyahā.

¹³ Misērayim nwam Ludā yiebā, Anamimādyebā, Lehabā yiebā dā Nafātu yiebā, ¹⁴ Patārosā yiebā, Kasālu yiebā dā Kafātorā yiebā, bā halau e. Filisā-tendyebā yeinā Kasālu yiebā furu hyahā.

¹⁵ Kanaa biyuoi e Sidonā bā twanga Hetā. ¹⁶ Hetā nwam Sebusitādyebā, Amoritādyebā, Girigāsītādyebā, ¹⁷ Hefitādyebā, Arākiendyebā, Sinitādyebā, ¹⁸ Arāfaditādyebā, Semaritādyebā dā Hamatitādyebā halau e. Bā n pa pa, Kanaadyebā dabuoā yāsā hana sāsai. ¹⁹ Bā tintuom ciem bā yisā Sidonā bā n tingā Gerarā hau bā tei tu harā Gasa dā Sodomā, Adima dā Gomorā, Adēma, dā Sefoyimu, bā n nwamsu hyamā bā tei tu Lesa. ²⁰ Kam bisi e n wagā-si bā ham sē dabuoā sē dabuoā, dā dabuoi n dyeli dā dā twagāsēm dā dā syeli.

²¹ Sem, Safetā dāpeciau u magārau yi karāsā bisi. U nwam Eberā bisi sai halau e, ²² Sem bisi hira hyamā: Elam, Asurā, Arāpakāsādā, Ludā dā Aram ²³ Aram bisi hira hyamā: Wusā, Hulā, Geterā dā Masā. ²⁴ Arāpakāsādā nwam Selahu pweu e, dā Selahu nwam Eberā pweu. ²⁵ Eberā karā bisi dia: Kataagā hiri yagā Pelekā, Pelekā nagā cagā bā tē: Tutām. Bā maa u nam yi kwarām bā fu, handuni yi tutāsā; diakākā hiri n hyamā Yokātānā. ²⁶ Yokātānā nwam Alāmodadā, Selefā, Hasarāmafetā, Yera, ²⁷ Hadoram, Wusalā, Dikēla, ²⁸ Obalā, Abimayelā, Saba, ²⁹ Ofirā, Hafila, Yobabā, bā

pweu e. Bā sai bā nwam Yokātānā bisi e. ³⁰ Sā bou Mesa, dā Sefarā tala tintuom bā tingāsu dapui hau. ³¹ Sem bisi í bisi hyamā, dā sē ham ham sē furi sē furi, dā sē twagāsēm sē twagāsēm, sē syela sē syela.

³² Nowe habisi hyamā; sē ham sē yahā sē yahā, sē dabuoā sē dabuoā. Dā yei sē tahi e, hirākwosi tutā syela tihā hyahā wurām dahā.

Sagā-wogāhu meim

11 Dā sani yi nwa, tihā hyahā hirābā yi twagāsu twagāsēm carām e; dā bā nubwona pā kaam.

² Dai hini, hirābā yisā bā tingā teyuoi hau bā hyambā hani dā dā bou Mesopotami tintuom nanukogā hau bā ham hyani. ³ Bā ya bā tuobā bā tē: «Yaasā tē pwom birāka bā a pura.» Birāka yi n nwam bā hwanga e dā kwatai nwam bā sima. ⁴ Bā sagā yegā ya bā tē: «Yaasā tē mei syelā-ceti dā sagi dā dā wogā bā nindā tagau. Dā sani, tē hiri yī yisā handuni hyahā, dā tē sagā pwa n nwam yandā yandā tihā hyahā.»

⁵ Yombātu sindānā bā yeinā tagau bā tei bā hyambā hirākwosi n mei syelā-ceti n dyeli, dā sagā-wogāhu n dyeu. ⁶ «U ya bā tē sē nwam buru caru e bā twagāsu twagāsēm carām. Bā n cetā kama, sunswamā ningā hingā kwa bā yī bā nwsa bā twamēm hyahā; bā yī paa bā n nagā-i sai. ⁷ Dā dā hyāhā tē n pa, tē sindā bā kansa bā twagāsēm bā pā n you bā tuobā.» ⁸ Yombātu tē hyamā, bā bā tapa bā bā yabāsa hana sāsai handuni hyahā. Bā nwsa bā syeli meim. ⁹ Dā e n mwanā-i bā pa dā í syeli hiri bā tē Babelā. Bā maa Yombātu kansa hyani e handuni hyahā hirābā twagāsēm. Dā sagā yisā hyani e u bā yabāsa hana sāsai handuni hyahā.

Bā yisānā Sem sani bā tei tu Abāram sani

¹⁰ Ntā Sem furu: Sem yi sandā Arāpakāsādā bā tōu byena kogā. Dā n tōu byena dia, wurām maanā. ¹¹ U sandā Arāpakāsādā bā yegā kwana byena kosi num bā nam fu, bā sandā dapāsi dā sebāsi.

¹² Arāpakāsādā sandā Selahu bā tōu pwisi tari dā byena num. ¹³ Arāpakāsādā sandā Selahu bā yegā kwana byena kosi naasi dā byena tari.

¹⁴ Selahu yi sandā Eberā bā tōu byena pwisi tari e. ¹⁵ U sandā Eberā bā yegā kwana byena kosi naasi dā byena tari bā fu, bā sandā dapāsi dā sebāsi.

¹⁶ Eberā n tōu pwisi tari dā byena naasi bā sandā Pelekā. ¹⁷ U sandā Pelekā bā kwana kosi naasi dā byena pwisi tari, bā sandā dapāsi dā sebāsi.

¹⁸ Pelekā yi tōu byena pwisi tari bā sandā Rewu.

¹⁹ Pelekā sandā Rewu, bā yegā kwana byena kosi dia dā byena wai, bā sandā dapāsi dā sebāsi.

²⁰ Rewu yi sandā Serukā bā tōu byena kosi dia dā byena pālei. ²¹ U sandā Serukā bā yegā kwana byena kosi dia dā byena pālei, bā sandā dapāsi dā sebāsi.

²² Serukə n tou byena pwisi tari bə sandə Nahorə.
²³ Serukə sandə Nahorə, bə yegə kwana byena kosi dia də byena dia, bə sandə dapəsi də sebəsi.
²⁴ Nahorə yi tou pwisi dia də byena wai e bə sandə Tera. ²⁵ Nahorə sandə Tera bə n tou byena kogə də pwigəm byena wai e, bə sandə dapəsi də sebəsi.
²⁶ Tera yi tou byena pwisi pəlei e bə sandə Abəram, Nahorə də Haranə.
²⁷ Ntə Tera furu: Tera sandə Abəram, Nahorə də Haranə. Haranə sandə Lotə. ²⁸ Haranə dyem bə yia bə yaasə u pweu Tera, u n ba yi sandə tahi Wurə, Caləde tintuom hyahə. ²⁹ Abəram də Nahorə, bə tə hyamə, bə karə pwobə; Abəram pwahau hiri yi yagə Sarayi, də Nahorə yuou hiri yagə Miləka. Haranə pupegə, Haranə sagə yi nwam Yisəka pweu e. ³⁰ Sarayi yi nwam Pəciri e, u yi kwa bigə.
³¹ Tera tə hyamə, bə yisə Wurə, Caləde tintuom hyahə bə tei Kanaa, bə sanu u bigə Abəram də u habigə Lotə, Haranə bigə. U sagə yi sanu u dapau Abəram pwahau Sarayi. Bə sim bə ha tei tu Haranə, bə ham hyan tahi. ³² Tera kwana byena kosi dia də byena num, bə yia Haranə syeli hyahə.

Yeni ya Abəram bə tə u yisə u syeli

12 Yombətu ya Abəram bə tə: «Yisə a tintuom hyahə bə n a sandə tahi, a pweu təpuu hyahə. Tei tintuom m n nəm a fiigə-məm hyahə. ² M nəm mwanə a karə dabuo-ceti. M nəm a paa suu bə sagə yí mwanə a hiri yisə tinkwangə nui. Də a í yuoi hyáhə, m nəm paa suu hirəbə tuobə, m nəm mwanə bə karə. ³ M nəm paa suu n dyebə a pahu-bə suu. N dyebə n a kosu-bə, m masə yí bə kosə. Də a yuoi hyáhə, m nəm paa suu tihə hyahə buri sai.»
⁴ Abəram tə hyamə, bə yisə bə n pa bə nwanu Yombətu n ba yi u cagə kəm bə sanu Lotə, u hyuobigə dapau. Abəram n yi yisəka sani Haranə syeli hyahə, u yi tou byena pwisi pəlei də byena num. ⁵ U yi sanu u pwahau Sarayi, də u hyuobigə dapau Lotə. U yi pa bə pugə u fwai sai, bə sanu ywomba u n yi nundə-ha Haranə syeli hyahə. Bə yisə bə n pa Kanaa tintuom hyahə.

Abəram tei Kanaa bə sagə yisə twagərə Esipətə

⁶ Bə tə hyamə, bə nində Kanaa tintuom hyahə. Abəram tə hyamə, bə n twéi, bə tei nində tican-tiigə tahi; bə n wusə-kə bə yagə More tiigə; də kə bou Sisem syeli hyahə. Də sani yi nwa, Kanaa yiebə n yi bou-bə də í syeli hyahə.
⁷ Yombətu fiigə u hyim Abəram bə u ya bə tə: «M nəm mwanə tintuom aməm a bisi də a habisi.»
 Abəram tə hyamə, bə mei hyan tahi mamari, bə n nəm pahu n dyeli hyáhə Yeni dwosa. ⁸ Abəram tə hyamə, bə yisə hyani, bə dou tari hini hyáhə, də də bou Betelə da-

pui. U n yi bou tahi, u yi sugəsə sugəhu. Də í sugəhu, də a bou hu tahi, a yí n wuúm Betelə dapui, bə wuúm Ai dapui. Hyani sagə nwa, u yi mei Yombətu mamari tuoli, bə n u yaam. ⁹ Abəram tə hyamə, bə n twaku twaku, bə ha tu Kanaa nanukogə hau.

¹⁰ Bwan-ceti dou nə tintuom hyahə, Abəram yisə bə n pa Esipətə bə nagə tei bə n bou hyani. ¹¹ Abəram n yi doure sani Esipətə hyahə, u ya u pwahau Sarayi bə tə: «M hyá bə tə a sui. ¹² Esipətə yiebə n nəm a hyambə sani, bə yí ya bə tə: U pwahau e ala. Də yí fi mwanə bə m wua bə a yaasə. ¹³ A yasu bə tə a nwam m putau e. A hyáhə yí yaasə bə m turə su; bə pə m wua.»

¹⁴ Abəram tə hyamə, bə nində Esipətə tintuom hyahə. Esipətə yiebə wondə bə n nwa Sarayi sui magərə. ¹⁵ Begau swosə-cana n u hyambə sani, a tei bə cagə begau, bə pagu u n sui kəm. Bə tə hyamə, bə u pirə, bə u doa begau təpuu hyahə. ¹⁶ U hyáhə Esipətə begau turə Abəram su; bə u pa swobi, busi, nahi, muna-hywosi, samədyebə bəwagənu hirəbə, də bə yí n dyahəsu u twaməm. ¹⁷ Sanwa, begau Faraon n yi pirəm hyamə Abəram pwahau Sarayi, Yombətu maanu u hyáhə bwaməm, də m hwasi magərə.

¹⁸ Begau hyau, u tə hyamə, bə wusə Abəram bə u kaám bə tə: «A m paa barə ama? A yi pə m cagə bə tə a pwahau e! Barə n mwanə-i a paa kə hyamə? ¹⁹ Barə n paa-i a m tə a putau e? Də e n mwanə-i m u pirə bə kwansa m pwahau. Sunswamə, a cuou hyamə, pirə-u a n nwansu hyamə.» ²⁰ Bə tə hyamə, bə tiem u twant-wandəbə bə tə, bə tapa Abəram də u pwahau bəwagənu u n yi tou-i sai, bə u yeira Esipətə hyahə.

Abəram də Lotə, bə kandəm

13 Abəram yisə Esipətə, bə tei Nekefə, bə sanu u pwahau bəwagənu u n tou-i sai. Hyau də Lotə, bə yi sam e. ² Abəram yi tou fwai magərə: doru, pei də wurau. ³ Abəram yi yisə Nekefə bə n twaku twaku, bə ha tei fwagərə Betelə də Ai, bə syela dacahu hyahə. U yi dyem bə hamsu hyan tahi, bə mei mamari. Hyani e, u n yaaməm Yeni, bə də wusə bə tə Yombətu.

⁵ Lotə n yi u sanu-u, u magərau yi tou swobi, busi, nahi də u kwecua. ⁶ Bə yi pwa fi bə n wagə bou hyani bə sai; bə maa bə tə də í syeli yi pə sáhə bə maa bə doru yi wosə magərə. Kanaa yiebə də Perisitu yiebə sagə yi bou də í syeli hyahə. Də e n yi mwanə-i Abəram dosiemə də Lotə yiebə, bə hum. ⁸ Abəram ya Lotə bə tə: «M-wei də a-wei, tə yeinə cincani cari e; də pə kwandənu a dosiemə də m yiebə, bə n humsu. ⁹ Yaasə tə kandə. Tintuom sai hyamə n bei-məm. Də a terə yugu hau, m-wei, m nəm tei kogə hau e. Də a terə kogə hau, m-wei, m nəm tei yugu hau e.»

¹⁰ Lotə wondə bə hyambə də Surədenə tihə sam. Də í Surədenə tihə byaga sai yi tən dagərə niim bə ha tei tu Soarə. Yombətu n nam yi pə murəsa sani Sodomə də

Gomorə syela də í tihə yi nwanu Yombətu tiisi kuhu, bə sagə nwanu Esipətə tintuom. ¹¹ Lotə tə hyamə, bə terə Surədenə byagu sai, bə yisə tinga Dapui. Bə n tutə kəm hyamə.

¹² Abəram n bou Kanaa tintuom hyahə, də Lotə bou pahú hyahə. U tumba hyani u kwecua, bə ha tei tu syeli bə n wusə-i bə yagə Sodomə. ¹³ Də í syeli hyahə, hirəbə pə pahu suu ba kunkwangə. Bə yi pahu hweru də tə pə sui ba kunkwangə Yombətu hau.

Yombətu n bea nui n dyeli bə mwanə Abəram

¹⁴ Lotə n yi yisə sani, Yombətu ya Abəram bə tə: «Wondə a n bou tahi; wondə nanuyugu hau, bə wondə nanukogə, bə wondə dapui, bə sagə wondə nanui.

¹⁵ Tintuom a n wuúm aməm m sai, m n a mwanə-məm; a-wei də a habisi, i n m tinu ¹⁶ A bisi də a habisi, m nəm mwanə sə wosəkə bə n nwanu byarəm. Hirək-wogə pwa fi bə sə hei, bə nwanu hirau n pwa fi hei kəm hyamə byarəm. ¹⁷ Yisə a sim bə cara tintuom sai bə maa bə tə m pa a-wei də í tintuom.» ¹⁸ Abəram tə hyamə, bə yisə tei tumba u kwecua bə cii Maməre tican-tiisi tahi; bə pə taam bə n wusu syeli n dyeli bə yagə Hebəronə. U mei hyani Yombətu mamari.

Abəram fihərə Lotə

14 ¹⁻² Də sani yi nwa begəbə yi tən tasənu bə tuobə. Begəbə bə n yi wusə-bə bə yagə Amərafelə, Mesopotami tintuom begau, Ariokə, Elasarə tintuom begau, Kedorəlaomerə, Elam tintuom begau də Tidalə də u nwam Koyim í begau. Bə yi tasənu begəbə bə n wusə-bə bə yagə Bera də u nwam Sodomə yuou, Birəca Gomorə í begau, Sineyabə də u nwam tintuom bə n wusə-məm bə yagə Adəma m begau, Semeberə, Sefoyimu begau bəwagənu tintuom bə n wusə-məm bə yagə Bela m begau. Bela hyau bə sagə yi u wusə bə yagə Soarə. ³ Də í begə-nundəbə, bə tə hyamə, bə corə bə tuobə bə n wusə tahi bə yagə Sidim pahú hyahə. Də í pahú sa kwandəsə kalaam nicaməm.

⁴ Begau Kedorəlaomerə n yi tinu-u də í begə-nundəbə bə ha tei kwana pwigəm byena dia. Pwigəm byen-tari hyahə, bə tə hyamə bə kangə bə paa daru.

⁵ Pwigəm byen-nasi hyahə Kedorəlaomerə nində hyani bəwagənu begəbə tuobə n yi twangə-bə u dahə. Bə yi pwom bə twahəkə Refayitədyebə syeli bə n wusə-i bə yagə Asetarofə-Karnayim də hyahə, bə pwom bə twahəkə Susitədyebə Hamu syeli hyahə, bə sagə twahəkə Emitədyebə Kiriyatayim pahú hyahə.

⁶ Horitədyebə hyamə bə ba yi bə twahəkə bə yahə e, Seyirə tali hyáhə bə bə tapa bə tei tu Eilə-Paranə, də də cii yendu. ⁷ Bə tə hyamə, bə fwagərənə bə tinga Eyinə-Misepatə hau bə n wusə tahi bə yagə Kadesə bə fihərə Amalekitədyebə syeli, bə pwom Amoritədyebə n yi bou-bə Hasason-Tamarə syeli hyahə.

⁸ Sodomə, Gomorə, Adəma, Sefoyim begəbə bəwagənu Bela, syeli bə n sagə wusə-i bə yagə Soarə də begau, bə sai bə yeira bə swosa bə barə bə yisə nində Sidim pahú hyanhu u hyahə, ⁹ bə nagə taasunu begəbə bə n wusə-bə bə yagə Kedorəlaomerə də u nwam Elam í begau, Tidalə Koyim yuou, Amərafelə Mesopotami í begau, bəwagənu Ariokə də kə nwam Elasarə í begau. Begəbə num yi taasunu begəbə naasi.

¹⁰ Bwisi yi wosə magərə də í Sidim pahú hyahə. Sodomə də Gomorə begəbə, bə n pwei bə dwasu də í bwisi hyahə. N yi sandə-bə bə pwei bə doú tali hyáhə.

¹¹ N yi twahəkə-bə pirə Sodomə də Gomorə n yi toú n dyeli sai, bəwagənu bə diru sai bə tə hyamə, bə hui.

¹² Lotə, Abəram hyuobigə dapau n yi bou-u Sodomə hyahə, bə yi twéi bə kə sanu e, hyangə də kə fwai sai.

¹³ Hirau hiau yi pweinə bə maanə bə cagə Abəram n yi nwam-u Hebəre bə bou bə cii Maməre n yi nwam-u Amoritədyebə, u tican-tiisi tahi. Maməre nwam Esəkolə də Anerə bə hyuobigə e. Bə tarəsə bə yi wagə hyuou bəwagənu Abəram. ¹⁴ Abəram n yi cesə sani də bə korə u hyuobigə dapau ywombətu, u wagə u twant-wandəbə n sandə-bə u yahə də bə nwam hirəbə kosi tari də hirəbə pwigəm bə nei, bə yi byendəse taabu bə tapa u hunkantiibə bə ha tei tu Danə syeli hyahə. ¹⁵ U tə hyamə, bə tutə u hirəbə caga caga bə tei bə pigə u hunkantiibə yagu, bə bə twahəkə bə bə tapa bə tei tu Hoba syeli də də bou Damasə nanuyugu. ¹⁶ U yi fihərənə ninsi səsai, bə wagə fihərə Lotə, u hyuobigə dapau, də pwobə, də ywomba tuoa.

¹⁷ U n twahəkə sani Kedorəlaomerə bəwagənu u dwopədyebə, bə n hundənə. Sodomə begau u tusənə, bə n pirə Safe pahú hyahə bə n wusə tahi bə yagə begau pahú.

Abəram də Meləkisedekə bə pirənu bə tuobə

¹⁸ Meləkisedekə yi nwam Salem begau e, bə sagə nwam Yeni Yencambu n bou-u tagau cuncungə, u dwosa ciau; kə e n yi tən cirənu-kə peu də difeu. ¹⁹ Də í begau cuorə suu Abəram hyáhə bə tə: «Yeni Yencambu, bə e n paa-u tihə də tagau, u pasu Abəram u yugu də u kogə. ²⁰ Tə pagərə Yeni Yencambu n mwanə-u a twahəkə a hunkantiibə.» Abəram tə hyamə bə pirə nin-pwigə u n yi karənə-i sai hyahə bə kə mwana.

²¹ Sodomə begau ya Abəram bə tə: «M mwanənə hirəbə a n pugə a n fihərə ninsi sai.» ²² Abəram u yega bə tə: «M yorə m nou tə Yombətu, Yeni Yencambu n bou-u tagau hyáhə, u hau, hyau n paa-u tagau də tihə;

²³ M pworə m sə: M pwa nibə ningə hingə n nwam-kə a yiegə, m pwam ba kunkuməm ba nocabu caru. Də sani a pwa fi bə ya bə tə: M e n mwanə-u Abəram n toú fwai. ²⁴ M pwa pirə a ningə hingə bə n tinu. M ba yéi m twontwondəbə n yi di diru e tə catu. N diakətuobə n

dyebə n yi m tiim-bə taabu, m ywonu Anerə, Esəkolə də Maməre, hyamə bə yí cigərə bə n kwandənu-i.»

Yeni kwansa Abəram də dwopu

15 Də dahə, Yombətu tə hyamə, bə fiigə u hyim Abəram dansətu hyahə bə u ya bə tə: «Abəram, a pə tə a n hwanə, m nəm a kaasu hweru, bə sagə yí a cua cuoi də də pə mwam magərə.» ²³ Abəram yega bə tə: «Yombətu m Yeni, a nagə m pa barə? A nua m n kwam dahə? M nəm yia bə kwa bigə. M təpuu hyahə hirau bə n wusə-u Elieserə də u syeli bou Damasə, u e n nəm fwarə-u m fwai.» ⁴ Yombətu magə bə u yega bə tə: «U nwa n nəm fwarə-u a fwai, n nəm fwarə-u ba yí n nwam bigə a n nəm sandə-kə e.» ⁵ Yombətu tə hyamə, bə u pirə bə yei tumu, bə u ya bə tə: «Wondə tagau hyáhə, dé a fi a hei hwarəbia aha.» Bə yegə dwonsa bə tə: «A habisi yí n wosə bə mangə hyamə e.» ⁶ Abəram dumba u daaməm Yombətu hyáhə, də e n mwanə-i Yombətu yi u hei hirau n tingə-u.

⁷ Yombətu u ya bə tə: «M e n a yeira-u Wurə syeli Caləde tintuom hyahə bə nagə bə a mwanə a n tinu də í tintuom.» ⁸ U kaám Yombətu bə tə: «Yeni Yombətu, m nəm tyendə mandə bə tə də yí n nwam m yiei e?» ⁹ Yombətu u yega bə tə: «A paa dwosi bəwagənu nasefə də fə toú byena tari, bumhywogə də kə sagə ba toú byena tari, bə m maanu swolagə də kə toú a í tari, kudugə də hambagə-biim.» ¹⁰ Abəram tə hyamə, bə u maanu doru u n kaám-tu hyantu tə sai, bə tə bwogərə. Bə pirə cera bə a tusa a tuo. Ama, u yi pə bwogərə nin-pwinsəsi. ¹¹ Ywobəsi sindənə bə nagə bə dwombə doru u n yi catə-tu hyantu, tə hyáhə u sə tapa.

¹² Yapeem n yi pandə sani, nandoum korə Abəram, u tə hyamə, bə dou magərə. Yiniei sə swara u hyáhə; u hwaagə magərə. ¹³ Yombətu u ya bə tə: «A n hyá bə tə a bisi yí tei bə n bou syelə-kwambi hyahə. Sə yí kwandə ywomba, bə yí sə hyamba canda bə tei tu byena kosi naasi. ¹⁴ Ama, m nəm hyamba canda hirəbə sə n nəm nwam n dyebə ywomba. Sə yí yei də í tintuom hyahə də karəm də m pə mwam magərə. ¹⁵ Ama, a-wei a candu hyahə a yí n you naru, bə yia wei hyahə, bə a tu. ¹⁶ N dyebə m nəm sandə-bə a furu hyahə, habinasəsi e n nəm fwagərənə-si ala tahi, bə maa Amoritədyebə nəm paa dai hweru də karəkə tahi m nəm bə tapa syeli hyahə.»

¹⁷ Yeni n dei sani, yinieie sə swara. Də sunswahu, yuru də dacengəm katə u n yi catə doru hyantu tə cera dacahu hyahə. ¹⁸ Də dai, Yombətu də Abəram bə dwopə, u ya Abəram bə tə: «Syeli ali, m də pa a bisi də a habisi e. Də í syeli yisə Esipətə baru bə ha tei tu baru cienhu də bə u wusə bə yagə Efəratə. ¹⁹ Kenitədyebə, Kenisitədyebə, Kadəmonitədyebə, ²⁰ Hititədyebə, Perisitədyebə, Refayitədyebə, ²¹ Amoritədyebə, Kanaa

yeibə, Girigəsitədyebə bəwagənu Sebusitədyebə, bə í tintuom e.»

Isəmayelə

16 Sarayi, Abəram pwahau yi pə u sandənu bigə. Ama, u yi toú sebə-ywombi də də u dyahəsə twaməm, də də nwam Esipətə yiei də də hiri yagə Agarə. ² Sarayi ya Abəram bə tə: «A hyambəsə Yombətu pə m pa bigə. Pirə m sebə-ywombi ali; twam də yí fi bə a sandənu bigə.» Abəram tə hyamə, bə yéi Sarayi n u cagə bə təm. ³ Də sani, Abəram yi bou Kanaa syeli hyahə bə toú byena pwigə. Abəram pwahau Sarayi pirə Agarə Esipətə yiegə, bə mwanə u dau bə tə u dounu. ⁴ Abəram tə hyamə, bə twanga Agarə, u puum. U n yi puum hyamə, Sarayi sa yi pə yegə nwam hirau u tahi. ⁵ Də sani e Sarayi n yaam Abəram bə tə: «Agarə n m toum coru atu, də yeinə a tahi e. M e n a mwanə-u də í sebəkə. Sunswamə, kə n hyambəm hyamə də kə puum, m sa pə yegə nwam hirau kə tahi. Abəram, m-wei də a-wei, Yombətu e n nəm tə dwogərə-u.»

⁶ Abəram yega Sarayi bə tə: «A í twantwambii e, a e n toú-u də hyáhə bansəm, a də paasu a n nagə kəm.»

Sarayi tə hyamə, bə ywomba Agarə magərə u cei bə pwei bə tei bə n bou mwohu hyahə. ⁷ Yombətu twontwondau u hyambə də u ham bə cii bwigə mwohu hyahə Surə byagu cou hyahə. ⁸ Yeni twontwondau tə hyamə, bə u kaám bə tə: «Agarə, Sarayi twantwandəkə, a yeinə man tə? A pa man tahi tə?» U yega bə tə: «M pwei Sarayi e, m n tən dyahəsə n dyeu tahi.» ⁹ Yombətu twontwondau u ya bə tə: «Fwagərə u tahi, bə hywambəka a hyim u disu hyahə. ¹⁰ M nəm a pa bisi də habisi pwompwom. Sə yí n wosə magərə də hirau pwa fi sə heim. ¹¹ A n puum bigə aka, a yí sandə dapəkə e. A yí kə wusə bə tə Isəmayelə. A n hyá bə tə Yeni cesə a candəhyambə-dabwoni. ¹² A bigə yí n nwanu muna-kangi e. Kə yí n kwa kə n narənu hirau n dyeu də hirau hiau pwa n kə narənu. Kə pwa n wagə bouu kə pwebigə hingə, kə yí n kaam kə cerəkə e.»

¹³ Agarə tə hyamə, bə kaám u hyim bə tə: «M ba hyambəsə magərə magərə n m hyambə-u akwei?» U tə hyamə, bə wusə Yombətu n yi u twagəsənə-u bə tə: «A nwam Yeni e n m nua-i.» ¹⁴ Də e n mwanəm bə yi wusə də í bwigə bə tə Lahai-roi bwigə, də nagə cagə bə tə: «Furau n m nua-u u bwigə.» Də í bwigə, kə bou Kadesə də Beredə də dacahu hyahə e. ¹⁵ Agarə tə hyamə, bə sandə dapəkə, Abəram kə pa hiri bə tə Isəmayelə. ¹⁶ Abəram yi toú byena pwisi nei də byena hadwam Agarə u sandənu də í dapəkə.

Dwopətu də candəm

17 Yombətu n yi fiigə dai u hyim Abəram, Abəram yi toú byena pwisi wai də byena wai e. U yi ya Abəram bə tə: «M e Yencambu. A n twangə m tenoa bə

sagə pə n toú hyuósə tahi. ² M nəm mwanə m-wei də a-wei, tə n dwopə. M nəm mwanə a karə bisi də habisi pwompwom.»

³ Abəram kwambə bə pirə u tini bə tumba tihə. Yeni tə hyamə, bə n u twagəsənu bə yagə: ⁴ «Ntə m-wei də a-wei, tə n dwopə kəm: A yí kwandə buri pwompwom pweu. ⁵ Sunswamə, bə pwa yegə a wusə bə tə Abəram; hirə-pei bə n nəm a wusə-i də e Abəraham, bə maa bə tə m a kwansasə buri pwompwom pweu. ⁶ M nəm mwanə a n toú waru də karəkə. M nəm mwanə hirəbə n nəm sandə-bə a furu hyahə bə n nwam buri pwompwom; də í furu hyahə begəbə yeitənə. ⁷ M nəm a dwopənu, bə dwopənu a bisi, bə sagə dwopənu a bisi í bisi. Də í dwopətu yí n bou də wasəm kwa. Də sani, m nəm n nwam a Yeni də n nəm sandə-bə sai a furu hyahə, bə Yeni. ⁸ M nəm a pa a-wei də a habisi n paanə-si, a n bou Kanaa tintuom aməm m hyahə bə nwam pwasau. Sə yí n tinu də í tintuom də wasəm kwa, m-wei, m nəm nwam sə Yeni e.»

⁹ Yeni yegə ya Abəraham bə tə: «Bə pirə yagəlai bə n pa, a-wei, də a bisi, də a bisi í bisi, i kwandənu bə pugə m dwopətu su. ¹⁰ Ntə yibu m n mwanə-bu a-wei, a bisi də sə í bisi í bisi: Dapəsi səsai kwandənu bə candé. ¹¹ I candəm yí n nwam fiigəm e bə tə m-wei də i-wei, tə dwopə e. ¹² Bə pirə yagəlai bə n pa, dapəkə n dyegə sai sande, bə kwandənu bə kə candé kə dai neirə-dai. Ywomba n sandə-ha a yahə bəwagənu a n nundə-ha də i pə wagə buru, a kwandənu candəm. ¹³ Ywombi, də sandə a yahə-a, a də nundə-a, a kwandənu də candəm. Də sani, də yí n fiigu m dwopətu n bou-tu i kwani hyahə, də tə yí n nwam dwopətu n pwa catə-tu dai hini. ¹⁴ Dau sai n pə candé-u, u kwandənu bə u tapa u yiebə hyahə, bə maa bə tə u pə yéi m dwopətu yibu e.»

¹⁵ Yeni tə hyamə, bə ya Abəraham bə tə: «A pə yegə wusə a pwahau bə tə Sarayi. Bə yisə yagəlai bə n pa, u hiri sa yagə Sara. ¹⁶ M nəm u paa suu, m nəm mwanə u a sandənu bigə. Magərə e, m nəm u paa suu, u yí kwandə buri pwompwom hyuou, buri pwompwom begəbə yeitənə u bisi hyahə e.»

¹⁷ Abəraham tə hyamə, bə kwambə bə pirə u tini bə tumba tihə, bə tə hyamə bə n daasu, bə twagəsu u yaməm hyahə bə yagə: «M-wei m toú byena kogə də Sara toú pwisi wai, də nagə yei kəm tə tə sandə bigə?»

¹⁸ U tə hyamə, bə cuorə Yeni bə tə: «Də a wondə Isəmayelə, də m magə e!» ¹⁹ Yeni u yega bə tə: «Hyaməm nwa; a pwahau Sara ba e n nəm a sandənə-u bigə. Də í bigə, a yí kə wusə bə tə Isakə. Bəwagənu hyangə e, m n nəm dwopənəm, bə sagə yí dwopənu kə bisi, də sə í bisi. ²⁰ A n ywonu Isəmayelə hyau, m cesə a n kaámsu n dyeli sai u hyáhə. M nəm u paa suu, bə mwanə u karə bisi sə warə də pə n tingə. U yí sandə pwigəm begəbə dia, bə sagə yí kwandə burə-wosu halau.

²¹ Ama, m nəm dwopənu Isakə, Sara n nəm a sandənu

bigə aka dii ali í dai.» ²² Yeni n yi twagəsənu sani Abəraham bə wasə, bə tə hyamə, bə yisə.

²³ Abəraham tə hyamə, bə pirə Isəmayelə u bigə, də u ywomba sai, n sandə-ha u yahə bəwagənu u n nundə-ha, u yahə dabə sai ba sa nwa, bə bə candé Yeni n ba yi u twagəsənu dai ba nwa. ²⁴⁻²⁵ Abəraham yi toú byena pwisi wai də byena wai e də u bigə Isəmayelə toú pwigəm byena tari, bə bə candé.

²⁶⁻²⁷ Abəraham də u bigə Isəmayelə, bəwagənu u yahə hirəbə sai, ywomba n sandə-ha u yahə, də u n nundə-ha, bə sai bə wagə candé dai cari.

Yeni Yombətu cagə bə tə Sara yí sandə bigə

18 Yombətu fiigə u hyim Abəraham Maməre tican-tiisi tahi hunsə-datienkə tihu n bou sani magərə.

Abəraham yi ham u kwesugəhu nanui. ² U n bou bou, bə mágərə bə hyambə hirəbə tari də bə nuosə bə pə taam u tahi. U n bə hyambə sani, u yisə u kwesugəhu dinanui bə pwei bə bə tuusə; bə nində, bə tə hyamə, bə kwambə u tini nibə tihə bə disu hyahə, u bə ya bə tə: ³ «Cambau, m a taam e, a ba sa m heisu bə nuosə, m-wei a twantwandau, m yahə ala. ⁴ Yaasə bə i maanu niim kunkwangə i pwogərə i tei, bə fuusə kunkwangə tiigə aka kə hweem. ⁵ M nəm i yensə nindigəhu i di, də sani i yí fi karə bansəm bə twéi. Də sani, i yeim m yahə, m-wei i twantwandau, də pwa n nwam yoyou.» Pwasəbə u yega bə tə: «Də pwa kangə, paasu a n ya kama.»

⁶ Abəraham tə hyamə, bə pwei bə tei hyambə Sara kwesugəhu hyahə bə u ya bə tə: «Pə n kwansu. Karə yuum də m pə mwam cili pwisi dia də i num, a buorə bə cierə cicia.» ⁷ Bə sagə tə hyamə, bə pwei bə doú napagu hyahə bə ha n toúnə nada-pwampwani bə mwanə u twantwandau də u nwam kuntagə, bə catə bə saha tuntwom.

⁸ Kunda n mia sani, Abəraham a pirə bə wagənu namyasə-misəm də namyasə-tiim bə nwasu u pwasəbə disu hyahə. Bə tə hyamə, bə n hyim də u nuosə bə tahi tiigə yuoi. ⁹ Bə tə hyamə bə u kaám bə tə: «A pwahau Sara bou man tə?» U bə yega bə tə: «U bou kwesugəhu hyahə.» ¹⁰ Pwasəbə hyamə, bə hyahə cerəhiau ya bə tə: «Dii, m ha n nagə yatənəm ali í dai, də a pwahau Sara toú bigə.»

Də sani, də Sara nuosə dinanui Abəraham dahə bə byekə, ¹¹ Abəraham də Sara bə yi ciemsə magərə, Sara sa yi pwa fi yegə sandə bigə. ¹² Sara cetə bə n daasu u yaməm hyahə, bə n twangəsu u buoi hyahə bə yagə: «M-wei pəcangə n hyandə wasə-kə aka, də m yahə yuou sagə nwam dacangə, yaagə í saam, m nagə yegə cesə kəm tə dau naru?» ¹³ Də sani e Yombətu n yaam Abəraham bə tə: «Barə n mwanə-i də Sara daasu? Barə n mwanə-i u n kaámsu u hyim bə yagə: Dé u ba yí fi sandə bigə bə ciem kama? ¹⁴ Nin-mangə tə Yombətu n

nəm kwatə-kə? Dii ha nwa, m ha yegənə ali í dai də a pwahau Sara sandəsə bigə.»¹⁵ Sara buoi pwei, u nwan-sə bé ya bé tə: «M pə daasə e.» Yombətu yegə bé u ya bé tə: «Yo! A yagə m karəsə a n daasəm?»

Abərahām cuosu Yombətu taami Sodomə yem

¹⁶ Hirəbə hyamə, bə tə hyamə bé n twéi bə tinga Sodomə syeli hau. Abərahām yisə bé bə turi. ¹⁷ Yombətu ya u buoi hyahə bé tə: «M pwa soa Abərahām m n nagə paa-i. ¹⁸ U yí kwandə burə-cetu n bansə-hu halau. U hyáhə yí mwanə m paa suu tinkwangə nui buri sai. ¹⁹ M u terə bə nagə u mwanə u bisi də n dyebə sandə u furu hyahə, bə n pugə m yibu, bə pahu n dyeli kwandənu-i, bə tingə. Də sani e, m n nəm u pam, m n yí u cagə bé tə m n nəm u pa-i hyani.» ²⁰ Yombətu yegə u ya bé tə: «Bə n cagu Sodomə də Gomorə yiebə n paa ali, də hwasi. Bə hweru karəkəsə magərə. ²¹ M pə hyá dé m n you ali, dé bə ba də paasə. M nəm tei m magərau bé hyambə dé toyen-magəri e.»

²² Pwasəbə hyamə, bə hyahə bə dia yisə hyan tahi bé n pa Sodomə syeli hau bé yaasə Yombətu n kwarə bəwagənu Abərahām. ²³ Abərahām tə hyamə, bé bwasəkə bé ya bé tə: «A yí wua hweru hyau bəwagənu hirau n kwa-u twafə? ²⁴ Dé a doú Sodomə syeli hyahə bə hyambə hirəbə pwisi num də bə tingə, a yí murə syeli sai? Hirəbə pwisi num n bou-bə hyamə də í syeli hyahə, də bə hyáhə a pwa də yaasə? ²⁵ A pwa fi paa kə hyamə. Də í tyendə a wagə wua hirau n kwa-u twafə bəwagənu hweru hyau, bé wagənu hirau n kwa-u twafə də hweru hyau, cóu caru! Yombətu, a-wei n nəm bwei-u handuni sai, a pwa fi paa kə hyamə, də pwa yéi.» ²⁶ Yombətu u yega bé tə: «Dé m hyambə hirəbə pwisi num də bə tingə, də bə hyáhə m nəm yaasə Sodomə syeli sai.»

²⁷ U sagə yegə bé u kaám bé tə: «Kafwara, m Yombətu, m hyá bé tə m-wei hirəkwo-saagə m pə nində ningə hingə, sanwa m yí nagə bé yegə a twagəsənu. ²⁸ Dé a sa nində də í syeli hyahə bé n nwa hirəbə n tingə-bə nwam hirəbə pwisi naasi də hirəbə num tə. Hirə-numdəbə n porə-bə hyamə, bə hyáhə yí fi mwanə a murəsa syeli sai?» Yombətu yega bé tə: «Dé m hyambə pwisi naasi də hirəbə num, m pwa paa ningə hingə.»

²⁹ Abərahām sagə yegə pirə toyeni bé tə: «Dé bə sa bou pwisi naasi tə?» Yombətu yega bé tə: «Də í pwi-naasəsi hyáhə, m pwa paa ningə hingə.» ³⁰ Abərahām tə hyamə, bə sagə yegə ya bé tə: «M Yombətu, a pə tə a hum dé m tum bə kaámsu. Dé bə bou pwisi tari tə?» Yombətu u yega bé tə: «Dé m hyambə hirəbə pwisi tari, m pwa murəsa syeli.» ³¹ Abərahām yegə ya bé tə: «M Yombətu, a ba pə tə a hum də m yegə kaám: Dé bə ba bou himəm hirəbə pwisi dia e tə?» Yombətu yega bé tə: «Də í pwisi dia hyáhə, m pwa murəsa syeli.»

³² Abərahām sagə yegə ya bé tə: «A ba pə tə a hum dé m ya ama də sa wasə. Dé bə sa bou bə pwigə tə?» Yombətu yega bé tə: «Də í hirə-pwigə hyáhə, m pwa murəsa syeli.»

³³ Yombətu n twagəsənu sani Abərahām bé wasə, bé n yisəku. Abərahām masə tə hyamə, bé n hundə u yahə.

Yeni murəsa Sodomə də Gomorə syela

19 Yeni twontwondə-diakəbə yí nində Sodomə hyahə yapeem də Lotə ham syeli doúm. U n bə hyambə sani, bé yisə bé bə turə. U n yí nində sani bə tahi, bé kwambə bə disu hyahə bé tumba u tini tihə. ² Bé ya bé tə: «M i taam e, i m heisu bé maanə m yahə, m-wei n nwam-u i twantwandau. Də sani, i yí fi pwogərə i tei, bé pisə. Sagənsibəhu, i twéi.» Yeni twontwondəbə u yega bé tə: «Háha, tə yí pisə tumu e, tə n bou tahi ala.» ³ U n pugə pugə, bə ha yéi bé tei u yahə. U tə hyamə, bé bə paa nindigəhu; bə sagə ciera cicia, bə di bé hwobə.

⁴ Bə nam yí pə pise, Sodomə syeli hirəbə sai, dapebə bə ha tu dacansi, hirau pə sandə, bə maanə bé kwotə təpuu. ⁵ Bə wusə Lotə bé u kaám bé tə: «Hirəbə n nindənə-bə hyamə a yahə yagu ahu hu hyahə, bə bou man tə? A bə yeiranə tə nagə bé bə pisənu e.»

⁶ Lotə byerə kani, bé sana bé yei bé bia; ⁷ bé tə: «M yiebə, m i taam e, pə paa-ni hweru atu. ⁸ M toú sebəsi dia, də də hingə pə hyá dau, m nəm i maanə-si, i sə paa i n nagə kəm; ama i pə nibə hirəbə aba. Bə bou m yahə e, m pə kwandənu bé yaasə ningə hingə bə nindənə.» ⁹ Sodomə syeli hyahə hirəbə u yega bé tə: «Yisə hyan tahi, a-wei a tagərə-sau ama, a e n nagə-u bé tə cagə tə n nəm paa-i? Dé hyaməm e, tə yí a ywomba də n paanu də í hirəbə.» Bə tə hyamə, bé timərə Lotə də bansəm, bé bwasəkə kasədwogi bé n nəm wagə kani. ¹⁰ Də sani e Yeni twontwondə-diakəbə n hyuoməm Lotə nou bé u doa duhu hyahə, bé tə hyamə, bé magə kani bé bia. ¹¹ Bé mwanə n dyebə sai yí nuosə kasədwogi, bé cetə bisi bé tei tu camə bə yuom bə sai. Də sani yí nwa, hirau yí kwa n yí n nəm fi-u bé mandə kasədwogi n bou hau.

¹² Yeni twontwondə-diakəbə hyamə, bə magə bé kaám Lotə bé tə: «A yegə toú hirə-mamə tə ala? Dé bidabə-a, pubebə-a, dapebə-a, n dyeu sai ba sa nwam a yuou, a bə pirəsu bé bə yeira syeli dou, ¹³ bə maa tə nagə murəsa də í syeli. Yombətu cesə də í syeli hyahə hirəbə n paa kəm hweru pwompwom. Də e n mwanə-i u tə twonanə bé tə tə də murəsa.» ¹⁴ Lotə tə hyamə, bé tei hyambə n yí nagə-bə bé dounu u sebəsi bé bə tə: «Yisə-ni, i yei syeli ali, də hyahə bə hyá bé tə Yombətu nagə bé də murəsa e.» Sanwa, u bidabə magərəbə yí pə maam, bə yí yagə u kwansu e.

¹⁵ Saam n yi derə sani, Yeni twontwondəbə tiem Lotə bə tə: «Yisə a pirə a pwahau də a sebə-diakəsi bə n pa bə pə yaasə syeli ali də hirəbə hweru wagə bə i daarə.» ¹⁶ Bə wondə bə n nwa Lotə pə hongu tuntwom. Yombətu n yi u hwanəm hyamə nansiməm, bə magə bə mwei u nou, də u bisi də u pwahau, bə bə dyarə bə bə cánsa syeli hyani, də hyahə.

¹⁷ Bə n yi bə yeira sani syeli hyahə, u cara u ya bə tə: «Pwei, a pwasa a hyim. Dé a pwei, a pə byandə, a sagə pə nuosə pahú hyahə. Dé a pə nagə yia, a pwei bə doú tali ali, də hyáhə.» ¹⁸ Lotə u yega bə tə: «O, cambau! M a taam e, də pwa yéi. ¹⁹ Magəri hyáhə, a m tiimsə pwompwom, bə sagə m paasə suu magərə bə m pwasa. Ama, m-wei, m pwa fi pwei bə doú tali, hwesi yí m korə cou hyahə m yia. ²⁰ A n ha nuosu syeli kunkwangə aka, kə pə taam ala, m nəm fi pwei bə tu hyan tahi e. A yaasə m pwei bə tei sou hyan tahi bə n bou kə n pə sáhə ama.» ²¹ Yeni twontwondau yega Lotə bə tə: «M cesə, m n a heim ama, m pwa paa nimu də í syeli. ²² Honga a nində hyani tuntwom, bə maa m pwa fi paa ningə hingə də a nam pə nində də í syeləkə.» N e n mwanəm də bə kə wusu bə yagə Soarə.

²³ Lotə n yi nində sani Soarə də yeni yeitənə e. ²⁴ Də sani e Yombətu n yi mwanəm namuntiim də daám, də deinə Sodomə də Gomorə syela hyahə bə yeinə tagau. ²⁵ Bə tə hyamə, bə nuom də í syela a diesu də a hirəbə sai də byagu sai, bəwagənu tihə mworu. ²⁶ Bə n yi pwei sani, Lotə pwahau yi tə hyamə, bə ciibə bə wondə u dahə, də sunswahu, bə kwandə kala-hwangi.

²⁷ Bə nində dai, saam derə; Abərahām yei sagənsi-bəhu bə tei hani u n yi nuosə tahi hyamə Yombətu disu hyahə, ²⁸ bə wondə Gomorə də Sodomə syela hau də də byagu sai hau. U tə hyamə, bə hyambə yuusi də sə nwanu mwohu n tən twei yuusi n nwam kəm.

²⁹ Yeni n yi murəsa sani də í byagu syela, u yi sirəsə Abərahām yem, bə pwasa Lotə, bə maa tə yi bou də í syela hyahə.

Lotə n karə kəm furu

³⁰ Lotə yi tə hyamə, bə hwaagə Soarə syeli hyahə n boum; bə magə yisə bə tei doú tali, bə sanu u sebə-diakəsi hyansi. Bə yi bou tali hyáhə fwarəhu hinhu hyahə e. ³¹ Dai hini yi nwa, sebə-cangə ya kə hywambəkə bə tə: «Tə pweu ciemsə, a sagə nua tə n bou tahi ala, hirau kwa bə yí tə dounu bə nwanu hana səsai də n ba pahu kəm. ³² Maanə tə u hyaa daam bə u buna. Də sani u yí tə pisənu, bə karə habisi.» ³³ Də dai yapeem, sə magə bə hyaa sə pweu daam u buum, cángə hyangə kə doú bə mwanə bə pisə. U yi pə mandə bə tə ningə hingə paasə. U yi pə hyá kə n doúnə sani, bə sagə pə hyá kə n yei sani.

³⁴ Saam derə, sebə-cangə hyangə kə magə bə cagə kə hywambəkə bə tə: «Yagu sən nwa, m sən mwanəsə tə pweu m pisənu. Yaagə í yagu tə sagə yí yegə bə u buna daam e, də sani a magərau a masə doú u masə a pisənu. Hyaməm e n nəm mwanə-məm tə u karə habisi.» ³⁵ Də í yapeem sagə nwa, u pupebə yegə bə u hyaa daam, bə tə hyamə hywambəkə masə doú bə pisə. U sagə yi pə mandə bə tə ningə hingə paasə. U pə hyá kə n doúnə sani bə sagə pə hyá kə n yei sani.

³⁶ Lotə pupe-diakəsi hyansi, sə tə hyamə, bə puum sə pweu dosi. ³⁷ Cángə tə hyamə, bə sandə bigə bə kə wusə bə tə Moabə. Yagəlai də í Moabə u e n nwam-u Moabədyebə halau. ³⁸ Hywambəkə masə tə hyamə, bə sandə kə yiegə bə kə wusə bə tə Ben-Ami. Yagəlai də í Ben-Ami u e n nwam-u Amonitədyebə halau.

Abərahām də Abimelekə

20 Abərahām yi tə hyamə, bə yisə bə tinga Nekefə tintuom hau. Bə tei ham Kadesə də Surə də dac-ahu hyahə, bə sagə tə hyamə bə twagərə bə tei ham Gerərə syeli hyahə. ² U yi cagə bə yagə u pwahau Sara nwam u putau e. Də hyáhə mwanə Gerərə begau, Abimelekə twona bə kə pirənə də í pwahau. ³ Yeni fiigə də hyim Abimelekə dansətu hyahə yagu bə kə ya bə tə: «A n pirə pwahau akwei, a yí yia də huməm, bə maa bə tə u toú dau.» ⁴ Abimelekə nam yi pə nibə də í pwahau. Kə yega Yombətu bə tə: «Yombətu, m-wei, də m hirəbə tə yem nwa. A ba yí tə wua də tə yem nwa ama? ⁵ U e n tə cagə-u bə tə u putau e, də pwahau magərau sagə yasə bə tə u datau e. M-wei m yi kwa yama-hwera bə sagə pə paa hweru hintu.» ⁶ Yeni kə yega də í dansətu hyahə bə tə: «M magərau, m hyá a n yi pə toúm yama-hwera, də e n mwanə-i m a hyirə a pə tagərə m yibu bə paa hweru. Də hyáhə n mwanə-i m pə yaasə a nibə də í pwahau. ⁷ A u yegasu u dau sunswamə, bə maa u dau nwam Yeni toyencagərau e, u yí yaam a yem a pə yia. Dé a pə u yega, a kwandənu bə n hyá bə tə a yí yia a-wei, də a təpuu sai.»

⁸ Abimelekə pigə sagənsibəhu bə yei, bə wusə kə minisa sai bə a kwaga bə magə bə a cagə kə dansətu; a hwaagə magərə. ⁹ Abimelekə tə hyamə, bə wusə Abərahām bə u kaám bə tə: «A tə paa barə ama? A mwanəsə m-wei də m hirəbə tə paa hweru də tə hwasi magərə. M a paasə hweru dai hini? A m paa ningə hirau n yi pə kwandənu bə paa-kə dai hini.» ¹⁰ Kə sagə yegə kaám Abərahām bə tə: «A paa ali buru bə twangə barə?» ¹¹ Abərahām yega bə tə: «M yi maam bə yagə syeli ali də hyahə, hirau kwa n toú-u syeri Yeni hau, bə yí m wua m pwahau yem. ¹² M sagə ba pə yousə nwa, u ba nwam m putau e ba m n ba u dounu ama, bə maa m-wei də hyau, tə wagə pweu carau e, bə sa pə wagə hyuodyebə. ¹³ Yeni n tə dai m kaam m pweu təpuu bə yisə, də sani e m nəm yi yaam Sara bə u tə:

Ntə m nəm nagə a m tiim kəm: Tə n nəm yei tahi səsai a n cagəsu bə yagə m nwam a datau e.»

¹⁴ U n ya bə wasə sani, begau Abimelekə magə bə pirə swobi, busi, nahi bəwagənu ywomba, pwobə də dabə, bə u pa bə sagə pirə u pwahau Sara bə u yega.

¹⁵ Bə tə hyamə, bə u ya bə tə: «M syeli hyamə a n wuúm-i ali. A n fwarə tahi, a ham hyani.» ¹⁶ Bə sagə tə hyamə, bə ya Sara bə tə: «A nua, m nagə mwanə a datau pebiim tusi cari. N dyebe wagə bə a bounu də nwam fiigəm e n cagə-məm bə tə n dyeli sai paa ama, a pə hyá də hyahə də də hyáhə hirəbə sai yegə n a hau.»

¹⁷⁻¹⁸ Yombətu yi mwanə Abimelekə yahə pwobə sai kwandə pəcira, Abəraham pwahau Sara hyáhə. Abəraham tə hyamə, bə yaam Yeni mwanə Abimelekə pwahau bəwagənu kə ywomba, bə byerə bə sai. Bə sa yí fi bə yegə sandə bisi.

Isakə sandəm

21 Yombətu yi paasə Sara suu bə nwanu u n ba yi ya bə tə u yí u paa kəm. ² U puum bə sandənu Abəraham dapəkə, ba Abəraham n ba yi nwaməm sai dacangə. U yi kə sandə Yeni n ba yi magə dai e. ³ Abəraham pa Sara n u sandənu bigə hyangə hiri bə tə Isakə. ⁴ U kə candé kə da-nerə-dai, bə nwanu Yeni n ba yi u kaám kəm hyamə. ⁵ Abəraham yi toú byena kogə e, bə sandə Isakə. ⁶ Sara yi ya bə tə: «Yeni mwanəsə daasəm paa m nui hyahə. N dyebe sai n nəm cesə-bə m sandəm, bə yi cesə naru.» ⁷ U yegə ya bə tə: «Wei tə n yi n nəm cagə-u Abəraham bə tə, m-wei Sara m yí hasa bisi dai hini? U n ba ciemsəm sai, m u sandənušə bigə.»

Abəraham tapa Agarə də u bigə Isəmayelə

⁸ Isakə yi tə hyamə, bə ciem bə kə catə myesi. Abəraham paa candə-cetəhu. ⁹ Də sani, Esipətə í pəyegə Agarə n yi sandənu-kə hyangə Abəraham bigə, də í bigə n pugə Isakə sunswana; Sara kə hyambə. ¹⁰ U ya Abəraham bə tə: «Tapa ywombi ali də də bigə. Ywombəbii pə kwandənu bə wagə fwarə fwai də m bigə Isakə.» ¹¹ Abəraham pə cesə naru də í toyeni hyahə, bə maa Isəmayelə sagə ba nwam u bigə e. ¹² Sanwa Yeni u ya bə tə: «Pə yaasə a yaməm swanə a dapəkə aka də a ywombi bə yem. Paasu Sara n ba ya bə tə a paa kəm, bə maa bə tə Isakə tahi e m n nəm a pam habisi m n yi tə m nəm a pa-si hyansi. ¹³ M sagə yí mwanə Isəmayelə, a ywombi Agarə bigə n toú furu, bə maa bə yagə Isəmayelə magərau ba nwam a bigə e.»

¹⁴ Saam derə, Abəraham yisə sagənsibəhu bə pirə bigə bə kə twaha kə hyuou Agarə bə pirə peu də niim kagi bə u mwanə, bə tə hyamə bə u tapa. U n pa pa, bə hatə bə mingə hani bə n wusə-i bə yagə Berə-Seba, yendu hyahə. ¹⁵ Niim n wasə sani, u pirə bigə bə kaam

tintabəhu yuoi. ¹⁶ Bə tə hyamə, bə cerə bə ham bə cii hyani, bə n maam bə twagəsu u carau bə yagə: «M pə nagə hyambə m bigə huməm tahi.» Bə tə hyamə, bə cándə hyani bə n yousu. ¹⁷ Yeni yi cesə bigə bubuugə. Də twontwondau wusə Agarə harə tagau hyáhə bə u ya bə tə: «Agarə, barə n a toú-i? Pə tə a n hwanə. Yeni cesə bigə bubuugə harə kə n bounə tahi. ¹⁸ Yisə, pirə bigə, korə kə nou; bə maa m nəm mwanə kə karə furu də u pə mwam.» ¹⁹ Də sunswahu, Yeni byerə Agarə nuoi u wondə bə n nua bwigə də kə toú niim. U tə hyamə, bə tei pyegə bə dwona u kagi bə magə bə hyaa bigə.

²⁰ Bigə hyangə, Yeni tə hyamə, bə n kə wuúm də kə ciem. Kə yi bou yendu hyahə bə twam tiebu. ²¹ Kə yi bou Paranə yendu hyahə e. Kə hyuou magə bə yensə Esipətə hyahə pwahau bə kə mwanə kə dounu.

Abəraham də Abimelekə bə cesə bə tuobə

²² Də í sambara hyahə yi nwa, Abimelekə də kə swosa ciau Pikolə bə tei bə hyambə Abəraham bə u tə: «Yeni wagə bə a bounu a n pahu n dyeli sai hyahə.

²³ Sunswamə, də Yeni hiri hyáhə, a pworə bə tə a pwa yegə bə m dyendə, m-wei də m habisi. M a paasə suu, a-wei masə nwa, a m paasu suu bə paasu suu tintuom a n bou aməm m hyahə.» ²⁴ Abəraham yega bə tə: «M pworəsə.»

²⁵ Ama, Abəraham cagə Abimelekə kə twantwandəba n yi fihərə bwigə n dyegə, kə toyeni. ²⁶ Abimelekə ya bə dwona bə tə: «M pə hyá n paa-u ali harə bə tu yaagə í dai, a sagə pə n cagə dai hini, m ba cesə ama.»

²⁷ Abəraham tə hyamə, bə pirə swobi, busi də nahi bə pa Abimelekə, bə dieu bə tə hyamə, bə cesə bə tuobə.

²⁸ Abəraham pirə doru hyahə swohyuoi pəlei bə yi kaamsa. ²⁹ Abimelekə u kaám bə tə: «A n kaamsa swohywo-pəleri ahi, a nagə paa barə?» ³⁰ Abəraham kə yega bə tə: «Də í swohyuoi, i yí n nwam fiigəm e n nəm cagu-məm bə tə m e n bwotə-u bwigə aka.» ³¹ N e n mwanəm bə wusə hyani bə tə Berə-Seba, bə maa bə dieu bə yi pworə hyan tahi e.

³² Berə-Seba hyahə e bə n cesəm bə tuobə.

Abimelekə də kə swosa ciau Pikolə, bə tə hyamə bə yisə bə fwagərə Filisətyebə tintuom hyahə.

³³ Abəraham yi tumba tiigə Berə-Seba hyahə, bə n yaam Yeni bə də wusə-u bə yagə Yombətu. ³⁴ Abəraham yi ham bə yu magərə Filisətyebə tintuom hyahə.

Abəraham yéi bə yí pirə u bigə bə paa dwosi

22 Də dahə, Yeni diisə Abəraham bə nagə hyambə dá u ba tum you də nui, bə u wusə bə tə: «Abəraham!» Abəraham də yega bə tə: «M you!» ² Yeni yegə bə u ya bə tə: «Pirə a bigə Isakə, a bi-hini a n fwa-i ali magərə. Yisə a tinga Moriya tintuom hau. Də a

nində hyani, m nəm a fiigə tali n dyeli hyáhə a n nəm doúm bə pirə də í bigə bə dwosə dwosi.»

³ Saam derə, Abərahān pigə sagənsibəhu, bə yei bə hou dei u n nəm pa bə pugə-hi. Bə tə hyamə, bə niha u munagə, bə wusə u twantwandəbə dia, bə yisə bə n pa bə sanu u bigə Isakə. U yi yisə tinga Yeni n yi u fiigə hani n dyeli hyani də hau e. ⁴ U da-tarə-dai, u wondə bə ha n nuosu də í hani bambani. ⁵ Abərahān tə hyamə, bə ya u twantwandəbə bə tə: «Hamsu-ni ala bəwagənu munagə. M-wei də Isakə, tə yí doú hyáhə bə dwondə Yeni, bə fwagərənə.»

⁶ Abərahān tə hyamə, bə pirə dei u n yi karə-hi hiei dwosi yem bə touga u bigə Isakə u magərau n pugə cari də daám, bə tə hyamə bə n pa bə sam. ⁷ Isakə wusə kə pweu bə tə: «M pweu.» U yega bə tə: «M bigə, m you.» Kə u kaám bə tə: «Tə pugə daám də dei, nam twa swolabii tə n nəm paa-i dwosi tə?» ⁸ U yega bə tə: «M bigə, Yeni yí mwanə swolabii tə paa dwosi.» Bə tə hyamə, bə dieu bə n wagə sində bə pa.

⁹ Bə n nində sani Yeni n yi u fiigə tahi hyani, u magə bə paa hyani mamari u n nəm paa n dyeli hyáhə dwosi. Bə pirə dei bə cwoba mamari hyáhə, bə huba u bigə Isakə bə magə bə kə dumba dei hyáhə. ¹⁰ U pirə cari bə taa bə nagə catə u bigə, ¹¹ Yombətu twontwondau u wusə bə dwona harə tagau hyáhə bə tə: «Abərahān! Abərahān!» Abərahān yega bə tə: «M hyamə.» ¹² Yombətu twontwondau u ya bə tə: «A pə nibə bigə hyangə, a pə kə paa hweru hintu! Sunswamə, m hyá bə tə a yuou Yeni nui, bə maa bə yagə a pə u kangənu a bi-hini.» ¹³ Abərahān wondə bə n nwa swolagə hubə fe-cugəcugəhu hyahə. U tə hyamə, bə tei hubərə swolagə hyangə bə kə catə bə dwosə dwosi u bigə hani. ¹⁴ Abərahān yi wusə də í hani bə tə: «Yombətu yí mwana.» N e n mwanəm də bə tən tandə yaam bə tə: «Tali hyáhə, Yombətu yí mwana.»

¹⁵ Harə tagau hyáhə, Yombətu twontwondau yega wusə Abərahān diakəm, ¹⁶ bə u ya bə tə: «Ntə Yombətu n ya bə təm: A n yéi bə paa ali ama, a n yéi ama bə m mwanə a bi-hini, ba m n nwaməm sai Yeni, m n pworə a disu hyahə. ¹⁷ M sə m nəm a paa suu bə mwanə a habisi n wosə bə nwanu tagau hyáhə hwarəbia, də nicaməm ywogə byerəm yiem. Sə yí fi-hərə sə hunkantiibə syelə-ceta sai. ¹⁸ Sə hyáhə e n nəm mwanə-i də m nəm paa suu tinkwangə buri sai; bə maa bə tə a yéisə m nui.»

¹⁹ Abərahān tə hyamə, bə fwagərə u twantwandəbə tahi bə wagə bə n hundə Berə-Seba Abərahān n yi bou syeli n dyeli hyahə.

Abərahān hyuobigə Nahorə bisi

²⁰ Də dahə, hirau hiau maanə bə cagə Abərahān bə tə: «Miləka, u hyuobigə Nahorə pwahau masə sandənušə Nahorə bisi. ²¹ Wusə nwam biyuoi e, Busə n

nwam u hywambəkə, Kemuelə, Aram pweu, ²² Kesedə, Haso, Pilədasə, Yidələfə, də Betuelə.» ²³ Ntə bi-nerəsi Miləka n sandənu-si Nahorə, Abərahān hyuobigə. Betuelə e Rebeka pweu. ²⁴ Nahorə yi toú pu-diakau də bə u wusə bə yagə Rewuma. U magərau yi toú bisi; sə hira hyamə: Teba, Gaham, Tahasə də Maaka.

Sara buoru

23 Sara yi yia bə toú byena kogə də pwisi dia də byena pəlei. ² U yi yia Kiriyatə-Arəba hyahə bə n wusə tahi bə yagə Heberonə, Kanaa tintuom hyahə. Abərahān yi dwosə u pwahau Sara huməm bə yousə u yem. ³ Bə tə hyamə bə yisə hudurau tahi bə tei hyambə Hetə bisi †, ⁴ bə sə ya bə tə: «M nwam hirau n yeinə-u byagu tuou bə nwam ala i pwasau. I m pasu hani i syeli hyahə ala m tu m pwahau bə pə n u wuúm.» ⁵ Hetə bisi u yega bə tə: ⁶ «A tə byegərəsu, tə a taam e, Yeni a kwansasə ciau tə syeli ala. A tu a pwahau a n nagə tahi. Tə hyahə ama hirau kwa n nəm a kangənə-u a tu a pwahau a n nagə tahi.»

⁷ Abərahān yisə bə kwambə Hetə bisi, n yi nwam-si syeləhyamə, sə disu hyahə. ⁸ Bə sə ya bə tə: «Də i yéisə magərə m n nəm tuum m pwahau ala bə pə n u wuúm, i m byegərəsu bə tei bə m hyambəsu Efəronə Sohərə dapau. ⁹ I u cagə bə tə m yi nagə u n kwosənu hwangə-fwarəhu də hu bou bə n wusə-i tahi bə yagə Makəpela. Də í hwangə-fwarəhu, u yohu e, də hu ha bousu u kuhu ywogə. I u yasu bə tə u n kwosənu də í hwangə-fwarəhu i nambisi hyahə. Də sani, hu yí n nwam m yohu e, m hu kwansa buoru.» ¹⁰ Efəronə də u nwam Hititə u yi ham u yiebə dacahu hyahə. U tə hyamə, bə yega Abərahān bə dwona magərə bə nagə Hititədyebə n yi karə-bə sai hyani bə cesə u n twagəsə bə yagəm. Bə ya Abərahān bə tə: ¹¹ «M byegərəsu, m a taam e. Kuhu hyanhu, m a pa e, hwangə-fwarəhu n bou-hu hyanhu kuhu ywogə, pirə a n tinu. M yiebə sai hyambəsə. A yí fi tu hyan tahi a pwahau.»

¹² Abərahān sagə yegə bə kwambə syeləhyamə disu hyahə, ¹³ bə n twagəsənu Efəronə bə dwom bə nagə hirəbə sai n you u n yi twagəsə bə yagəm: «Masə m byegərəsu, m a taam e. M nəm a patə a kuhu pei. Yéisə a cigərəsu də í pefə, m nagə tu m pwahau hyan tahi e.» ¹⁴ Efəronə yega Abərahān bə tə: ¹⁵ «M byegərəsu m a taam e, tihə n dyeli pei nwam pebiim kosi naasi, nimu nwa bə tə mwanə m-wei də a-wei. Tusə a pwahau.»

¹⁶ Abərahān də Efəronə bə tə hyamə, bə cesə bə tuobə, u magə bə bei pei hirəbə sai disu hyahə bə mwanə Efəronə bə nwanu u n ba ya Hititədyebə disu hyahə bə tə u n nəm paa kəm: Də í pei yi nwam pebiim kosi naasi e bə nwanu cendəbə n ba num kəm. ¹⁷⁻¹⁸ Də sani, Efəronə kuhu n bou-hu Makəpela, Mamərə disu

† Hetə bisi bə sagə ba wusə hyansi e bə yagə Hititədyebə.

hyahə də hwangə-fwarəhu, bəwagənu tiisi sai n bou-si də í kuhu hyahə, də sai də kwandə Abəraham nin-ceri. Də sai yi paa Hititədyebə n dyebə n yi tei-bə syeli kasədwogi tahi, bə nambisi hyahə.

¹⁹ Abəraham tə hyamə, bə tu u pwahau Sara hwangə-fwarəhu n bou-hu Makəpela kuhu hyahə bə cii Maməre bə n sagə yi wusə-i bə yagə Heberonə, də də bou Kanaa tintuom hyahə. ²⁰ Də sani, Hititədyebə sai hyá bə tə Abəraham n tinu-u də í kuhu də hwangə-fwarəhu n bou-hu də í kuhu hu hyahə. Də sani, u yí fi bə n tuum u hirəbə hyan tahi.

Isakə də Rebeka bə dounəm

24 Abəraham yi ciemsə magərə, Yombətu paasə suu u n yi pahu n dyeli sai hyahə. ² Dai hini yi nwa, u wusə u twantwandəbə hyahə, twantwandə-wurau n yi tən wonsu u fwai sai bə u ya bə tə: «Sugəsa a nou m yekəhu hyahə †; bə ³ pworə ningə cerəkə, də Yombətu hiri hyáhə, hyau Yeni, n paa-u tagau də tihə, bə tə a pwa yensə m n bou Kanaa syeli ali, də hyahə pwahau bə mwanə m bigə. ⁴ A yí tei m syeli hyahə, m pweu təpuu hyahə bə yensənə pwahau bə mwanə m bigə Isakə.» ⁵ U twantwandau u yega bə tə: «Twaam də í pwahau yí kangə m twangəm bə hunə syeli ali, də hyahə. Də sani m kwandənu bə pirə a bigə bə kə hura a syeli?» ⁶ Abəraham yega bə tə: «A pə maa m bigə huram hyan hau. ⁷ Yombətu, Yeni n bou-i tagau, u yi mwanəsə m yisə m pweu təpuu hyahə, bə kaam m syeli. U yi m twagəsənu bə pworə bə tə: M mwanə syeli ali a habisi e. U e n nəm mwanə-u u twontwondau n disəsu də a twangə; a tei karənə hyan hau pwahau, bə mwanə m bigə. ⁸ Də də í pwahau kangə a twangəm, hyan tahi a yem nwa, də sani a pworəsa pə a twangə. Ama, a pə hura m bigə hyan hau.» ⁹ U twantwandau sugəsa u nou u yekəhu hyahə bə pworə bə tə u yí paa Abəraham n u kaám-i. ¹⁰ Twantwandau tə hyamə, bə pirə u ciau samədyebə pwigə, bə sagə pirə u ciau n yi toú nin-suisi sai; bə n pa Nahorə syeli hau də də bou bə n wusə hau bə yagə Mesopotami, də nanuyugu hau.

¹¹ Abəraham twantwandau tə hyamə, bə nində bwigə tahi də kə bou də í syeli dou, bə mwanə u samədyebə kwambə kwambə. Yapeem yi e, pwobə n yi tən cirənə sani bə dúusu niim. ¹² U tə hyamə, bə yaam bə tə: «Yombətu, m ciau Abəraham Yeni, mwanəsə yagəlai m hyambə m n twangə-i. A fiigəsə a suu m ciau Abəraham. ¹³ M hyamə n nuosə-u bwigə tahi, də syeli hyahə sebəsi cirənə bə dúusu niim. ¹⁴ M n nəm ya sebəkə n dyegə bə tə kə bikanə kə canfwoni m hya, kə m yega bə tə: hya, m sagə yensə niim tuom bə mwanə a samədyebə, də sani m n hyá bə tə a terə hyangə e bə

dú mwanə a twantwandau Isakə. Də e n nəm mwanə-i m mandə bə tə a paasə suu m ciau.» ¹⁵ Abəraham twantwandau ba nam yi pə wasə u yaantu, bə n kwandənu Rebeka nindənəm bə baagə u canfwoni. U yi nwam Betuelə pupegə e; Betuelə hyau, u nwam Miləka dapau e, də Miləka nwam Nahorə pwahau. Abəraham hyuobigə e Nahorə. ¹⁶ Də í sebəkə, kə yi sui magərə. Hirau hiau nam yi pə kə pisənu dai hini. Kə tə hyamə, bə nindənə bwigə tahi, bə dwona kə canfwoni niim bə n fwagərə.

¹⁷ Abəraham twantwandau pwei bə nində kə tahi bə kə ya bə tə: «M fwa m fwa, a m pa niim kunkwangə m hya.» ¹⁸ Kə u ya bə tə: «Ntə, hya!» Bə tə hyamə, bə torə kə canfwoni tuntwom bə dumba u nou hyáhə bə nagə u hya. ¹⁹ Kə n u pa sani u hya bə wasə, kə u ya bə tə: «M sagə yí tei dú niim bə mwanə a samədyebə hya bə sai.» ²⁰ Bə tə hyamə, bə hongə tuntwom bə curə niim yagəhu hyahə, bə pwei fwagərə bwigə tahi bə dúunə niim, bə hyaa samədyebə sai. ²¹ Də í dau n wuúm də í sebəkə bə nwam hwáii bə nagə mandə də Yombətu mwanəsə u cou yéi.

²² Samədyebə n yi hya sani bə wasə, də í dau pirə wurau hywagəm də m subəsi pə nində ciru, bə sagə yegə pirə nesi dia də bə sə dwosə bəwagənu wurau, bə kə mwanə. Sə subəsi yi nwam ciru caru e. ²³ Bə tə hyamə, bə kə kaám bə tə: «Wei í pupau tə a-wei? A kafwara, a pweu təpuu hyahə fwoni bou də m-wei də m n sanu-bə də tə yí dagə bə pisə?» ²⁴ Rebeka u yega bə tə: «M nwam Betuelə pupau e, Miləka də Nahorə, bə habigə.» ²⁵ Kə tə hyamə, bə sagə yegə ya bə tə: «Tə yahə mworu bou pwompwom; fwoni sagə bou də i yí pisə.»

²⁶ Dau hyau, u tə hyamə bə kwambə Yombətu disu hyahə, ²⁷ bə tə: «M twambu Yombətu, m ciau Abəraham Yeni. M cou korəm hyahə, u m fiigəsə u n pahəm suu m ciau; u n ba tən ya-i sai, u ba tən də paa e. Yombətu m kwahə, bə m teinu m ciau yiebə hyahə.»

²⁸ Rebeka tə hyamə, bə pwei bə tei u hyuou yahə, bə u cagə n paa-i. ²⁹ U yi toú datau də u hiri yagə Labanə. U tə hyamə, bə yei bə pwei bə tei bwigə tahi, Abəraham twantwandau n bou tahi. ³⁰ U n yi hyambə sani hywagəm də nesi, u putagə n yi pirə-si, kə sagə u cagə Abəraham twantwandau n kə cagə n dyeli, u tei də í hirau tahi, də u nuosə u samədyebə tahi də bə cii bwigə. ³¹ Labanə ya Abəraham twantwandau bə tə: «Maanə, a-wei Yombətu n paa-u suu. Barə n mwanə-i də a nuosə tumu? M dwosəsə təpuu a yem, bə sagə dwosəsə a samədyebə n nəm bou tahi.»

³² Abəraham twantwandau tə hyamə, bə nində Labanə yahə, bə singa u samədyebə n yi toú touga n dyeha. Bə pirə mworu, bə paa samədyebə; bə maanu niim bə mwanə Abəraham twantwandau də u n yi sanu-bə, bə pwogərə bə tei. ³³ Bə tə hyamə, bə u mwanə diru. U kangə bə ya bə tə: «M pwa di, bə nam

† *Isarayelə yiebə tahi nou sugəsəm yekəhu hyahə cagə bə tə a nagə bea nui e bə pworə.*

pə cagə m n maanə-i.» Labanə u tə: «To, n cagu.»
³⁴ Dau hyau, u ya bé tə: «M nwam Abərahām twantwandau e. ³⁵ Yombətu paa suu m ciau fwaməm, u kwandə hirau bə n hau-u magərə. Yombətu u pasə swobi, busi, nahi, pei, wurau, twantwandəbə, pwobə də dabə, samədyebə bəwagənu munasi. ³⁶ Pwahau Sara u sandənu bigə u candu hyahə, m ciau kə mwanəsə u fwai sai. ³⁷ U mwanə m pworə bé tə: U n bou Kanaa syeli ali də hyahə, m pə maa pirəm hyani pwahau bé mwanə u bigə dounu. ³⁸ Bé m tə m pworə bé yí tei u yahə, u pweu təpuu hyahə bé terə pwahau bé mwanə u bigə. ³⁹ M u kaám bé tə: Dé də í pwahau sa kangə m twangəm tə? ⁴⁰ U m yega bé tə: Yombətu m n ba tum twangu-u, u yí a sananu u twontwondau bé mwanə a sim te-narəkə. A tei pirənə m yahə, m pweu təpuu hyahə pwahau, bé mwanə m bigə dounu. ⁴¹ Dé a tei m pweu təpuu hyahə, a pworəsa pə a twanga. Ba dé a tei də bə kangə e a pworəsa pə a twanga. ⁴² «Yagəlai, m nində bwigə aka, kə tahi bé yaam bé tə: Yombətu, m ciau Abərahām Yeni, mwanə m cou ahu, u n nwam co-naru. ⁴³ M n nuosə ama bwigə tahi, m n kaám sebəkə n dyegə n nəm maanə-kə bə nagə dú niim bé tə: sebəkə m fwa, m fwa, nam m panə niim kunkwangə, m hyá; ⁴⁴ dé kə m yega bé tə: hyasu, m sagə tei bé dúunə a samədyebə hya, də í sebəkə, kə yí n nwam Yombətu n terə pwahau n dyeu e, bé mwanə m ciau bigə. ⁴⁵ M ba nam yí pə yaam m buoi hyahə bə wasə bé n kwandənu Rebeka nindənəm bə baagənə u canfwoni, bé tei bwigə tahi bé dú u niim. M tə hyamə, bé u ya bé tə: M fwa, m fwa, m panə niim m hya. ⁴⁶ U magə bé hyuoba u canfwoni tuntwom bé m tə: hya, m sagə yegə dúunə a samədyebə hya. M tə hyamə, bé hya, u sagə pa m samədyebə hya. ⁴⁷ M magə bé u kaám bé tə: Wei í pupau tə a-wei? U m yega bé tə: M nwam Miləka də Nahorə, bə habigə e, Betuelə pupau. Də sani e m n pirəm tociarəm, bé cárə u hwani, bé pirə nesi bé u pira. ⁴⁸ M tə hyamə, bé kwambə Yombətu disu hyahə, bé u twamba; hyau n nwam-u m ciau Yeni. U e n m kouga-u co-suu bə nagə m pirə m ciau putau bigə bé mwanə u dapau. ⁴⁹ Sunswamə, sa m yegənə toyeni: I yéisə bə yí paa suu bé mwanə m ciau bə pwa u dyendə? Dé í pwa fi, i m cagənə, m n hyá m nəm pa hau.»

⁵⁰ Labanə də Betuelə, Rebeka pweu, bə yega bé tə: «Toyeni ali, də nwam Yombətu yiei e. Də sui a, də pə sui a, tə ba wuúm e. ⁵¹ Rebeka hyamə a disu hyahə; pirə-u, a n pa. U kwandə a ciau dapau pwahau, bə nwanu Yombətu n ba ya kəm.»

⁵² Abərahām twantwandau n ba cesəm də í toyeni, bé tə hyamə, bé kwambə Yombətu disu hyahə, bé pirə u tini, bé tumba tihə. ⁵³ Bé tə hyamə, bé yeira u takuoa hyahə ninsi də bə sə dwosə bəwagənu pei matu də wurau, bə sagə yeira babatu, bé mwanə Rebeka; bə sagə pa ninsi tuosi u datau də u hyuou. ⁵⁴ Bé tə

hyamə, Abərahām twantwandau bəwagənu n yí u turənə-bə, bə di bə sagə hya, bé pisə də dai. Saam derə, Abərahām twantwandau ya bé tə: «Í m pa cou m fwagərə m ciau tahi.» ⁵⁵ Rebeka datau də u hyuou, bə u yega bé tə: «Kə yegə bé hamsu kunkwangə bə pə mwam daa pwigə hau ama, bé fi yisə.» ⁵⁶ Abərahām twantwandau ya bé tə: «Í pə m n bíeu. Yombətu mwanəsə m cou n narə, i m yaasə m fwagərə m ciau tahi.» ⁵⁷ Bə sə: «Tə wusə sebəkə bé kə kaám kə n maam-i.»

⁵⁸ Bə magə bé u wusə Rebeka bé u kaám bé tə: «A nagə bé sana dau akwei?» U yega bé tə: «Haa.» ⁵⁹ Bə sa yaasə də Rebeka yí n pa; bə u sananu pwahau n dyeu n yí u ye-u, bəwagənu Abərahām twantwandau də n yí u turənə-bə hyamə. ⁶⁰ Rebeka yahə yiebə tə hyamə, bé yaam u yem bé tə: «A-wei, Rebeka, a kwandə hirəbə pwompwom hyuou! A habisi fihərə sə hunkantiibə syelə-ceta sai!» ⁶¹ Rebeka də u twantwambii, bə dou samədyebə, bé twanga Abərahām twantwandau, bə sai, bə n pa.

⁶² Də sani yí nwa, Isakə yí yisəsə bwigə bə n wusə-kə bə yagə Lahai-roi kə tahi. Kə yí bou Nekefə byagu hau. ⁶³ Yapeem n pandə, kə yei siməm mwohu hyahə, bé wondə, bə ha n nuonə samədyebə də bə paanə. ⁶⁴ Rebeka wondə bé n nuosu Isakə, bé pwi bé curə samu hyáhə; ⁶⁵ bé kaám Abərahām twantwandau bé tə: «M n nuosu hirau mwohu hyahə u e wei tə?» Twantwandau u yega bé tə: «M ciau e.» U magə bé pirə u ywofwati, bé wara u nuoi. ⁶⁶ Abərahām twantwandau cagə Isakə u n yí paa-i sai. ⁶⁷ Isakə magə bé pirə Rebeka, bé doa cui hyahə; də í cui, də yí nwam Sara, kə hyuou yiei e. Isakə fwarə Rebeka, u kwandə kə pwahau. Də hyáhə mwanə Isakə yaməm natə, kə duu kə hyuou huməm.

Abərahām huməm

25 Abərahām tə hyamə, bə sagə karə pwahau tuou də u hiri yagə Ketura. ² Də í pwahau u sandənu bisi. Ntə də í bisi hira: Siməranə, Yokəsanə, Medanə, Madianə, Yisəbakə də Sua. ³ Yokəsanə sandə Saba də Dedanə. Dedanə sandə Asuritədyebə, Letusitədyebə, bé yaasə Lewumitədyebə. ⁴ Madianə í dapebə masə n e Efa, Eferə, Hanokə, Abida də Eləda. Bə sai nwam Ketura habisi e.

⁵ Abərahām pirə u fwai səsai, bé mwanə Isakə, ⁶ bé pa paabu u pwobə tuobə bisi. Ama, u yí tə hyamə, bé sə cánsa Isakə tahi bə nam kwarə fu; bé yaasə sə tei bé n bou dapua hau. ⁷ Abərahām sandə bé ciem bé kwana byena kogə də pwisi pəlei də byena num, ⁸ bé yia. U yí yia wei hyahə, bə ciemsə magərə bé tei wagə u halabə. ⁹ U bisi Isakə də Isəmayelə, sə tei bé u tu Makəpela hwangə-fwarəhu hyahə. Də í hwangə-fwarəhu, hu n bou tahi, Soharə dapau Eferənə n yí nwam-u Hititə, u í tihə yí e; də yí cii Maməre. ¹⁰ Abəra-

ham e n yi nundə-u də í tihə Hetə habisi tahi. Hyani e bə n yi u tuum bə wagənu u pwahau Sara. ¹¹ Abərahāham huməm dahə, Yeni paa suu u bigə Isakə. Kə yi bou bə cii Lahai-roi bwigə e.

Isəmayelə təpuu

¹² Agarə, Esipətə pəyegə n yi nwam-kə hyangə Sara twantwambii, bə yi sandənu hyamə Abərahāham bigə, bə kə pa hiri bə tə Isəmayelə, ntə də í bigə təpuu n yi mangəm. ¹³ Kə bisi hira də sə n handə kəm sə tuosi: Nebayotə e n yi nwam-u kə biyuoi, bə twangə Kedarə, Adəbeyelə, Mibəsam, ¹⁴ Misəma, Duma, Massa, ¹⁵ Hadadə, Tema, Yeturə, Nafisə, də Kedəma. ¹⁶ Isəmayelə pwigəm bidiakəsi hira yi hyamə. N dyegə sai yi nwam dabuoi ciau e. Sə yi tən pirə sə magərəsi hira bə kwansa sə syela də sə kura hira ¹⁷ Isəmayelə yi toú byena kogə də pwisi tari də byena pəlei bə n kwa, bə tei bə u wagənu u halabə. ¹⁸ Isəmayelə habisi tə hyamə, bə ba n bou byagu n yisə-hu Hafila, bə tei tu Surə. Surə cii Esipətə ywogə, də a pa syeli bə n wusə-i bə yagə Asurə də hau. Sə yi humsunu sə tuosi bə pə saabi pwoməm. Sə tə hyamə bə ham sə hau sə hau bə pə n bwasə sə tuosi.

Esayu də Sakobə bə toyeni

¹⁹ Ntə Isakə toyeni. Abərahāham e n sandə-u Isakə. ²⁰ Kə n toú byena pwisi naasi, bə dounu Rebeka, Betuelə pupau. Rebeka hyau, u yi toú datau də u hiri yagə Labanə. U pweu Betuelə də u datau Labanə, bə yi nwam Arameyendyebə e, bə bou Aram tintyaru. ²¹ Ama, kə pwahau Rebeka yi nwam pəciri e. Isakə tə hyamə, bə yaam Yombətu kə pwahau yem. Yombətu kə wondə nansiməm, kə pwahau tə hyambə, bə puum. ²² U yi puum kwesi e; kwesi hyansi, sə n puum sə tuosi u dogə hyahə. Rebeka kaám u hyim bə tə: «Barə n m korə-i?» Bə tə hyamə, bə tei bə yaam, bə kaám Yombətu də yuoi. ²³ Yombətu kə yega bə tə: «Tintuom bou m dia e a dogə hyahə. A yí sandə buri dia. Buru tuou yí n bansənu tuou; Ciau e n nəm nwam-u hywambau twantwandau.» ²⁴ Sandə dai nində, kə sandə kwesi. ²⁵ Kataagə yeinə bə nwam pyahuu, bə toú hyatu dobu yiem. Bə kə pa hiri bə tə Esayu. ²⁶ Kwe-diakəkə n twangənə bə pugə Esayu tecensəceni. Bə kə pa hiri bə tə Sakobə. Bə sə sandə də Isakə toú byena pwisi hadwam e. ²⁷ Sə tə hyamə, bə ciem. Esayu kwandə cicarau n bansə-u caru magərə, bə pə n handə cincani. Sakobə hyau, u ba yi tən fwa bə n nwam hwáii, bə ham cincani hyahə. ²⁸ Isakə yi fwa Esayu, bə maa bə tə kə yi narənu kunda. Rebeka masə yi fwa Sakobə e. ²⁹ Dai hini, Sakobə saha nindigəhu. Esayu hunə caru bə parə magərə. ³⁰ Bə ya Sakobə bə tə: «M parə peipei

e. M a taam e, yaasə m di a í nindigə-swosəhu ahu.» Də e n mwanə-i bə pa Esayu hiri bə tə EDOM, n nagə-i bə ya bə tə swosəhu. ³¹ Sakobə u yega bə tə: «A dyem bə m kwosənsu a biyuom fwai.» ³² Esayu u tə: «Bwani m wua wasə. Də m yia, m biyuom fwai yí m paa barə?» ³³ Sakobə u tə: «Ba pworə.» Esayu tə hyamə, bə pworə, bə kwosənu Sakobə u biyuom fwai. ³⁴ Sakobə tə hyamə, bə pa Esayu peu də tun-twonsi. Esayu hwobə bə hya. Bə wasə bə n yisəku. U pə hei u biyuom hani bə tə ningə e.

Isakə də Abimelekə

26 Bwani deinə syeli hyahə bə pə wagənu Abərahāham sani yiei. Isakə yisə bə tei syeli bə n wusə-i bə yagə Gerarə, də hyahə; Filisətendyebə begau bə n wusə-u bə yagə Abimelekə, u tahi. ² Yombətu fiigə u hyim Isakə, bə kə tə: «Pə tə a tei Esipətə; ama, tei a n bou syeli m n nəm a fiigə-i hyahə. ³ A n bou tintuom aməm, m hyahə, m nəm wagə bə a bounu bə sagə yí a paa suu. M nəm a mwanə də í tintuom, a-wei də a habisi n paanə-si sai. M nəm paa m n yi bea nui hyani, a pweu Abərahāham. ⁴ M nəm mwanə a bisi də a habisi wosəkə bə n mingənu hwarəbia tagau hyáhə. M nəm sə mwanə tintuom aməm, m səsai. Də sani, tinkwangə hirəbə sai yí karə suu də sə hyáhə. ⁵ M nəm bə pa, bə maa Abərahāham m byegərəse, bə yéi m nui, bə twangə m ceri, bə twangə m n nwasə n dyeli bə sagə pugə m yibu.»

⁶ Isakə tei bə n bou Gerarə. ⁷ Hyan tahi yiebə tə hyamə, bə n kə kaámsu də kə pwahau e Rebeka. Kə bə yega bə tə kə putagə e. Kə yi pə yéi bə yí cagə bə tə Rebeka nwam kə pwahau e. Kə yi hwanə də bə yí kə wua Rebeka yem, bə maa bə tə u yi sui magərə. ⁸ Isakə tə hyamə, bə yu də í syeli hyahə magərə.

Dai hini, Abimelekə, Filisətendyebə begau wondə bwegə bə hyambə Isakə də kə nandənu kə pwahau. ⁹ Abimelekə mwanə bə kə wusənə. Kə maanə; Abimelekə kə tə: «A pwahau e, pwahau akwei; karəsa nwa! Barə n sa da paa-i a da ya bə tə a putau e?» Isakə u yega bə tə: «M da hwaagə bə yí yia u yem e; də e n da yaasə-i m da yega kə hyamə.» ¹⁰ Abimelekə yegə kə tə: «A tə paa barə ama? Də da kwarə kunkwangə m syeli hyahə hirau twanga a pwahau, a yi tə karə twagəsəm hyamə.» ¹¹ Abimelekə tə hyamə, bə cagə syeli hyahə yiebə sai bə tə: «Də hirau nibə hirau akwei, də n nwa u pwahau, m nəm mwanə bə u wua.» ¹² Isakə paa kuru də í syeli hyahə bə karə diru magərə də í byeni hyahə. Yombətu kə paa suu. ¹³ Kə toúm ba n dwonsu, kə kwandə togau. ¹⁴ Kə karə swobi, busi, napagi pwompwom, bə sagə karə twantwandəbə də bə wosə magərə.

Filisətendyebə tə hyamə, bə sierə Isakə. ¹⁵ Kə pweu Abərahāham n nam yi fuum, u twantwandəbə yi turəsə

bwisi. Filisätendyebə hyamə, bə tei pirə tatu bə sipa də í bwisi sə sai. ¹⁶ Abimelekə kə ya bə tə: «A kwandəsə hirə-bansəhu bə n tə paanu. Yisə a cándə ala!»

¹⁷ Isakə yisə hyani, bə tei bə ham Gerarə niandəhu hyahə. ¹⁸ Kə pweu Abərahām sani, bə yi turəsə bwisi Filisätendyebə yi teisə bə sə sipa sipa Abərahām huməm dahə. Isakə tə hyamə, bə mwanə bə sə kwatə. Kə sə pa hira kə pweu n ba yi sə pa-ha hyaa.

¹⁹ Dai hini, Isakə twantwambia turə bwigə niandəhu hyahə, bə hyambə niim. ²⁰ Gerarə dosiendəbə tə hyamə, bə n naru də Isakə í dosiendəbə də í niim yem bə yagə də í niim nwam bə yem e. Isakə pa də í bwigə hiri bə tə Esekə; n dyeli nagə ya bə tə: Nara. ²¹ Isakə twantwandəbə turə bwigə tuogə. Nara sagə paa də í bwigə hyáhə. Isakə wusə də í bwigə bə tə Sitəna. N nagə-i ya bə tə: Hundu. ²² Kə yisə hyani, bə turə bwigə tuogə. Hyangə, kə í hyáhə nara yi kwa. Kə wusə bə tə: Rehobotə. N nagə-i ya bə tə: Hani hirau n pə tinu-i. Bə tə: «Sunswamə, Yombətu tə mwanəsə hani. Tə yí fi bə kwandə togəbə syeli ali, də hyahə.»

²³ Isakə yisə hyani, bə tei Berə-Seba. ²⁴ Də í yagu hyahə, Yombətu kə fiigə u hyim, bə tə: «M e a pweu Abərahām Yeni. A pə n hwanə. A n hyá bə tə m wagə bə a bounu. M nəm a paa suu bə mwanə a bisi də a habisi wosəkə də m twantwandau Abərahām yuoi hyáhə.» ²⁵ Isakə mei hyani mamari bə yaam Yeni, bə n də wusə bə yagə Yombətu. Bə pwom hyani kwesugəhu. Kə twantwandəbə tə hyamə, bə turə bwigə tuogə.

²⁶ Abimelekə yeinə Gerarə, bə dú hyambə Isakə. Kə maanə bəwagənu kə dwopu Ahusatə də Pikolə swosa ciau. ²⁷ Isakə bə tə: «Barə n paa-i i maanə m hyambəm, bə hyim da m sierə bə m tapa i syeli?» ²⁸ Bə kə yega bə tə: «Tə wondə bə n nwa Yombətu wagə bə a bounu. Tə maa hyaməm e, bə tə də n nwam kama, də kwandənu tə-wei də a-wei, tə cesə tə tuobə, bə bea nui tə-wei də a-wei, tə dacahu hyahə. ²⁹ A pworə bə tə a pwa tə paa hweru; bə hyá bə tə tə magərəbə, tə ba yi a paa suu e, bə a tapa bə a yaasə a n pa də wei. Sunswamə, a nwam hirau Yombətu n paa-u suu e.» ³⁰ Isakə bə candə bə di bə hya. ³¹ Saam derə, bə yisə sagənsibəhu, n dyeu u bea nui u diakətuou hau. Isakə bə cousə, bə n hundə də tuou kwa-nu tuou toyeni.

³² Də í dai ba nwa, Isakə twantwandəbə maanə bə kə cagə bə n turəm bwigə hingə, bə nində niim. ³³ Isakə wusə də í bwigə bə tə Siba. N nagə-i ya bə tə: Nui beam. Də e n mwanə-i bə tei tu yagə, də í syeli bə də wusu bə yagə Berə-Seba. N nagə-i ya bə tə: Nui beam bwigə.

Esayu dounəm pwahau

³⁴ Esayu yi toú byena pwisi naasi e, bə dounu Hititə pəyesi dia. U dounu Yehuditə, Beri pupau, də Basə-

matə, Elonə pupau. ³⁵ Də í pwobə, bə mwanəsə Isakə də Rebeka, bə bwosi pə n narə.

Sakobə cigərə Esayu hani

27 Isakə yi ciemsə, kə nuoi yi yangəsə. Kə sa yi pə n nua. Kə wusə kə bi-kataagə Esayu bə u tə: «M Bigə!» Esayu yega bə tə: «M pweu, m hyamə!» ² Isakə yegə ya bə tə: «A nua m n ciemsəm. M pə hyá m yia dai. ³ Pirə a cicarə-batu, a tiebu də a pini, bə tei caru, bə m wuo-ni dobu. ⁴ Də a hune, a saha diru m n fwa-tu, bə m mwanə m di. Hyaməm, m nəm a paa suu bə fi yia.»

⁵ Isakə n yi twagəsənu sani kə bigə Esayu, də Rebeka byekə bə you. Esayu tə hyamə, bə yisə caru mwolu hyahə, bə nagə hurənu pwem. ⁶ Rebeka cagə u bigə Sakobə bə tə: «M cesə də a pweu twagəsənu Esayu bə yagə: ⁷ tei a wuonə dobu, bə saha, m di. Hyaməm, m yí a paa suu Yombətu disu hyahə bə sa fi yia.

⁸ Sunswamə m bigə, a m byegərə, bə paa m n nəm a tə a paa-i. ⁹ Tei doru hyahə, a terənə bun-susi dia. M nəm saha diru a pweu n fwa-tu buru. ¹⁰ A teinu u tahi, u di. Hyaməm, u yí a paa suu bə fi yia.»

¹¹ Sakobə yega u hyuou bə tə: «Esayu kwanu səsai nwam hya-catu e; m-wei, m hyáhə kwa hyehu. ¹² Də m pweu m wuu, u yí mandə bə tə m u dyendə e. Də sani, u yí m kosə e, u pwa m paa suu nwa.» ¹³ U hyuou u tə: «Də u a kose, də í kosi yí korə m-wei. A-wei, a m byegərəsu bə tei bə m pirənə də í busi.»

¹⁴ Sakobə tei bə terənə də í busi, bə mwanə u hyuou Rebeka, u saha bə nwanu Isakə n fwa kəm. ¹⁵ Bə sagə pirə u biyuoi Esayu ninsi hyahə nin-sui-magərəsi n yi bou-si təpuu hyahə, bə sə bara Sakobə n nwam-u bidi-akəkə; ¹⁶ bə pirə bun-kwandu bə sura u nei də u niu, hyatu n kwa tahi. ¹⁷ Bə tə hyamə, bə cieba Sakobə də í diru də peu, u n yí paa n dyeu. ¹⁸ Sakobə doú u pweu tahi, bə u tə: «M pweu!» Isakə yega bə tə: «Haa, m bigə, a e wei tə?» ¹⁹ Sakobə yega u pweu bə tə: «M e Esayu, a biyuoi. M paasə a n m kaám-i. Yisə, a ham bə hwobə kunda m n a hurənu-ha. Də a wase, a sa m paa suu.» ²⁰ Isakə ya kə bigə bə tə: «A tə kəm tə bə pyarə wua dobu, m bigə?» Sakobə yega bə tə: «Yombətu a Yeni e n m pa-u yuonaru.»

²¹ Isakə ya Sakobə bə tə: «Bwasəkənə m tahi, m bigə, m a bou bə hyambə də a ba e m bigə Esayu.»

²² Sakobə bwasəkə u pweu Isakə, kə u bou; bə tə hyamə, bə ya bə tə: «Niu nwam Sakobə you e; ama, nei hyei Esayu yei ba e.» ²³ Isakə pə fi mandəm, bə maa Sakobə nei yi toú hyatu bə nwanu u hyuobigə Esayu yei. Bə fi bə u paa suu, ²⁴ Isakə yegə u kaám bə tə: «M bigə Esayu ba e ala?» U yega bə tə: «Haa.»

²⁵ Isakə sə: «M bigə, deinə a pwem m di bə wasə bə a paa suu.» Sakobə dei bə mwanə u pweu Isakə, kə di. Bə sagə kə mwanə difeu, kə hya. ²⁶ Kə wasə bə u ya bə

tə: «M bigə, bwasəkənə a m wam.» ²⁷ U bwasəkə u pweu Isakə, bə kə wam. Kə nuhəkə u babatu nuhu, bə u paa suu bə tə: «Magəri e, m bigə nuhu nwanu kuhu Yombətu n baraka-hu e.

²⁸ Yeni a pa meem n dwasənə-məm tagau;

bə a pa tihə n sui-i;

bə sagə a pa bəle,

də difeu paau pwompwom!

²⁹ Buri pwompwom yí n dyahəsu bə a muom, hirəbə pwompwom n cirənə bə kwambu a disu hyahə.

A n nwam a hyuobisi ciau,

sə n kwambu sə sai a disu hyahə!

N dyeu a kose, u masə cigərə kosi.

N dyeu a paa suu, u masə sagə cigərə suu.»

³⁰ Isakə n ba paa suu sani Sakobə bə wasə, u sə fim, də sunswahu u dapeciau Esayu hunə caru. ³¹ U masə sagə saha diru bə teinu u pweu tahi, bə ya bə tə: «M pweu, yisə a di m n a yensənə pwem n dyeməm; a di bə wasə bə m paa suu.» ³² U pweu Isakə yega bə tə: «A e wei tə?» U sə: «M e Esayu, a biyuoi.» ³³ Isakə kwanu saa bəmbaməm, kə ya bə tə: «Wei tə n sa tei-u caru bə m wuonə dobu? M-wei, m disə, də hyau n m maanu-i sai, bə fi a n doúrənə ama. M u paasə suu, sunswamə də hyau ba sa e n nəm tinu-u suu.»

³⁴ Esayu n cesə sani u pweu n ya-i, də u dwongə də karəkə, u buusə bə dwona magərə, bə ya u pweu bə tə: «M pweu, masə m paasu suu!» ³⁵ Isakə sə: «A hywambau maanə bə m dyendə bə cigərə a suu.»

³⁶ Esayu yegə ya bə tə: «U hiri n yagəm hyamə e Sakobə, də e n mwanə-i u m dyendə fwagəsəm dia? U dyem bə cigərə m biyuom fwai; sunswamə, bə sagə cigərə ama m suu. A sa pə m sandə suu hiu?» ³⁷ Isakə yega Esayu bə tə: «Wondə m u kwansasə a ciau; m təsə u pwebisi səsai yí n nwam u twantwandəbə; bə sagə u pasə bəle də difeu peau. Də wasə e, m sa pwa fi yegə paa nimu də a hau, m bigə.» ³⁸ Esayu yegə u pweu bə tə: «M pweu, a ba sa toú suu carau e? M paa-suu masə sagə nwa!» Bə tə hyamə, bə kwatə dab-woni. ³⁹ Isakə ya bə tə:

«A yí n fu bə taam tihə n sui tahi,

bə sagə yí n taam tagau hyáhə meem n dwasu tahi.

⁴⁰ A yí n fu bə daam a carəsəcani e;

ama, a ba yí n nwam a hywambau twantwandau e.

A digəhu hyahə, a ba yí n fihu e a hyim,

kə pwa n tum toú a hyáhə bansəm.»

Sakobə pwei bə tei u nebu Labanə yaha

⁴¹ Esayu tə hyamə, bə sierə magərə Sakobə u n yi cigərə suu hyau bə pweu tahi, u yem. Bə sa n pworəsu u buoi hyahə bə yagə: «Daa dia də m pweu yiesə. Hyaməm, də kwa də m pwa wua də í Sakobə.»

⁴² Hirəbə cagə Rebeka u biyuoi Esayu n twagəsu bə

yagəm. Rebeka tə hyamə, bə mwanə bə wusənə u bidiakəkə Sakobə; bə u tə: «A n hyá bə tə a dapeciau Esayu yensə a wuom bə pirə u pii. ⁴³ Sunswamə, a byegərə m n dú bə a cagə-i; yisə a pwei bə tei Haranə, m datau Labanə n bou syeli. ⁴⁴ A tei bə n bousu hyan hau bəwagənu hyau, bə tei tu byena mangəm, bə n kwandənu a dapeciau swari twangəm. ⁴⁵ Də u swari twangə a hyáhə, də u duu a n u paa-i, m nəm twona bə a wusənə. M pə dú bə yi mwam i diesu dai cari.»

⁴⁶ Rebeka cagə Isakə bə tə: «M bipwobə, Hetə bisi asi, sə mwanəsə m mierə bwosi. Də Sakobə sagə yí karə də í syeli hyahə e pwahau, də sani nam sa n twa m bwosi yuoi tə?»

28 Isakə tə hyamə, bə wusə Sakobə bə u paa suu, bə u cagə bə tə: «A pə maa bə dounu Kanaa hyahə sebəkə. ² Yisə a tei Aram tintyaru, a halau Betuelə təpuu hyahə; a karənə hyan hau pwahau, a nebu Labanə bisi hyahə.

³ «Yeni Yencambu a paa suu, bə a pa bisi pwompwom. A kwandə buri pwompwom halau. ⁴ U a paa suu bə paa suu a bisi í bisi, bə nwanu u n yi paa suu kəm hyamə Abəraham; bə fi a n tinu syeli a n ham ali, də hyahə. Syeli Yeni n yi mwanə n dyeli Abəraham.»

⁵ Isakə tə hyamə, bə tə Sakobə n pa Aram tintyaru hau, u nebu Labanə tahi. Də í Labanə, u pweu hiri yi e Betuelə, də u nwam Arameyenə yuou; Rebeka n dyeu sandə-u Sakobə də Esayu, u datau yi e Labanə.

⁶ Esayu cesə də Isakə paa suu Sakobə, bə u ya bə tə u tei Aram tintyaru hau, bə karə pwahau. Kə n yi u surəku sani, kə u ya bə tə: «A pə dounu Kanaa hyahə sebəkə.» ⁷ Sakobə n sagə yéim hyamə u pweu də u hyuou bə nui, bə yisə bə n pa Aram tintyaru hau, ⁸ Esayu mandə bə tə u pweu Isakə pə fwa Kanaa hyahə sebəsi; ⁹ u masə tə hyamə, bə tei kaám Isəmayelə bisi hyahə sebəkə, də kə hiri yagə Mahalatu, bə dounu; bə kə wagə də u pwobə tuobə. Abəraham í dapau yi e Isəmayelə; Isəmayelə í dapau masə n e Nebayotə, Mahalata datau.

Sakobə dansətu

¹⁰ Sakobə yisə Berə-Seba syeli hyahə, bə n pa Haranə syeli. ¹¹ Yagu u siibə cou hyahə hani hini. U pisə hyani. U pirə hyani hwangi hini, bə n pisə bə də kurə. ¹² U tə hyamə, bə dansə də bwolou nuosə tihə, də u wogə-si ha tei tuunə tagau; də Yeni twontwondəbə tən u doú bə yegə sində. ¹³ Də sani, də Yeni nuosə u tahi; bə tə hyamə, bə u ya bə tə: «M e Yombətu, a halau Abəraham Yeni; m sagə e a pweu Isakə Yeni. A n pisə tahi ala, m nəm a mwanə də í tihə, bə sagə də mwanə a habisi. ¹⁴ A habisi yí wosəkə bə n nwanu sai, bə tei bə cara tinkwangə nui. M nəm yei a-wei də a habisi tahi e, bə paa suu tinkwangə təpuu sai. ¹⁵ A n hyá bə tə m wagə bə a bounu; m yí n a pugə a n nəm tei tahi sai.

Bə sagə yí mwanə a fwagərənə ala tahi; bə hyá bə tə m pwa a kaam. M n ya-i sai, m ba yí də paa e.»

¹⁶ Sakobə sində bə ya bə tə: «Bwa! Darə Yombətu bou ala də m pə hyá?» ¹⁷ U hwaagə, bə ya bəmbaməm bə tə: «Hani ali də toú buopwehu! Yeni təpuu e ala, tagau nanui tahi e.» ¹⁸ Sakobə yisə sagənsibəhu, bə pirə hwangi u n yi kurə n dyeli hyamə, bə də fuga, bə kwansa ticani; bə wutə də hyáhə wuum. ¹⁹ Bə wusə də í hani bə tə Betelə. Betelə nagə ya bə tə Yeni təpuu e; ama, Kataam bə yi tən wusə də í syeli bə yagə Lusə e. ²⁰ Sakobə tə hyamə, bə ya bə tə: «Də Yeni ba m bounu, bə m pugə cou m n kou-hu ahu, u hyahə; də u m pa diru m di, bə m pa babatu m barə, ²¹ də m fwagərənə kwanaru m pweu təpuu hyahə, də sani Yombətu yí kwandə m Yeni. ²² M n tumba hwangi ali, bə də kwansa ama ticani, də yí n nwam Yeni təpuu e. A n nəm m pa-i sai, m nəm a mwanə m dimu.»

Sakobə corə Raselə

29 Sakobə tə hyamə, bə korə u cou, bə n pa bə tingə dapui yeni n yeirəkənə hau. ² Bə n pa pa, bə hyambə bwigə, də kə bou mwohu hyahə, də swopagi bou hyani i tari, bə pisə bə cii də í bwigə; doru yi tən hywam hyani e. Hwangə-cetəhu yi tən hyirə kə nui. ³ Doru n yi tən wagənə sani tə sai, bə yi tən hyitə e hwangi bə tə hyaa tə sai; bə pirə hwangi hyani bə yegə hyira bwigə nui.

⁴ Sakobə kaám dosiemə bə tə: «Nampwedyebə, i yeinə kəm tə?» Bə u yega bə tə bə yeinə Haranə e. ⁵ U bə tə: «I hyá Labanə, Nahorə dapau?» Bə u yega bə tə: «Tə u hyá.» ⁶ U bə kaám bə tə: «U tahi dafia bou?» Bə u yega bə tə: «U tahi dafia bou. Ha ntənə u pupau Raselə, də u kwahənə swobi.» ⁷ Sakobə yegə ya bə tə: «I pə nua Yeni n nam pə mwam-məm? I pə tə i yensə doru wagəm sani ama. Hyaa-ni swobi bə wasə bə i teinu i hwobə mworu.» ⁸ Bə u yega bə tə: «Tə pwa fi paa kə hyamə. Sani doru wagənə tə sai; hyaməm, tə sa hyitə hwangi n hyirə-i ali bwigə nui, bə tə hyaa.»

⁹ U nam yi kwarə bə bə twagəsənu, Raselə tə hyamə, bə nindənə də də pweu swobi. Də yi nwam dosiemau e. ¹⁰ Sakobə n ba hyambə sani u nebu Labanə pupau Raselə, də də siem Labanə doru, u tei kaasa hwangi n yi hyirə-i bwigə nui, bə hyaa u nebu Labanə swobi. ¹¹ Bə tə hyamə, bə wam Raselə, u yaməm natə bə katə tahi, u n yousu; ¹² U tə hyamə, bə cagə Raselə u n yanəm də pweu; bə cagə Rebeka n dyem u hyuou. Raselə pwei bə hwi cagənə də pweu. ¹³ Labanə n ba cesəm u putabigə Sakobə yem, bə pwei bə u tuusə; bə u tə bəbara, bə u wam, bə u teinu də yahə. Sakobə də cagə də n paa kəm sai. ¹⁴ Labanə u tə: «Karəsa kwa; tə nwam hiim carəm bisi m-wei də a-wei.» Sakobə tə hyamə, bə ham u tahi bə kwana hwarəkə.

Sakobə dounəm

¹⁵ Dai hini, Labanə ya Sakobə bə tə: «A pwa fi bə n m dyahəsə yoyou bə tə tə yanu tə tuobə. M cagənə a n dú m a patə n dyeli.» ¹⁶ Labanə masə yi toú pubebə dia; cángə hiri yi yagə Lea, hywambəkə yiei n yagə Raselə. ¹⁷ Lea yi kwa pusanə-nwankə, ama, Raselə hyani, də yi sui bə tei wasə. ¹⁸ Sakobə yi fwarə Raselə, bə n u kaám sani, u sə: «M nəm dyahə bə tei kwana byena pəlei, a m mwanə a pupau Raselə, a bi-hy-wambəkə, m dounu.» ¹⁹ Labanə u yega bə tə: «Də m pa a-wei e m pupau, də yem tounu m pa hirə-kwambau. Hamsu m tahi tə n wagə bou.»

²⁰ Sakobə tə hyamə, bə dyahə Raselə yem bə kwana byena pəlei; ama, u tahi də yi nwanu u ba dyahə daa mangəm e, bə maa u yi fwa magərə Raselə. ²¹ Sakobə tə hyamə, bə ya Labanə bə tə: «Sa m mwanənə m pwahau, bə maa m wasə m byena. Sunswamə, m sa nagə bə u dounu e.»

²² Labanə wusə hyan tahi yiebə sai, bə paa boi. ²³ Yapeem ha pandə sani, Labanə pirə u pupau Lea bə u teinu Sakobə tahi, bə wagə pisə. ²⁴ Labanə pirə se-bəkə də kə hiri yagə Siləpa, də kə tən nwam u twantwambii, bə kə mwanə u pupau Lea. Də í sebəkə sa tə hyamə, bə kwandə Lea í twantwambii. ²⁵ Saam n derə sani, Sakobə wondə bə nwa Lea, u kaám Labanə bə tə: «A m paa də buru tə ama? Raselə yem hyim nwa m n yi dyahəsəm e? Barə n paa-i a m dyendə?» ²⁶ Labanə yega bə tə: «Tə syeli, də yii e də sebəkə yí dyem bə dounu bə yaasə kə cángə. ²⁷ A n dabənu aka, bə tei tu kari, hyaməm, a sagə yegə dyahə byena pəlei bə dounu hywambəkə.» ²⁸ Sakobə tə hyamə, bə paa kə hyamə, bə wasə kari bə dabənu Lea, Labanə sa fi bə u mwanə u pupau Raselə, u dounu. ²⁹ Labanə pirə se-bəkə hingə də kə tən nwam u twantwambii, də kə hiri yagə Bila, bə mwanə u pupau Raselə. ³⁰ Sakobə tə hyamə, bə dounu Raselə; bə n də fwa bə paanu Lea. Bə tə hyamə, bə sagə dyahə Labanə tahi byena pəlei.

Sakobə bisi

³¹ Yombətu n wondəm hyamə bə n nwa Sakobə pə fwa Lea, u mwanə u n sanu. Raselə hyani, də n nwam pəciri. ³² Lea tə hyamə, bə puum, bə sandə dapəkə bə kə pa hiri bə tə Rubenə. Də í hiri nagə cagə bə tə: «Yombətu hyambəsə m fei n mingəm; sunswamə, m dau sa yí n m fwa.»

³³ Bə yegə sagə puum, bə sandə dapəkə; u yaməm natə u ya bə tə: «Yombətu wondə bə n nwa m dau pə m fwa, u sagə m pa ama aka.» Bə tə hyamə, bə kə wusə bə tə Simeon.

³⁴ U sagə yegə puum, bə sandə dapəkə bə ya bə tə: «Sunswamə sa nwa, m dau ba sa yí n m tabə e; bə

maa m u sandənu sə dapebə tari.» Də e n mwanə-i u kə wusə bə tə Lefi.

³⁵ U yegə sagə puum bə sandə dapəkə, bə sagə busə bə tə: «Sunswamə, m sa yí dwendə Yombətu e!» Də e n mwanə-i u kə wusə bə tə Suda. Bə tə hyamə, bə nuosə sanu.

30 Raselə n wondəm hyamə bə n nwa u pə sanu, u sierə u yau; bə ya Sakobə bə tə: «A m pa bisi, dá n nwa m nəm yia!» ² Sakobə hunu Raselə bə ya bə tə: «M e Yeni? Də e n yaasə-i a pə sandə.» ³ Raselə tə hyamə, bə tə: «Ntə m twantwambii Bila, a u twanga u sandə m pugə, bə masə n toú dapau.» ⁴ Bə tə hyamə, bə mwanə Sakobə u twantwambii Bila, u dounu.

⁵ Bila puum bə sandənu Sakobə dapəkə. ⁶ Raselə fwarə bə ya bə tə: «Yeni humsə m yem! Də yéisə m n nəm də cuorə-i, bə m pa dapəkə.» Də e n yi mwanə-i dá kə pa hiri bə tə Danə.

⁷ Də n bou bou, Raselə twantwambii Bila sagə yegə puum, bə sandənu Sakobə dapəkə tuogə. ⁸ Raselə yaməm natə u ya bə tə: «M tasənu m yau də bangə magərə, m twahəkəsə.» Bə tə hyamə, bə kə pa hiri bə tə Nefətali.

⁹ Lea n hyambəm bə n nwa u sanu nuosə, u pirə u twantwambii Siləpa, bə mwanə u dau Sakobə, u n dabənu. ¹⁰ Siləpa sandənu Sakobə dapəkə. ¹¹ Lea fwarə bə ya bə tə: «M sə yuonarū hyamə!» Bə kə wusə bə tə Gadə.

¹² Siləpa sagə yegə sandənu Sakobə dapə-diakəkə. ¹³ Lea sagə fwarə bə ya bə tə: «M e n hyambə-u wei kama? Pwobə yí n m wusu bə yagə narəhyambau e.» Bə kə wusə bə tə Aserə.

¹⁴ Bəle harə daa hyahə, Rubenə tei mwohu hyahə, bə yensə dúm tibii † bə tə hyamə, bə də hwasə bə hunə bə də mwanə u hyuou Lea. Raselə ya Lea bə tə: «Nam m panə a bigə í tibii ali.» ¹⁵ Lea də yega bə tə: «A cigərə m dau də pə a ninde; də e n mwanə-i a sa n dú bə cigərə ama m bigə dúm tibii?» Raselə yega bə tə: «Də n e, a m pasu a bigə dúm tibii, yaagə yagu, Sakobə masə doú a tahi.»

¹⁶ Yapeem, Sakobə n hundənə kuhu, Lea pwei bə u turə, bə ya bə tə: «Yaagə, a yí pisə m tahi e; m pirəsə m bigə dúm tibii bə mwanə Raselə də m pa cou dá a masə yí pisə m tahi.» Sakobə tə hyamə, bə pisə u tahi dá í yagu. ¹⁷ Yeni cigərə Lea yaantu, u puum bə sandənu Sakobə dapə-nundəkə. ¹⁸ Lea yaməm natə u ya bə tə: «Yeni m pa cuoi e, m n pirəm hyamə m twantwambii bə mwanə m yahə dau.» Bə kə wusə bə tə: Isakarə.

¹⁹ Lea sagə yegə puum bə sandənu Sakobə dapə-hadwandəkə. ²⁰ U fwarə bə ya bə tə: «Yeni m pa paabu də bə sui magərə! Sunswamə, m dau sa yí mandə m hani; bə maa m u sandənu dapəsi hadwam.» Bə kə

† *Dúm tibii nwam tibii bə n yi yagə pwahau n nəm mwohə n dyeli e bə corə dosi.*

wusə bə tə Sabulonə. ²¹ U tə hyamə, bə sandə sebəkə bə kə wusə bə tə Dina.

²² Yeni siirə Raselə yem, bə yéi də yaantu, bə yaasə də n sanu. ²³ Də puum bə sandə dapəkə, bə fwarə bə ya bə tə: «Yeni sa ferəse m fei!» ²⁴ Bə kə wusə bə tə Sosefə; Sosefə nagə cagə bə tə: «Yombətu m dwonsa dapəkə tuokə!»

Sakobə yensu hwim

²⁵ Raselə n sandəm Sosefə, Sakobə ya Labanə bə tə: «Yaasə m sa hwi m yahə, m syeli. ²⁶ M mwanənə m bisi dá m pwobə m n dyahə n dyebe yem, m n pa. A magərəu hyá m n dyahə kəm a tahi.» ²⁷ Labanə u tə: «M karəsə yuonarū a yem, m tiibə bə m cagə bə tə Yombətu m paasə suu dá a yuoi hyáhə.» ²⁸ U yegə ya bə tə: «Cagə m n kwandənu bə a patə kəm, m a patə.»

²⁹ Sakobə sə: «A magərəu, a hyá m n dyahə kəm bə a mwanə, a hyambəsə m n mwanə a doru warə kəm.

³⁰ A toúm yi pə sáhə m n nam yi pə maanəm; sunswamə, də m n maanəm bə cigərə a twaməm disu a toúm dwonsasə magərə, də nwanu dyengəm e; Yombətu a paa suu. Man dai tə m n masə nəm dyahəm m yahə?» ³¹ Labanə sə: «M nəm a patə barə?» Sakobə sə: «A pwa m patə nimu. Dá a paa m n nəm a kaám-i, m nəm yatənə bə n siem a doru, bə n tə won-su. ³² Yagəlai, m nəm tuokə do-hywambətu tahi, bə tə diisə, bə kansa swobiru n toú-tu tyemba, də swohywo-sibi a swobi hyahə; bə sagə hyambə busi hyahə n dye-si toú tyemba. M cuoi yí n hyamə. ³³ Də dahə, a maanə bə hyambə dá doru m n nəm kansa-tu hyahə, busi dá sə kwa tyemba də swohyuo i pə siibə, a yí fi bə m wusə cagəhwetiau.» ³⁴ Labanə yega bə tə: «Də sui! M yéisə a n ya bə təm.»

³⁵ Ama, də dai ba nwa, Labanə tə hyamə, bə magə bə kansa bun-twonsi n dyesi sai toú tintaahi dá tyemba sə hyáhə, bunhywasi n dyesi sai toú tyembə-hywamba dá tyembə-ceta, də swobi n dyehi sai siibə dá puom cii hyahə. Bə tə hyamə, bə pirə u n kansa doru hyantu tə sai, bə mwanə u bisi; ³⁶ bə tə sə tə pirə bə cándə Sakobə tahi. Dá a pa hyani, a yi sim daa tarə e. Sakobə sa n siem Labanə doru n yi kwarənə-tu.

³⁷ Sakobə tə hyamə, bə karə tiisi hinsi bahə-miesə-twansi; ti-kataagə bə kə wusə bə yagə pepəliyēu. Di-akəkə amandiye, bə yaasə tarəkə palatani. Sakobə magə bə yandə yandə dá í tiisi bahi, bə yaasə i n toú tintaam-puoi. ³⁸ U pirə bə taga doru hyari hyahə; dá tə tən maanə bə hya, tə twanga tə tuotu. ³⁹ Tə yi tən dabu tə tuotu bahə-miesi tahi. Də dahə, swosei dá bunsesi tən sandə swobiru dá tə toú tyembə-ceta dá tyembə-hywamba; bumbiru dá tə toú tyembə-ceta dá tyembə-hywamba. ⁴⁰ Sakobə kansa doru. U yi yaasə n dyetu hyáhə nwam pyapyarə, də n dyetu siibə, tə n nwam u yieru. N kwarə-tu sa n nwam Labanə yieru.

⁴¹ Doru n dyetu kwanu sui, tē n yi tēn doú sani tē tuo-tu, Sakobə yi tēn pirə e tibahə-miesi, bə taga doru hyarəhu hyahə, tē n hywam bə wuúm də í ti-bahi; bə doú tē tuo-tu də í ti-bahi tahi. ⁴² Doru n dyetu yi tēn ywakətu, u yi pə beem tē tahi də í ti-bahi, Labanə yieru hyamə; ama, n dyetu yi tēn nwam popoa hyia, u bea, u yieru n hyamə.

Sakobə pweim

⁴³ Sakobə tē hyamə, bə kwandə togau. U yi toú swobi də busi pwompwom, bə toú twantwandəbə, pwobə də dabə, bə sagə toú samədyebə də munasi.

31 Sakobə n bou bou, bə n you də Labanə dapebə twagəsəu bə yagə: «Sakobə pirə tē pweu fwai e bə karə ama toúm aməm, m səsai.» ² Sakobə diisə bə n nwa hyau də Labanə, bə dachə hyahə də pə narə bə nwanu kataam. ³ Yombətu ya Sakobə bə tē: «Yatə a syeli, a yahə yiebə tahi. M nəm n wagə bə a bounu.»

⁴ Sakobə yi bou mwohu bə wuúm doru, bə mwanə bə wusənə Raselə də Lea. ⁵ U bə tē: «M hyambə bə n nwa i pweu sa pə m wonsu nwan-sufə bə nwanu kataam; ama, m pweu Yeni wagə bə m bounu. ⁶ I-wei, i hyá m n dyahəsəm də m bansəm sai bə mwanə i pweu. ⁷ Ama, i pweu hyau, u m cagərənusə bə pyesa m cuoi couú n pwigə; ama, Yeni pə yaasə də u yí m paa hweru. ⁸ U yi ya bə tē: A cuoi yí n e doru n toú-tu tyemba, doru sai masə n sanu do-biru n toú-tu tyemba; u sagə yi tē: A cuoi yí n e doru n toú-tu tintaahi, doru sai masə n sanu n toú-tu tintaahi. ⁹ Yeni cigərəsə i pweu doru bə m mwana. ¹⁰ Doru n yi tēn doabu sani tē tuo-tu, dansətu hyahə, m hyambə bə n nwa do-daru n toú-tu tintaahi də tyemba də puom cii hyahə, tē doabu do-hywatu. ¹¹ Yeni twontwondau m wusə dansətu hyahə bə tē: Sakobə! M yéi bə tē: M hyamə. ¹² U sə: Wondə; do-daru n doabu-tu do-hywatu, tē toú tintaahi də tyemba də puom cii hyahə. Də pahu kəhyamə bə maa m hyambəsə Labanə n a paa n dyeli sai. ¹³ M e Yeni n a fiigə-i də hyim Betelə syeli hyahə, a n yi nwasə tahi hwangi bə cutə də hyáhə wuum n dyeli yem; bə sagə bea hyamə nui. Sunswamə, yisə a yei syeli ali də hyahə, bə hwi a syeli a yahə yiebə tahi.»

¹⁴ Raselə də Lea, bə u yega bə tē: «Tə bou ama bə yegə toú turu hiu tē pweu təpuu hyahə? ¹⁵ U tē hau bə nwanu kwambəbə e; bə hyá bə tē u tē kwosə bə di tē pei. ¹⁶ Də də hyáhə, Yeni n cigərə tē pweu fwai n dyeli sai, də yí n nwam tē-wei də tē bisi, tē yiei e. Paa Yeni n tē a paa-i sai.»

¹⁷ Sakobə tē hyamə, bə yisə bə douga u bisi də u pwobə samədyebə hyáhə. ¹⁸ Bə tē hyamə, bə n yisəku də u doru sai, də u n yi karə toúm n dyeməm sai; doru hyantu, u yi tē karə Aram tintyaru hyahə e. U tē hyamə, bə korə u couú bə n hundə Kanaa, u pweu Isakə tahi.

¹⁹ Labanə yi teisə də doru hyatu catəm, də sani, də pupau Raselə yurə də ticana. ²⁰ Sakobə yi digərə Labanə n yi nwam-u Arameyenə, də dahə, bə sarə bə pwei bə pə couse. ²¹ U pwei də u toúm sai, bə tei dorə baru hiu, bə tingə Galaadə tala hau.

Labanə twangəm Sakobə

²² Də n toú daa tari, bə cagə Labanə bə tē Sakobə sarə bə pweisu. ²³ Labanə tē hyamə, bə pirə də pwebisi, bə sim bə kwana daa pəlei, bə u tapə; bə ha u nində Galaadə tala hyahə.

²⁴ Yeni twagəsənu Labanə n nwam-u Arameyenə yagu də dansətu hyahə, bə də tē: «A pə tē a yanu Sakobə toyen-hweri, a sagə pə u yanu toyen-sui.»

²⁵ Labanə nində Sakobə, də u pwomsə Galaadə tali hyáhə u sugəhu; Labanə də u pwebisi, bə pwom bə yieru hyani. ²⁶ Labanə ya Sakobə bə tē: «A paa kəm tē ama? A digərə m dahə bə pirə m pupebə də n nwanu fwagəru yiem? ²⁷ Barə n paa-i a pə m cagə, bə sarə bə pwei? Sani ama m yi yaasə a yisə bəwagənu yanarəm də bə pugə yuni, bə puum kənkwomba də kwogərətu.

²⁸ A pə yaasə m wam m pupebə də m habisi bə bə couse. A paa hirəfwani e pepei. ²⁹ M toú bansəm bə yí a paa hweru; ama, a halabə Yeni sən m twagəsənusə yagu bə tē: A pə tē a yanu Sakobə toyen-hweri; a sagə pə u yanu toyen-sui! ³⁰ To! M hyá bə tē a yisə, bə maa a nagə tuntwom bə hwi a pweu təpuu hyahə e; barə n sa mwanə-i a yurə m ticana?» ³¹ Sakobə yega Labanə bə tē: «M da hwanə bə yagə himəm twaam a yí fihərə a pupebə e. ³² Ama, a n ywonu a ticana hyaa, a n nəm a hyambə n dyeu tahi, u nwam huməm e. Yensə tē yiebə sai disu hyahə, dé a hyambə a ningə m yesi hyahə, a m pirə.» Sakobə yi pə hyá bə tē Raselə n yi yurə-i də í ticana.

³³ Labanə tē hyamə, bə doú Sakobə sugəhu hyahə, bə twagərə Lea yohu hyahə, bə sagə doú bə twantwambia yieru hyahə; u pə hyambə nimu. U sa tē hyamə, bə doú Raselə yohu hyahə. ³⁴ Raselə yi pirə də í ticana bə a kwondə ninsi tuosi hyahə, bə dumba samu wuru byekə tihə, bə n ham hyáhə. Labanə yensə byaga sai, Raselə sugəhu hyahə, u pə hyambə nimu. ³⁵ Də ya də pweu bə tē: «M pweu, a pə tē a m hum-nu, a n doúnə ama m pwa fi yisə nuosə a disu hyahə; m pə bansə e.» U yensə u pə hyambə u ticana.

³⁶ Də dwongə Sakobə, u tuom Labanə də daru bə tē: «Nam twa m n pyetə tahi tē? Nam fiigə m n tagərə tahi yibu a m tapə ama bəwagənu daru? ³⁷ A cendə ama m ninsi sai hyahə, a hyambəsə ba ningə cerəkə də kə nwam a yahə yiegə? Dé a kə hyambəsə, a kə fiigə m yiebə də a yiebə, bə disu hyahə; bə hyambə n dyeu narə! ³⁸ Də nwam sunswamə byena pwisi dia e, m n wagə bə a bounəm, a swofə hinfə pə fwaabə; a bu-ugə hingə pə fwaabə dai hini. A doru hyahə, m pə

hwobə a swolagə kundi dai hini. ³⁹ Mwohu hyahə doru n yi tən mwei dobu n dyebeu, m yi tən pə bə hurənu nwa, m ba yi tən yensə e, bə patə! Də bə yurə dobu yagu, də n nwa humsu, a ba yi tən m kaám e də í dobu. ⁴⁰ Humsu tihu yi tən dú bə m wua e; yagu siim n bou, nandoum pwei bə cándə! ⁴¹ M bou a təpuu hyahə də nwam byena pwisi dia e; m dyahə byena pwigəm a naasi e bə dounu a pupebə bə diesu; bə sagə pugə a doru bə kwana byena hadwam! A pyesa a m kwandənu bə m patə kəm cou n pwigə. ⁴² Də m halau Abərahām Yeni, n dyeli disu hyahə m pweu Isakə yi tən saam, də də yi pə m tiim, a ba yi m yaasə e m n pa m nei-weigi. Ama, Yeni hyambəsə m sindəm, bə hyambə m parəkə n tei tu tahi; də e n mwanə-i yagu də sən m wagə.»

⁴³ Labanə yega Sakobə bə tə: «Sebəsi asi, sə nwam m bisi e, sə n a sandənu bisi asi, m yesi e; swobi ahi, m yei e, a n ba nua ali də sai, m e n tinu-u. M nəm paa barə yagəlai bə mwana, m í pupebə aba, də bisi bə n sandə-si asi? ⁴⁴ Cugə sani kwanasə də tə yí bea nui, m-wei də a-wei; tə yaasə nwansəkau n bou tə dacahu hyahə.»

⁴⁵ Sakobə pirə hwangi, bə də nwasa bə kwansa mami. ⁴⁶ Bə ya u yahə yiebə bə tə: «Corənə-ni hwanga.» Bə tə hyamə, bə a corənə bə a coa. Bə di hyan tahi də í cwobəri hyáhə. ⁴⁷ Labanə wusə də í hani u buru twagəsəm hyahə bə tə Yegarə Sahaduta †, Sakobə masə də wusə u í buru twagəsəm hyahə bə tə: Galedə. ⁴⁸ Labanə sə: «Cwobəri ali, də e n nwam-i yagəlai m-wei də a-wei, tə nwansəkau; də e n mwanə-i bə də wusə bə tə Galedə.» N nagə-i ya bə tə: Nwansəm cwobəri. ⁴⁹ Bə sagə də wusə bə tə Misəpa. N nagə-i ya bə tə: Hani bə n piem tahi. Labanə sagə dwonsə bə tə: «Yombətu n tə diisu tə n nəm ceírə dai tə tuobə, bə pwa fi bə n hyambu tə tuobə! ⁵⁰ Də a hyambə m pupebə canda, də bə hyáhə a yegə karə pwobə tuobə bə dwonsa, a n hyá bə tə ba dé hirau kwa bə wagə tə bounu, Yeni nua də sai.»

⁵¹ Labanə yegə ya Sakobə bə tə: «Wondə m n cwobə hwangə-cwobəri ali, m-wei də a-wei, tə dacahu hyahə; wondə mamari ali. ⁵² Hwangə-cwobəri ali də mamari ali, a nwam tə nwansəkabə. M-wei, m pworə e bə tə m pwa tagərə cwobəri ali, bə tei bə a paa hweru. A-wei masə sagə nwa, a pə kwandənu bə də tagərə, bə maanə m hau. ⁵³ Abərahām Yeni də Nahorə Yeni, bə e n nəm tə bwei-bə!» Sakobə tə hyamə, bə bea nui də Yeni n yi tən mwanə-i u pweu Isakə n saam.

⁵⁴ Sakobə paa dwosi tali hyáhə; bə wusə u yahə yiebə, bə di bə wasə bə pisə də í tali hyáhə.

32 Labanə yisə sagənsibəhu, bə cousə də pupebə də də habisi bə bə wam, bə bə paa suu bə n yegu də yahə.

† Də nagə cagə bə tə nwansə cwobəri e.

Sakobə də Esayu, bə natəm

² Sakobə n kou u cou bə pa, bə n nwa Yeni twontwondəbə u tuusənə. ³ U n bə hyambə sani, bə ya bə dwona bə tə: «Yeni swosa cagi hini e!» Bə wusə də í hani bə tə Mahanayimə.

⁴ Sakobə twona hirəbə u dapeciau Esayu tahi, də u bou Seyirə syeli hyahə, Edom kura hyahə. ⁵ U ya u twontwondəbə bə tə: «Í tei cagə Esayu bə tə: M-wei Sakobə u twantwandau, m yagə m tən bou Labanə tahi e, bə ha tei tu yagə. ⁶ M tou nahi, munasi, swobi, də busi; twantwandəbə, sebəsi də dapəsi. M nangu u tahi toyeni ali, hyau m ciau, bə dú u m wuum nansiməm.» ⁷ Sakobə n twona-bə hyamə, bə fwagərənə bə u tə: «Tə teisə bə hyambə a dapeciau Esayu. U magərau masə sagə a tuusənə bə sanu hirə-dabə kosi naasi.» ⁸ Sakobə tə hyamə, bə hwaagə magərə, u yaməm pworə; u tutə hirəbə n yi u sanu-bə hyamə, caga dia. Bə sagə tutə kə hyamə do-hywambətu, do-cetətu də samədyebə. ⁹ U yi twagəsə u buoi hyahə bə yagə: «Də Esayu nində cagi cari, bə də cetənu daru, cagi tuoli yí fi pwei bə pwatə.»

¹⁰ Sakobə tə hyamə, bə cetə bə n yaam bə yagə: «M halau Abərahām Yeni, m pweu Isakə Yeni, a-wei Yombətu n m tə-u m fwagərə m syeli, m yahə yiebə tahi; bə m tə a yí m paa suu, ¹¹ a m fiigəsə cou n pwompwom a n m pahəm suu, bə pə m kaam sani hini; m-wei a twantwandau. M hyá bə tə m pə də kwandənu. Wondə m ba yi dorə Surədenə bə pugə m bandu e. Yagə, m e hyamə n tutə-u caga dia. ¹² M a taam e; m hubərəsu m dapeciau Esayu nei hyahə. M u hwanə magərə; m hwanə də u yí maanə bə m wua, bə wua m pwobə də m bisi. ¹³ A-wei n yasə-u bə tə a yí m paa suu; bə tə m bisi də m habisi yí n wosə bə nwanu nicaməm ywogə byarəm də hirau pwa fi sə heim.»

¹⁴ Bə tə hyamə, bə kwarə hyani də í yagu. U terə u doru hyahə doru tuotu, bə yí pa u dapeciau Esayu. ¹⁵ U yi terə bunhywasi kosi dia, butwosi pwisi dia, swohyuoi kosi dia, swolasi pwisi dia. ¹⁶ Samədyebə pwisi tari, də bə nam hasəm bə samə-biru; nahyuoii pwisi naasi, nadasi pwigə, muna-hywosi pwisi dia də muna-dasi pwigə. ¹⁷ U yi kansa kə hyamə e də í doru, bə tə mwana u twantwandəbə, bə bə tə: «Í n disu də m twangə, bə yaasə doru n ceínu tə tuotu.» ¹⁸ Bə tə hyamə, bə ya u twantwandə-kataau bə tə: «Də m dapeciau Esayu a corə sani, bə a kaám bə tə: Wei tə a ciau? A pa man tə? Doru a n siem-tu atu, wei yieru tə? ¹⁹ A u yegasu bə tə: M-wei, u twantwandau Sakobə, m e n tə tinu-u. Paabu e m n u panə-bu, hyau Esayu, m ciau. M magərau twangənə.»

²⁰ U tə hyamə, bə ya u twantwandə-diakau, tarau, də tuobə n ba siem-bə doru, bə tə bə n ba kwandənu bə twagəsənu kəm hyamə Esayu bə sai dé bə u pirənu.

²¹ Sakobə yegə bə ya bə tə: «I u cagə, bə tə: A twantwandau Sakobə, u magərau twangənə tə dahə.» U yi maam u buoi hyahə bə yagə: «Də m disa paabu, m nəm twanga Esayu daru, tə sa fi bə n pirə. Hyaməm, u yi m turə su.» ²² Do-pakaru hyantu, tə sai u tə disa; ama, hyau, u magərau, u kwarə hyan tahi də í yagu.

Sakobə pinu Yeni

²³ Də í yagu, u yisə bə pirə u pwobə bə diesu, u twantwambia a diesu, də u pwigəm bi-hindəkə, bə douga Yabokə bwagə. ²⁴ U yi bə douga bə wagə douga u n yi toú n dyeli səsai, ²⁵ bə tə hyamə, bə sa kwarə u carau. Hirau hiau maanə, bə mwei Sakobə piməm. Bə n pim pim, bə tei tu sagənsibəhu. ²⁶ Də hyau wondə bə n nwa u pwa fi twahəkə Sakobə, u pwom Sakobə bui hyáhə; u cagəfə pyagərə. ²⁷ U ya Sakobə bə tə: «M kaamsu, bə maa saam derə wasə.» Sakobə u yega bə tə: «M pwa a kaam, də a pə m paa suu.» ²⁸ U u kaám bə tə: «A hiri tə?» Sakobə yega bə tə: «M hiri yagə Sakobə e.» ²⁹ Də hyau u tə: «A hiri sa yí n nwa Sakobə; bə sa yí n a wusu bə yagə Isərayelə, bə maa a pinusə Yeni də hirəkwozi, bə twahəkə.» ³⁰ Sakobə u taam bə tə u u cagəsə u hiri. U u yega bə tə: «A nagə mandə m hiri bə tyendə?» Bə tə hyamə, bə u paa suu hyan tahi. ³¹ Sakobə wusə də í hani bə tə Penielə. Penielə dú ya bə tə «Yeni nuoi hyahə» bə maa u hyambəsə Yeni nuoi hyahə, bə sagə ba n kwarə bə fu. ³² Yeni cetə yeinəm, də u dorə Penielə bwagə də u cagəfə duum də u sində bə dugəsə. ³³ Də e n mwanə-i, bə ha tei tu yagə, Isərayelə yiebə pə hyim dobu bui tugi tahi í kundəbaam hyamə; bə maa Sakobə yi bwahə hyani e.

Sakobə də Esayu, bə corəm

33 Sakobə wondə bə n nwa u dapeciau Esayu panə bə sanu hirə-dabə kosi naasi. U tə hyamə, bə bwasəka bisi sə hyuodyebə tahi: Lea bisi tei u tahi, Raselə yesi tei də í tahi; bə yaasə twantwandəsi yesi masə sagə tei sə í tahi. ² U disa twantwandəsi də sə bisi, bə twanga Lea də u í bisi, bə twanga Raselə də Sosefə. ³ Sakobə tə hyamə, bə disə u magərau, u pwobə də u bisi disu hyahə. U yi sində bə tən kwambə bə tumba u tini tihə bə ha tei tu cou n pəlei, bə fi nində u dapeciau tahi. ⁴ Esayu tə hyamə, bə pwei bə tei bə u wam bəmbaməm, bə tə hyamə, bə wagə bə yousə. ⁵ Esayu tə hyamə, bə wondə bə n nua pwobə də bisi, bə kaám bə tə: «A sanu mamə tə ala?» U yega bə tə: «Bisi Yeni n pa-si e a twantwandau.»

⁶ Twantwandəsi də sə bisi, bə bwasəkə Esayu tahi bə kwambə bə tumba tina tihə u disu hyahə. ⁷ Lea də u í bisi, bə masə sagə u bwasəkə, bə kwambə bə tumba tina tihə u disu hyahə. Bə tə hyamə, Sosefə də fə hyuou Raselə, bə masə sagə u bwasəkə, bə kwambə bə tumba tina tihə u disu hyahə.

⁸ Esayu kaám bə tə: «M n pirənu doru hyantu tə sai, a dú bə tə tyendə?» U yega bə tə: «M ciau, m yi nagə a m wuum nansiməm, bə m taam.» ⁹ Esayu yegə ya bə tə: «M hywambəkə, m toúm pə mwam su, n pugə a fwai!» ¹⁰ Sakobə ya bə tə: «Pə tə a tə hyamə, m a taam e! Də a pə yegə bə m humsunu, a kwandənu bə cigərə m paabu. Magəri hyáhə, m wondəsə a nuoi hyahə, də n nwanu m hyambə Yeni í nuoi hyahə yiem; bə maa a m turəsə su. ¹¹ A kwandənu bə ba cigərə e də í paabu, bə hyá bə tə Yeni e n m pa-i m n toú-i sai. M magərau, ningə hingə pə m pore.» Sakobə haam magərə Esayu, u cei yéi paabu hyambu.

¹² Esayu sə: «Yaasə tə yisə bə n pa. M nəm a sanu.» ¹³ Sakobə u yega bə tə: «M ciau, a hyá bə tə bisi yangi, də m sagə sanu swobi də nah; də də hasəm də bisi. Də tə pyenga siməm ba dai cari, do-hywambətu sai ba yí yia e. ¹⁴ N disəsə m ciau. M n twangənə bə sindənə ywagə ywagə, m doru də m bisi, bə tei nində a tahi Seyirə syeli hyahə.» ¹⁵ Esayu sə: «Də hyaməm e, m nəm yaasə hirəbə n yi m turənə-bə aba, bə hyahə hirəbə mangəm n a sanunə.» U sə: «Bə paa barə? M-wei, də a m turəsə su, də magə e.»

¹⁶ Də dai ba nwa, Esayu yegə fwagərə Seyirə hau, ¹⁷ Sakobə hyau, u n pa Sukotə syeli, bə nində hyani, bə mei təpuu; bə sagə pwom kwesugəhu, u doru n nəm doabu tahi. Də e n mwanə-i u wusə hyani bə tə Sukotə. N nagə-i ya bə tə: kwesugəhu.

Sakobə hui Kanaa

¹⁸ Sakobə yisə Aram tintyaru hau də kwanaru bə tei tu Sisem syeli, də də bou Kanaa tintuom hyahə. U yi tə hyamə, bə ham bə cii də í syeli. ¹⁹ Bə nundə tihə u n yi ham-i hyani də hyahə, Hamorə, n dyeu yi nwam Sisem pweu, u habisi tahi. U yi də nundə bə patə pebiim kogə e bə pwom kwecua. ²⁰ Bə tə hyamə, bə mei hyani mamari bə də wusə bə tə: «Elə, Isərayelə Yeni.»

Sakobə bisi hum sə putagə yem

34 Dai hini, Dina, Sakobə də Lea, bə pupegə, kə yei bə dú tei busə Kanaa syeli hyahə pwobə.

² Hamorə n yi nwam-u buru bə n wusə-hu bə yagə Hifitə. U yi e syeli ciau. U dapau Sisem kə hyambə, bə kə pirə bə tei bə kə pisənu də bansəm. ³ U yi fwarəsə Sakobə pupau Dina də karəkə, u yaməm dou kə yem hyahə magərə. ⁴ U tə hyamə, bə ya u pweu Hamorə bə u tə: «Tei a cuorə sebəkə aka, bə m mwanə m dounu.»

⁵ Sakobə cesə u n hywangəm u bigə Dina. U dapebə n nam yi kuunəm hyamə mwohu hyahə də doru, u pə ya nimu bə ha tei tu bə hunəm. ⁶ Hamorə, Sisem pweu tei bə ya Sakobə tahi. ⁷ Sakobə dapebə yeinə mwohu bə hunə. Bə n cesəm də í toyeni, də bə dwongə magərə; bə maa də yi nwam coru e də tə pə mwam magərə su. Sisem yi paa hwe-cetətu e, u n yi twangə

ama Sakobə pupau. Isərayelə yiebə dacahu hyahə də buru yi pə kwandənu paam. ⁸ Hamorə tə hyamə, bə bə tə: «M dapau Sisem fwarə magərə i sebəkə, i u mwanə-kə u dounu. ⁹ I yaasə tə n doabənu tə tuobə. I n tə pwam i pupesi, də tə doabənu. Tə masə n i pwam tə yesi, də i doabənu. ¹⁰ I n wagə bə tə bounu, bə n bou tə syeli hyahə, bə cendū bə pahu də sai, bə kwandə tinhyamə.»

¹¹ Sisem tə hyamə, bə twagəsənu sebəkə pweu də kə dataabə bə tə: «I yaasə m yuoi n narə i tahi; m nəm i mwanə i n nəm m kaám-i sai. ¹² I yí fi bə m kaám də m nəm patə ninsi də sə pə mwam magərə, m pwa kangə; ama i ba sa yaasə m dounu sebəkə aka.»

¹³ Sakobə dapebə yegə Sisem də u pweu Hamorə bə bə dyendə, bə maa Sisem yi hywangəsə bə putagə Dina; ¹⁴ bə ya bə tə: «Tə pwa fi bə paa a n kaámsu ali; bə maa də yí n nwam fei e, bə tə mwanə, də tə putagə dounu hirau n pə candə-u. ¹⁵ Ningə cerəkə bou i n kwandənu bə paa-kə, də i dú tə cesə tə tuobə. I syeli hyahə dabə sai kwandənu bə candə e tə yiem ama. ¹⁶ Hyaməm, tə yí i mwanə tə pupebə i dounu, i magərəbə masə sagə tə mwanə i yiebə tə dounu. Də sani, tə ba yí n wagə bə bou e, bə kwandə buru caru. ¹⁷ Də i kangə candəm, tə yí cigərə tə pupau bə n pa.»

¹⁸ Hamorə də u dapau Sisem, bə fwarə də í toyeni. ¹⁹ Kuntagə hyangə, kə pə tə cepəka, bə tə hyamə, bə paa bə n kaám kəm hyamə; bə maa kə yi fwarəsə magərə Sakobə pupau. Kə pweu təpuu hyahə hirəbə yi hwanə hyangə e magərə.

²⁰ Hamorə də u dapau Sisem, bə tei bə syeli kasədwoji tahi bə twagəsənu syeli hyahə yiebə bə tə: ²¹ «Hirəbə aba, tə wagə bə bou e də canda kwa tə dacahu hyahə. I yaasə-ni bə n bou tə syeli hyahə, bə n pahu bə cendi, bə fu tə tintuom sai hyahə; tə n doabənu bə pupesi də bə masə sagə doabənu tə yesi. ²² Sanwa, də í hirəbə ya bə tə də tə dú də hyamə, tə n wagə bə bou bə kwandə buru caru, tə kwandənu bə candə dabə sai, bə nwanu bə magərəbə n pahu kəm. ²³ Də tə yéi bə n ya bə təm, bə yí n wagə bə tə bounu. Bə doru, bə toúm, də sai tə e n nəm tinu-bə, də tə yaasə bə n bou ala.» ²⁴ N dyebə sai yi bou də í syeli kasədwoji, bə yéi Hamorə də u dapau Sisem bə toyeni; bə tə hyamə, dabə sai n dyebə yi tən ciru syeli kasədwoji tahi, bə candə.

²⁵ Də n toú daa dia, da-tari dai, də dabə nam you duum magərə, Sakobə dapebə hyahə, Simeon də Lefi, Dina dataabə, bə yisə bə dia bə pugə carəsəcana bə tei bə doú syeli hyahə, də hirau hiau pə hyá, bə wua wua dabə sai. ²⁶ Hamorə u magərəu də u dapau Sisem, bə bə nugə carəsəcana bə pirənə Dina Sisem təpuu hyahə, bə n yeitə.

²⁷ Sakobə dapebə dusə n yi bwahə bwahə-bə hyamə, bə há syeli hyahə ninsi sai, bə maa bə yi hywangəsə bə putagə. ²⁸ Bə tə hyamə, bə kwahə bə do-hywambətu,

bə yaasə bə do-cetətu, də munasi də n dyeli yi bou syeli hyahə də kura hyahə; ²⁹ bə toú bə fwai sai, bə fwagə bə bisi də bə pwobə, bə há n dyeli sai bou bə təpuu hyahə.

³⁰ Sakobə twagəsənu Simeon də Lefi bə tə: «I mwanə hyamə də canda yí m tu. I n paa-i ali, də yí mwanə Kanaa yiebə də Perisitədyebə sai m sierə. Tə pə wosə peipei. Bə yí wagə bə tuobə, bə m tasənu, bə m murəsə də m təpuu sai.» ³¹ Simeon də Lefi, bə yega bə tə: «A wondə ama bə n nwa hirau akwei, u yi kwandənu bə paa nini ali tə putagə, də n nwanu kə nwam yantwongə yiem?»

Sakobə mei Yeni mamari Betelə hyahə

35 Dai hini, Yeni ya Sakobə bə tə: «Yisə, a tei Betelə bə n bou hyan hau. A mei hyan tahi mamari m yem, m-wei n yi a fiigə-u m hyim a n yi pwei sani a dapeciau Esayu.» ² Sakobə tə hyamə, bə twagəsənu u təpuu hyahə yiebə bəwagənu n yi u sanu-bə sai bə tə: «Kaam-ni yen-kwamba səsai n bou-ha i dacahu hyahə. I deega i hyim, bə pyesa babatu. ³ Yisə-ni, tə tei Betelə, m mei hanyi mamari bə mwanə Yeni; bə maa də e n yi m tiim-i m n yi bou sani yinyagəhu hyahə. Də yi wagə bə m bounu m cou sai korəm hyahə.» ⁴ Bə tə hyamə, bə mwanə Sakobə yen-kwamba bə n yi toú-ha, də toci-carəm, bə n yi carə-məm sai. Sakobə puha də sai hyamə ticanti-cetəhu hinhu yuoi; bə cii Sisem. ⁵ Bə tə hyamə, bə yisə də í hani, Yeni mwanə syela n yi cii-ha hanyi, a yiebə hwaagə magərə; də hiau pə maa bə twangəm.

⁶ Sakobə nində Lusə, bə n sagə wusu syeli n dyeli bə yagə Betelə, Kanaa tintuom hyahə, hyau də u n yi sanənu hirəbə sai. ⁷ U mei hanyi mamari bə wusə də í hani bə tə Elə-Betelə. Bə maa hyan tahi yi e Yeni n yi u fiigəm də hyim, də u pwei hyamə u dapeciau Esayu.

⁸ Rebeka twantwandəkə bə n yi wusə-kə bə yagə Debora, kə yi tə hyamə bə n kwa, bə kə puha bə cii Betelə, ti-cetəhu hinhu yuoi, Sakobə n wusə-hu bə tə: «Dabwona tiigə.»

⁹ Yeni sagə yegə fiigə də hyim Sakobə də u yeinə Aram tintyaru, bə u paa suu ¹⁰ bə u tə: «A hiri e Sakobə; ama, bə sa pwa yegə bə a wusə bə tə Sakobə. A hiri sa yí n e Isərayelə.» ¹¹ Yeni u tə: «M e Yencambu. M nəm mwanə a karə bisi də sə pə mwam wosu. A yí kwandə hirəwosi də buri pwompwom halau. Begəbə yí yeinə a furu hyahə. ¹² M n yi mwanə syeli n dyeli Abəraham də Isakə, m a mwanə e də í syeli. M sagə ba sə yí də mwanə a bisi də a habisi.» ¹³ Yeni tə hyamə, bə yisə candə Sakobə, bə cerə də n yi u twagəsənu tahi hanyi.

¹⁴ Sakobə fuga hanyi hwangi; bə cutə də hyáhə daam də wuum. ¹⁵ Sakobə wusə hani Yeni n yi u twagəsənu tahi hanyi bə tə Betelə.

Raselə sandə Bensame bá u búra

¹⁶ Bə yisə Betelə bə nam pə bwasi Efərata, Raselə tə hyamə, bá sandə. Ama, bá fi u sandə də yi bansə magərə. ¹⁷ U n yi nagəm hyamə bá sandə də n bansə, pusansəhyuou u tə: «Pə tə a n hwanə, bə maa dapəka sagə e n turənə-kə.»

¹⁸ Kə n ba deinəm, Raselə cetə bá n pindu huməm, bá tandə twasəm, bá pa u bigə hiri bá tə Ben-Oni. N nagə-i cagə bá tə: Canda bigə. Ama, kə pweu kə wusə bá tə Bensame. N nagə-i ya bá tə: Yugu bigə. ¹⁹ Raselə tə hyamə, bá yia, bə u puha Efərata cou ywogə bə n wusə tahi sunswamə bə yagə Betəlem. ²⁰ Sakobə fuga də buoru hyáhə hwangi. Də í hwangi ba nam fugə e bə ha tei tu yagə.

²¹ Sakobə, bə n sagə yi wusə-u bə yagə Isərayelə, yisə də í hani bá pwom u sugəhu Mikədalə-Ederə tweim. ²² U yi bounə də í byagu e, bá cesə u dapau Rubenə n twangəm u kundə-biim n dyeməm hiri yagə Bila.

Sakobə dapebə yi nwam pwigəm bə dia e

²³ Lea sandə Rubenə, Sakobə biyuoi, bá twanga Simeon, Lefi, Suda, Isakarə də Sabulonə. ²⁴ Raselə sandə Sosefə də Bensame. ²⁵ Raselə twantwandəkə Bila sandə Danə də Nefətali. ²⁶ Lea í twantwandəkə Siləpa masə sagə sandə Gadə də Aserə. Sakobə bisi u n karə-si hyamə Aram tintyarə hyahə.

²⁷ Sakobə nində u pweu Isakə tahi, Maməre hyahə, də də cii Kiriyaətə-Arəba, bə n sagə wusə syeli n dyeli sunswamə bə yagə Heberonə; Abəraham də Isakə, bə yi ham hyani e. ²⁸ Isakə yi toú byena kogə də pwisi nei; ²⁹ bá tə hyamə, bá n kwa. Bə kə puha kə yiebə n puhə tahi. Kə yi yia bə ciemsə magərə. Kə dapebə, Esayu də Sakobə, bə kə puha.

Esayu də u təpuu

36 Ntə Esayu, bə n wusə-u bə yagə Edom, u təpuu. ² Esayu yi dounu Kanaa hyahə í pupesi e. U yi dounusə Ada, Elonə pupau n dyeu buru yi e Hititə, bá yaasə Oholibama, Ana í pupau yi e; Sibeonə n dyeu buru yi e Hifitə, u habigə. ³ U yegə dounu pwahau tuou də u hiri yagə Basəmatə, u yi nwam Isəmayelə pupau e, bə nwam Nebayotə putagə. ⁴ Ada e Elifasə hyuou, Basəmatə masə n e Rewelə í hyuou. ⁵ Bá sa yaasə Yewusə, Yalam də Kora, bə hyuou n e Oholibama. Esayu bisi bə n sandə-si Kanaa sə e hyamə.

⁶ Esayu pirə u pwobə, u bisi, u pupesi də u təpuu hyahə yiebə səsai; u napagu də u doru tuotu sai. Bə sagə pirə u n yi karə toúm n dyeməm sai Kanaa syeli hyahə. U yisə bá cándənu u hywambau Sakobə tahi, bá tei bá n bou byagu tuou. ⁷ Bə yi pwa fi bá n wagə bou, bə maa bə toúm yi pə mwam magərə. Bə n yi bou deesəm n dyeməm hyahə, m yi pə sáhə də bə doru yí

dagə tə sai mworu bá hwobə də n kwandənu kəm.

⁸ Də yei hyani e Esayu, bə n sagə yi wusə-u bə yagə Edom, u tei bá n bousu Seyirə tali hyáhə.

⁹ Ntə Esayu, Edom yiebə halau təpuu, u n yi boum Seyirə tali hyáhə. ¹⁰ U bisi hira hyamə: Elifasə, u pwa-hau Ada n u sandənu-kə, bá yaasə Rewelə, u pwahau Basəmatə n u sandənu-kə. ¹¹ Elifasə bisi hyamə: Temanə, Omarə, Sefo, Gatam də Kenasə. ¹² Timəna yi nwam Esayu dapau Elifasə fwarau e. Də í Timəna, u yi sandənusə Elifasə bigə bá kə pa hiri bá tə Amalekə. Esayu də u pwahau Ada bə habisi hyamə. ¹³ Rewelə í bisi hyamə: Nahatə, Sera, Sama də Misa. Sə nwam Esayu də u pwahau Basəmatə, bə í habisi e. ¹⁴ Ana pupau n dyeu hiri yi yagə Oholibama, də u nwam Sibeonə habigə, u n sandənu Esayu bisi hyamə: Yewusə, Yalam də Kora.

¹⁵ Ntə Esayu bisi camə: Esayu biyuoi Elifasə í bisi n yi nwam-si camə sə hyamə: Temanə, Omarə, Sefo, Kenasə, ¹⁶ Kora, Gatam, Amalekə. Elifasə camə Edom syeli hyahə bə e hyamə; bə hyuou e Ada.

¹⁷ Esayu dapau Rewelə í dapebə n yi nwam-bə camə, bə hyamə: Nahatə, Sera, Sama, Misa. Rewelə camə hyamə Edom syeli hyahə. Esayu pwahau Basəmatə í furu hyamə.

¹⁸ Ntə Esayu pwahau Oholibama n u sandənu bisi n dyesi sə kwandə camə: Yewusə, Yalam, Kora. Esayu n yi dabənu Ana pupau Oholibama n u sandənu bisi hyamə.

¹⁹ Esayu bisi hyamə də sə camə. Bə wusu hyansi e bə yagə Edomitədyebə.

²⁰ Ntə hirau n dyeu hiri yagə Seyirə, də u nwam buru bə n wusə-hu bə yagə Horitə, n yi dyem-u bá n bou də í syeli hyahə, u bisi hira: Lotanə, Sofalə, Sibeonə, Ana, ²¹ Disonə, Eserə də Disanə. Seyirə dapebə n yi bou-bə Edom syeli hyahə, bə nwam Horitədyebə camə, bə yi e hyamə.

²² Lotanə í dapebə yi e Hori də Hemam; Lotanə putagə yi e Timəna. ²³ Sofalə í dapebə e Aləwanə, Manahatə, Efalə, Sefo də Onam.

²⁴ Sibeonə í dapebə e Aya də Ana. Də í Ana e n yi hyambə-u niim yendu hyahə, bə siem u pweu Sibeonə munasi. ²⁵ Ana bisi hyamə: Disonə, bá yaasə u pupegə Oholibama. ²⁶ Ntə Disonə dapebə: Hemədanə, Esəbanə, Yitəranə, bá yaasə Keranə. ²⁷ Ntə Eserə í dapebə: Bilanə, Sawanə, Akanə. ²⁸ Disanə í dapebə e: Wusə də Aranə.

²⁹ Horitədyebə camə hyamə: Lotanə, Sofalə, Sibeonə, Ana, ³⁰ Disonə, Eserə, Disanə. Horitədyebə n yi bou-bə Seyirə, bə camə yi hyamə də bə buri n yi yei kəm.

³¹ Ntə hirəbə n ham-bə begi Edom syeli hyahə də Isərayelə hyahə, də hirau nam pə ham begi ba n carəm. ³² Beorə dapau Bela yi hamsə begi Edom syeli hyahə. U syeli yi e Dinaba. ³³ Bela tə hyamə, bá n kwa; Sera dapau Yobabə, də u syeli bou Bosəra, u cigərə be-

gi. ³⁴ Yobabə n kwa; Husam yeinə Temanitədyebə syeli, bé ham begi fə hani. ³⁵ Husam n kwa; Bedadə dapau Hadadə cigərə begi. Də í Hadadə u e n mei-u syeli bə n wusə-i bə yagə Madianə, Moabə tihə hyahə. Hyau, u syeli yi hyamə Awitə. ³⁶ Hadadə n kwa; Saməla də u syeli bou Masəreka, u ham begi u hani. ³⁷ Saməla n kwa; Sayulu cigərə begi. Sayulu syeli yi e Rehobotə; də í syeli yi bou baru hyahə. ³⁸ Sayulu n kwa; Akəborə dapau Baalə-Hanan cigərə begi. ³⁹ Akəborə dapau Baalə-Hanan n kwa; Hadaru cigərə begi. Hyau syeli hiri yi e Pawu. U pwahau hiri yi e Mehetabeyelə; Mehetabeyelə hyau, u pweu hiri hyamə Matəredə. U halau n e Mesa-habə.

⁴⁰ Ntə Esayu dabuoi hyahə camə nui, bə buri də bə n yi bou kəm. Ciau hiau yi bou də bə u wusə bə yagə Timəna, bé yaasə Aləwa, Yetetə, ⁴¹ Oholibama, Ela, Pinonə, ⁴² Kenasə, Temanə, Mibəsarə, ⁴³ Magədiyelə, Iram. Edom hyahə camə hyamə də bə n yi bou kəm, bə n yi tinu syeli n dyeli, də hyahə. Esayu e n nwam-u Edom yiebə halau.

Sosefə dansətu

37 Sakobə hwi Kanaa syeli byagu, u pweu n yi ham tahi. ² Wondə u bisi toyena n yei kəm. Sosefə yi toú pwigəm byena pəlei. Fə yi tən siem doru bəwagənu fə pwebisi, fə hyuou yantuobə Bila də Siləpa, bə bisi. Fə yi tən cagu fə pweu hirəbə n twagəsə bə yagəm fə pwebisi pupaha hyáhə. ³ Sakobə yi fwa Sosefə bə paanu u bisi tuosi, bə maa u yi fə sandə bə ciemsə. U yi fə siém dyerə-sugə. ⁴ Sosefə pwebisi mandə bə tə sə pweu fwa Sosefə bə sə paanu. Sə tə hyamə, bə sa n fə sia, bə pwa fi bé fə twagəsənu də buo-nari.

⁵ Dai hini, Sosefə dansə. Saam derə, fə cagə fə pwebisi, ⁶ bé sə tə: «Byegərə-ni, i cesə m dansətu. ⁷ M sən dansə də tə bou kuhu hyahə, bə haam mworu bə tə hubu. M í mwotogi yisə bé nuosə, i yaa də kwotə bé kwambə də disu hyahə.» ⁸ Fə pwebisi fə tə: «A maam bə yagə dai hini a yí kwandə tə begau bé n tə tinu?» Sə sa dwosə bé yegə bé fə sierə, fə dansətu də fə toyena yem.

⁹ Dai tuoli, Sosefə yegə dansə, bə sagə cagə fə pwebisi bé tə: «M sagə sən dansəsə dansətu tuotu: Yeni, hwarəkə də pwigəm hwarəbii cari maanə bé kwambə m disu hyahə.» ¹⁰ Fə sagə cagə fə pweu də í dansətu. Fə pweu fə harə bé tə: «Də í dansətu tə buru tə hyamə? A maam bə yagə m-wei, a hyuou, də a pwebisi, tə yí kwambə a disu hyahə?» ¹¹ Fə pwebisi n fə tounu yantuam, ama fə pweu ba n sii də í dansətu.

Sosefə pwebisi fə kwosənu cendəbə

¹² Sosefə pwebisi yi tə hyamə, bé tei Sisem syeli hyahə sə pweu doru sieməm. ¹³ Dai hini, Sakobə wusə Sosefə bé tə: «M nagə bé a twona Sisem a pwebisi

tahi.» Fə sə: «M nəm tei.» ¹⁴ Sakobə sə: «Tei, a hyambənə də a pwebisi kwani narə, də doru tahi ningə kwa.» Heberonə hyahə e bə n yi boum, Sakobə twona Sosefə. Fə yisə bé n tingə Sisem syeli hyahə, ¹⁵ bé n diigə bə yensu fə pwebisi. Hirau fə hyambə də fə diigə mwohu hyahə, u fə kaám bé tə: «A yensə barə?»

¹⁶ Sosefə u yega bé tə: «M yensu m pwebisi e. M a taam e, m cagənə-ni sə n bou tahi bə siem sə doru.»

¹⁷ U fə yega bé tə: «Sə yisə. M da cesə də sə yagə sə pa Dotanə syeli hau.» Sosefə twanga bé tei bé sə hyambə Dotanə syeli hyahə.

¹⁸ Fə pwebisi fə hyambənə bani. Fə n nagə nindəm sə tahi, sə cendə bé n cuugu bé yí fə wua. ¹⁹ Sə n cagə sə tuosi bə yagə: «Dandansə-ciau hyamə n paanə-u. ²⁰ I yaasə tə u wua, bé kaam bwi-titiagəhu hyahə. Bé hwi bé cagə bé tə cucugə e, n u mwei-kə mwohu hyahə. Tə yí hyambə də u dansətu yí dyahə.»

²¹ Rubenə cesə sə n twagəsə yagəm, bé yensə bé yí pwasa Sosefə. Bé tə hyamə, bé sə tə: «Yaasə-ni, tə pə fə wua.» ²² Də yegə bé sə tə: «Tei-ni, i fə kaam yendu bwi-titiagəhu ahu, hu hyahə. I pə fə wua.» Rubenə yi nagə fə pwasa bé fə hura fə pweu tahi e.

²³ Sosefə n nində sani fə pwebisi tahi, sə fə mwei, bé batə fə dyerə-sugə, ²⁴ bé fə kaam bwi-titiagəhu hyahə, də hu hyahə niim kwa. ²⁵ Sə ham bə nagə di. Bé tə hyamə, bé wondə n nuonə Isəmayelitədyebə n nwambə cendəbə də bə nwanə fwaa. Də í cendəbə, bə yi yeinə Galaadə byagu, bə pa Esipətə tintuom hyahə. Bə samədyebə yi toú tulari də wuum. ²⁶ Suda ya u pwebisi bé tə: «Də tə wua tə pwebigə bé pia, tə yí corə barə?» ²⁷ Yaasə-ni, tə kə kwosənu Isəmayelitədyebə n nwambə cendəbə aba, tə pə kə wua bə maa tə nwam hiim carəm í bisi e.» Tuosi yéi u n ya bé tə kəm. ²⁸ Ama Madian cendəbə n karə bé yeira Sosefə bwi-titiagəhu hyahə, bé fə kwosənu Isəmayelitədyebə, cendəbə, pebiim pwisi dia †. Isəmayelə cendəbə hyamə, bə fə hura Esipətə.

²⁹ Rubenə yegə tei bé wondə bé n nwa, Sosefə kwa bwi-titiagəhu hyahə. Də yaməm figərə. Də mwei də dierəkə bé cierə ††. ³⁰ Də yatənə də pwebisi tahi bé sə tə: «Bigə hyangə, kə kwa bwi-titiagəhu hyahə. M-wei, m nəm tyendə?» ³¹ Sə tə hyamə, bé mwei butwoi bé catə; bé pirə Sosefə dyerə-sugə bé hyu hiim hyahə. ³² Bé twona bəwagənu dyerə-sugə hyangə, bé tə bə hwi fiigə sə pweu, bé u cagə bé tə: «Ntə! Tə n hyambənə dyerə-sugə n dyekə, wondə suu dá a bigə yiegə.» ³³ Sakobə mandə u bigə dierəkə bé tu dabwoni bé tə: «M bigə dierəkə e! Cucugə e n kə mwei-kə, bé cierə cierə bé hwobi.» ³⁴ U yaməm swanə, u mwei u dierəkə bé cierə. Bé yii kalace-kwankwam-hyihyahəhu ‡, bé ham u bigə huməm, bé kwana daa pwompwom. ³⁵ U

† Də í pei mangənu bə n yi num ywombi n toú-i bé cendə byena num, bé tei tu byena pwisi dia. †† Dierəkə cierəm fiigə yampuocetəm, yamswanəm e. ‡ Isərayelə yiebə hu-harəkə-babatu e.

bisi sai maanə bé u taam, u kangə bá ya bá tə: «M ba yí n ham e m bigə huməm, bá n kwandənu m kə twangəm huduhu.» Bə ba n yousu u bigə huməm.

³⁶ Cendəbə hyamə, bə pirə Sosefə bá hura Esipətə tintuom hyahə, bá fə kwosənu Esipətə begau mandəhu Potifarə. U e n yi nwam-u swosa n bei-ha begau, a ciau.

Suda də Tamarə

38 Də í sambara hyahə, Suda cándə u pwebisi tahi, bá tei syeli bə n wusə-i bə yagə Adulam, hirau yahə də u hiri yagə Hira. ² Hyani e, Suda n hyambəm Kanaa tintuom hyahə hirau də u hiri yagə Suau, u pupegə, bá kə dounu. ³ Kə puum bá sandə dapəkə, Suda kə pa hiri bá tə Erə. ⁴ Kə yegə sandə dapə-diakəkə, bá kə pa hiri bá tə Onanə. ⁵ Kə sandə kə tarəm, bá pa bigə hiri bá tə Sela. Kə sandə tarəm, də Suda bou Kesibə syeli hyahə.

⁶ Suda yensə pwahau, bá mwanə u biyuoí Erə. Də í pwahau hiri yi yagə Tamarə. ⁷ Erə yi pə tingə Yombətu tahi, Yombətu u wua. ⁸ Suda sə Onanə: «Fwarə a cetau pwahau, u dabuoi pə sarə.» ⁹ Onanə n yi hyám hyamə bá tə: də u sandə bigə, kworau n tinu-u, u n yi tən pisənu sani u hupwahau, də də nindənə e, u forə bá wutə tihə. U yi pə nagə u cetau kworau n toú dahə. ¹⁰ U pupahi yi pə deesə Yombətu disu hyahə; Yeni u wua. ¹¹ Suda sə Tamarə: «Hwi a n ham-su pəcantu a pweu yahə, bá n kwandənu n bigə Sela cieməm.» U buoi hyahə, u yi hwanə də Sela yí yia, u cetəbə yiem. Tamarə hwi ham u pweu yahə.

¹² Də tə hyamə bá yu magəri, Suda pwahau, Suau pupau, n kwa. Huməm katə dai, Suda sana u dwopu Hira Adulam yuou bá tei syeli bə n wusə-i bə yagə Timəna, bá n cieu tahi swobi hyatu. ¹³ Hirau tuou cagə Tamarə bá tə: «A dau pweu paasu Timəna u swobi hyatu catəm.» ¹⁴ Tamarə tə hyamə, bá batə u pəcanindu, bá wara u nuoi fwati, bə pə dú bə u mandə. Bá tei ham Enayim syeli doú tahi, Timəna cóu hyahə. U yi hyá Sela n ciemsəm, bə pə yaasə u u fwarə.

¹⁵ Suda u hyambə də u wara u nuoi fwati, u yagə yantwongə e. ¹⁶ U pə mandə bá tə u bipwahau e. U u bwəsəkə bá tə: «Yaasə m a twanga.» Pwahau u tə: «A yí m patə barə, də a m twanga?» ¹⁷ U sə: «M nəm a nangənə m doru hyahə, bunsegə carəkə.» Pwahau u tə: «M yéi e, ama a mwanə ningə m nəm pugəsə, bá n kwandənu a maanu dai bunsegə.» ¹⁸ Suda u kaám bá tə: «M nəm a mwanə barə?» Pwahau u yegə tə: «M nagə a tyembi, də də n cárə hyou ahu u hyáhə, də a bandu.» Suda pirə bá u mwanə bá u twanga; u puum. ¹⁹ U yisə hwi, bá watə u fwati, bá yegə barə u pəcanindu.

²⁰ Suda twona u dwopu Adulam, də u yí tei mwanə bunsegə yantwongə, bá cigərənə u ninsi. U dwopu tei;

u pə kə hyambe. ²¹ U kaám hyan tahi yiebə bá tə: «Yantwongə n tən handə-kə hyangə Enayim cóu hyahə, kə tei mandə?» Bə u yega bá tə: «Yantwongə pə ham ala dai hini.» ²² Suda dwopu yatə bá u cagə tə: «M pə kə hyambe. Hyan tahi yiebə sagə ya bá tə yantwongə pə ham hyani dai hini.» ²³ Suda sə u dwopu: «Yaasə kə n pa də kə ninsi, tə pə feiga tə hyim. M yem nwa, m a twonasə də buugə; a pə kə hyambe.»

²⁴ Də n toú hwarəsi tari, bə maanə bá cagə Suda bá tə: «A bipwahau cwondəsə bá puum.» Suda sə: «I hwi bá u yeira tumu bá u twei daam.» ²⁵ Bə n yi dyarə sani Tamarə, bá yeitə bə nagə tei bá u wua, u twona u dau pweu tahi bá tə: «Tei-ni i u cagə bá tə m yagə də u mandə n tinu-u tyembi ali, də də n cárə hyou ahu u hyáhə, də bandu ahu, sə hyau, u e n nəm puna-u.» ²⁶ Suda mandə u ninsi bá tə: «Pwaha akwei, u narə. M e n pyetə-u. M yi kwandənu bá u mwanə m bigə Sela, kə u dounu.» Suda sa pə yegə twanga də í pwahau dai hini.

²⁷ U sandə dai, u n hyahəm sani, bə mandə bá tə u puum kwesi e. ²⁸ U n kwambə sani, bigə carəkə yeira kə nantambwakə, pusansəhyuou mwei bá hubə kunkum-swosəm, bá tə: «Aka, kə e n dyem-kə yeinəm.» ²⁹ Kə yega kə nantambwakə, bá yaasə tuogə yei. Pusansəhyuou sə n yeinə-kə hyangə: «O! A byerə cóu e!» Bá kə pa hiri bá tə Peresə †. ³⁰ Bə n yi hubə n dyekə nou kunkum-swosəm, kə twanganə, bə kə wusə tə Sera ††.

Potifarə teinu Sosefə u yahə

39 Isəmayelitədyebə, cendəbə hyamə n ninsam dai Sosefə Esipətə tintuom hyahə, hirau bə n yi wusə-u bá yagə Potifarə, də u nwam begau basəbə ciau; u fə nundə. ² Yombətu yi wagə bə bounu Sosefə. Də e n yi mwanə-i də fə n yi pahu-i sai yi tən sui. Fə yi bou fə ciau Esipətə tintuom yuou təpuu hyahə. ³ Potifarə yi mandə bá tə Yombətu wagə bounu Sosefə, bə fə surəku fə n pahu-i sai hyahə. ⁴ Potifarə fwarə Sosefə, bá fə mwanə təpuhyandu, fə n wonsu u fwai sai. ⁵ Potifarə n yi mwanə dai Sosefə təpuhyandu, də fə yí n nwam disəkantiau u fwai sai hyahə, Yombətu paa suu u təpuu, bəwagənu u kuru, də Sosefə hyáhə n mwanə-i. ⁶ Potifarə sa pirə u fwai sai bá cieba Sosefə nou hyahə. U sa yi pə yegə wonsu təpuu hyahə ningə hingə; də də pə sandənu u nindigəhu nwa.

Sosefə də Potifarə pwahau

Sosefə yi nwam kuntagə n sui-kə bá tei wasə, də ha nində ⁷ də fə ciau pwahau yí fə sam. Dai tuoli, u fə wusə bá tə: «M pisənu.» ⁸ Sosefə u yega bá tə: «Də pwa yéi, m ciau m mwanəsə u fwai sai hyáhə candu. U

† Peresə nagə cagə bá tə byerəm. †† Sera nagə cagə bá tə swosəm.

pə wonsu təpuu hyahə ningə hingə. U tagasə də sai m nou hyahə. ⁹ Təpuu hyahə, hirau pə m tounu bansəm. U pə m kangənu ningə, dé də pə sandənu a-wei nwa, bə maa a nwam u pwahau e. Də yí tə kəm tə də m nəm paa də í nin-hwerəkə buru, bə yí pyetə m Yeni hyáhə?» ¹⁰ Də í pwahau ba n fiegu Sosefə daa səsai bə nagə fə u pisənu, də fə kangu.

¹¹ Dai tuoli, Sosefə dou təpuu hyahə bə nagə dyahə, də twantwandəbə kwa duhu hyahə. ¹² Potifarə pwahau sə fə dierəkə sasapə, bə fə tə: «Maanə a m pisənu.» Sosefə pwei, u hyuom, dierəkə sutə. Fə n yeitə bə yaasə də u pugə dierəkə. ¹³ Pwahau n hyambəm hyamə də Sosefə pwei bə kaam fə dierəkə, ¹⁴ u kuusə bə wusə təpuu hyahə yiebə bə bə cagə bə tə: «Wondə, i hyambə m yahə dau n huranu Hebəre hyau u nagə bə paa yoyoom. U doúnə bə nagə bə m tihi, m masə buusə. ¹⁵ U n cesəm də m buusu bə wusu hirəbə, u kaam u dierəkə bə pwei.»

¹⁶ U n pugə fə dierəkə bə n bei u yahə dau hunəm. ¹⁷ U dau hunə, u sə: «A n tə maanu Hebəre hyau, u doúnə bə nagə bə m tihi. ¹⁸ M masə buusə bə wusə twantwandəbə, u kaam u dierəkə bə pwei. Wondə a ywombi m nəm paa n dyeli.» ¹⁹ Potifarə n cesə sani Sosefə n paa-i u pwahau, də u dwongə. ²⁰ U fə mwei, bə tei fə bia begau ywomba n bia tahi. Fə sa n kuum ywombədii.

Sosefə ywombədii hyahə

²¹ Yombətu yi wagə bounu Sosefə ywombədii hyahə; bə fə pahu suu, bə mwanə n wuúm-u ywomba u n fə fwa, ²² bə fə mwanə candu də fə yi n wonsu ywomba. Fə e n yi disə-fə twaməm sai hyahə. ²³ U sa yi pə yegə wonsu u n yi mwanə-i səsai Sosefə, bə maa Yombətu yi wagə bə fə bounu, bə fə tiim twaməm sai hyahə.

Kawe-ywomba dansətu

40 ¹² Də n bou bou, dai tuoli Esipətə begau twantwandəbə camə dia pyetə u hyáhə. Tuou yi disə begau daam hau, tuou n disə begau peu hau. U bə hunənu, ³ bə tei bə bə bia begau basəbə ciau n tinu ywombədii n dyeli, də hyahə; Sosefə n yi bia tahi. ⁴ Ciau hyau, u mwanə Sosefə kwandə hirə-diakəbə hyamə bə twantwambii. Bə yi bou ywombədii hyahə, də yu kunkwangə.

⁵ Yagu hyiu, də í ywombədii hyahə, Esipətə begau daam ciau də u peu dwosəbə ciau, bə diesu bə dansə. Də n dyeu, u dansətu toú tə n cagə yagəm. ⁶ Saam Sosefə maanə bə durəm, bə mandə bə tə bə yaməm pə narə. ⁷ Fə bə kaám bə tə: «Barə n paa-i də i yaməm pə narə yagəlai?» ⁸ Bə fə yega bə tə: «Tə diesu, tə sən dansə dansətu tə pə hyambə n nəm tə cagə-u tə yuoi.» Sosefə bə tə: «Yeni e n nəm i cagə-i tə yuoi. M cagənə-ni i catu.»

⁹ Begau daam ciau sə: «M sən dansə, də tiigə bə n sansə n dyekə bia daam, də kə nuosə m disu hyahə, ¹⁰ bə toú bahi tari. Də də í bahə-tari toú ti-pyaga. Kə pwi bə sandə tibi-miega. ¹¹ Də m pugə begau daam hwambəkə. M hwasə kə tibia bə pyarə də í hwambəkə hyahə, də kwandə daam, m mwanə begau.» ¹²⁻¹³ Sosefə sə: «Bahə-tari hyei, í fiigə daa tari e. Dé daa tari twéi, begau yi a byerə, a yegə cendə a twaməm, bə n u muom u daam, bə nwanu a n ba tən u muom kəm. A dansətu n cagə tə kəm hyamə. ¹⁴ M a taam e, a pə duu m yem ba dai hini, də n nəm sutə dai bə a mwana. A n sii m yem, bə cagə begau m yem, bə mwanə bə m yeira ywombədii ali də hyahə. ¹⁵ M tən bounə Hebəredyebə syeli hyahə, bə m maanu Esipətə də bansəm. M pə paa ala tahi ningə hingə, bə m bia.»

¹⁶ Peu ciau cesə, də Sosefə cagu u diakətuou u dansətu yuoi. U wondə bə n nwam tə sui, u fə tə: «M masə sən dansəsə, də m toú peu pyatətu tari. ¹⁷ N bou-hu hyáhə, begau n hyim diru n dyetu, tə buru pwompwom bou hu hyahə. Də nesi cirənə bə tə hyim m yuoi hyáhə.» ¹⁸⁻¹⁹ Sosefə sə: «Pyatətu tari fiigə daa tari e. Dé daa tari twéi, begau yí a yeira ywombədii hyahə, bə a wua bə a saga tiigə, nesi n cirənə bə a ywabu. A dansətu yuoi hyamə.»

²⁰ Da-tari dai n nwam begau sandə dai boi. U saha diru bə wusə u mandətu sai, bə byerə u daam ciau, də u peu dwosəbə ciau, u mandətu hyantu tə disu hyahə. ²¹ U yegə yega u daam ciau u twaməm, u yegə cendə bə n u muom u daam. ²² Bə wua u peu dwosəbə ciau bə u saga tiigə, bə nwanu Sosefə n ba da bə cagə kəm bə dansətu dai. ²³ Ama, daam ciau hyau, u tə hyamə bə dú, u pə siirə Sosefə yem begau tahi.

Esipətə begau dansətu

41 Də n toú byena dia, Esipətə tintuom begau dansə. U yi dansə bə bou barə-ceni. Də də í baru hiri yagə Nilə. ¹² U hyambə nahyuoí pəlei, də í yeinə də í baru hyahə, bə tou bə nwam pwompwona hyia. I tə hyamə bə cendə bə n hwobu mworu, də í barə-ceni hyáhə. ³ U yegə hyambə tuoi í pəlei də i yeinə də i baru hyahə bə ywakə bə pə tou. I tei bə nuosə cembí tahi. ⁴ Nahyuo-pəleiri weigə-ywaki hyei, í hwobə na-pwampwana hyaa. Begau tə hyamə bə sində.

⁵ Bə yegə dou; bə sagə dansə diakəm. Bə hyambə yi-hangəhu carəhu hyáhə, yi-fwagə-su-tu pəlei, də tə nwam yunyuna hyia, də tə yi-biim deisə. ⁶ Hyaməm twéi, u hyambə yi-fwagəru tuotu pəlei, də tə pə sui ba kunkwangə, bə nwam yi-fwan-darətu. ⁷ Yi-fwan-pəleirətu n pə su-tu hyantu, tə niim n toú-tu biim. Begau sində bə n nwam dansətu e.

⁸ Saam derə, u yaməm pə n narə. U mwanə bə wusənə tibəbə, də cagəsi hyamə Esipətə tintuom sai

† Nilə nwam Esipətə barə-ciehu e; u e n yi pugə-hu syeli.

hyahə. U bæ cagə u dansətu. Hirau pə fi bá u cagə tə yuoi. ⁹ Də sani e, begau daam ciau n u cagəm bá tə: «Begau, m nəm siirə yagə m hwe-wutu hintu yem. ¹⁰ Dai hini, a yi tə hunusə, m-wei də a peu dwosəbə ciau, bá tə bia. ¹¹ Tə diesu, tə wagə dansə yagu caru dansətu də tə pə wagə hau, də n dyeu, u dansətu toú tə n cagə yagəm. ¹² Ywomba hyahə, Hebəre hiau yi bou bæ dyahəsəu bæ muom ywomba basəbə ciau. Tə u cagə tə dansətu, u tə deega deega-tu. ¹³ Də paa n dyeu sai tahi bæ nwanu u n tə cagə kəm. Bə m yega m twaməm, bá wua peu dwosəbə ciau, bá u saga tiigə.»

Sosefə deega begau u dansətu yuoi

¹⁴ Begau twona bá tə bæ tei byerənə Sosefə. Bə pwei bá tei bá fə yeiranə ywombədii hyahə, bá fə pwondə, fə pyesa fə ninsi, bá tei begau tahi. ¹⁵ Begau fə tə: «M dansə dansətu, hirau pə fi bá m deega-tu. M cesə də bæ yagə də bæ a cagə dansətu a ba tən mandə e tə yuoi.» ¹⁶ Sosefə u yega bá tə: «M nwa n nəm a cagə-u a dansətu yuoi, Yeni e n nəm a cagə-i bá a deega.»

¹⁷ Begau fə cagə bá tə: «M sən dansə bæ bou barə-ceni. ¹⁸ Bá hyambə nahyuo pəlei, də i sui bæ tou; i yeinə də í baru hyahə, bá cendə bá n hwobu mworu barə-ceni hyáhə. ¹⁹ Tuoi yeinə baru hyou u hyahə, í pəlei bæ ywakə, bæ yangi, də i wondəm kwa sansaməm. Esipətə tintuom hyahə, m nam pə hyambə i buru hini. ²⁰ Nahyuo-wei-gi-ywaki hyei, i sa n niim cembí, pəleiri n toú-hi kwan-sui. ²¹ Ama, dá a i hyambe, a pwa mandə bá tə i niimsə ningə, bæ ba n nwam wei-gi-hi. M tə hyamə bá sində. ²² M sagə yegə dou, bá dansə dansətu tuotu. Bá hyambə yi-fwagəru pəlei, yi-hangəhu carəhu hyáhə, də tə toú yibi-wowoga. ²³ M sagə hyambə yi-fwagəru tuotu tə pəlei; də hyantu nwam yi-fwamfwantu bæ kwa biim, bæ pə sui, bæ nwanu yiru n tə korə-tu. ²⁴ Yi-fwan-wei-gə-pəleirətu hyantu, tə n niim yi-fwagə-yunyuna hyaa. M cagə tibəbə hyamə, ba də hiau pə fi bá m cagə tə yuoi.»

²⁵ Sosefə sə begau: «A dansətu fiigə ningə carəkə e. Yeni a fiigə də n nagə paa-i e. ²⁶ Nahyuo-pəleirə-sui hyei, də yi-fwam-pəleirə-wowoga hyaa, də fiigə byena pəlei e; dansətu catu e. ²⁷ Nahyuo-pəleirə-wegí hyei, də yi-fwagə-pəleirə-wei-gətu hyantu, də masə nwam byena pəlei e. A yahə bwani yí maanə. ²⁸ Bə nwanu m nəm a cagə kəm, begau, Yeni n a fiigə-i də n nagə paa ningə n dyegə. ²⁹ Byen-pəleira n paanə-ha, diru yí n bou Esipətə tintuom sai hyahə də karəkə. ³⁰ Də í dahə, bwan-ceti yí maanə bá n toú byena pəlei, bá mwanə Esipətə yiebə duu bá tə byen-pəleira n katə-ha diru yi bou. Də í bwani yí fyegə hirəbə. ³¹ Də yí n bansi magəri, də yí mwanə də hirəbə yí duu bá tə diru yi tən wurə e. ³² Də a tə dansə fwagəsəm n dia, də nagə a fiigə bá tə Yeni n cagə-i, də kwa dusəm, bæ sagə pwa n taam nindənəm.

³³ «Begau, sunswamə, ntə a nəm paa kəm. Yensə hirau n toú yamfuom, bæ toú cagəsi, bá u disa tintuom sai disu. ³⁴ A sagə yensə u dahəkantwangəbə, də bæ yí n tworə Esipətə tintuom bæ cau diru n wurə byen-pəleira hyaa a hyahə. Də hirau n toú diru, dá tə n mingəm, u tə tutə cóu n num, bá pirə n carəm bá bæ mwana. ³⁵ Bwani n kwa byena n dyeha hyaa a hyahə, bæ wagə bá coa diru bá teinu syelə-ceta hyahə, bá tə kwondə bumbo-ceta hyahə, tə n bei də a n nəm kaám kəm. ³⁶ Də a paa kə hyamə, diru yí n bou Esipətə hyahə byen-pəleira tuo a n panə-ha a hyahə, bwani pə wua syeli.»

Sosefə kwandə Esipətə begau minisi

³⁷ Də í tojeni natə bá mwanə Esipətə tintuom begau bəwagənu u dahəkantwangəbə. ³⁸ U cagə u dahəkantwangəbə bá tə: «Yeni tagəm wagə bouu hirau akwei. Tə yí hyambə mandə də hyau tuou buru?» ³⁹ Begau sə Sosefə: «A e Yeni n fiigəm də sai, tə yí hyambə mandə tuou n a tounu yamfuom, bæ sagə a tounu cagəsi? ⁴⁰ A yí n nwam m minisi tintuom sai hyahə. M hirəbə sai yí n yuou a toyena. Ba m-wei, bəgəcerəkə n mwanə-kə də m a paanu. ⁴¹ Sunswamə, m a mwanə cóu də a yí n tinu Esipətə tintuom sai.» ⁴² Bá pitə u begə-hywegəm bá pira Sosefə, bá fə bara begə-ninsi, bá fə niha wurədegə. ⁴³ Bá fə douga sansi sandiakəhu hyáhə, u twantwandəbə n disə bæ kuusu bæ yagə: «Paa-ni fwoni, begau minisi katə.»

Begau n fə mwanə kəm hyamə Esipətə tintuom sai candu. ⁴⁴ Begau yegə cagə Sosefə bá tə: «M e begau, ama, Esipətə tintuom sai hyahə, hirau kwa bá yí paa ningə də a pə u pa cóu.»

⁴⁵ Begau tə hyamə bá pa Sosefə hiri bá tə Safənatə-Panea, bá fə mwanə Asənatə fə dounu. Asənatə nwam Poti-Fera bigə e. U e n yi nwam-u dwosi hyau syeli bæ n wusə-i bæ yagə On, də hyahə. Sosefə sa yi kwandə hirə-cetəhu Esipətə tintuom sai hyahə. ⁴⁶ Sosefə yi cendə Esipətə tintuom begau tahi twaməm bæ toú byena pwisi tari. Fə yisə bá sim bá diigə Esipətə tintuom sai.

⁴⁷ Byen-pəleira hyaa a hyahə, diru sandə bá dwona. ⁴⁸ Də í byena a hyahə, Sosefə coa diru Esipətə tintuom sai hyahə, bá n pigu diru syelə-hywamba hyahə, bæ cirənu syelə-ceta hyahə, bæ beem. ⁴⁹ Fə coa diru də n kwa caarəm, bæ sa yi pə yegə bæ heim diru wosu, bæ maa tə yi karəkəsə.

⁵⁰ Bwani nam yí pə cende, On syeli dwosi hyau Poti-Fera, u bigə Asənatə sandənu Sosefə bidapəsi dia. ⁵¹ Sosefə pa fə biyuoi hiri bá tə Manase †, bá ya bá tə: «Yeni yaasəsə m duu m canda, də m n candəm m yahə yiebə.» ⁵² Fə pa diakəkə hiri bá tə Eférayim ††, bá ya bá

† Manase nagə cagə bá tə u mwanəsə m duu. †† Eférayim nagə cagə bá tə u m pasə furu.

tə: «Yeni m pasə bisi m n hyambə canda syeli n dyeli hyahə.»

⁵³ Esipətə tintuom hyahə, diru n yi wurə byen-pəleira hyaa a hyahə, a katə. ⁵⁴ Bwani í byena twangə bə nwanə Sosefə n yí ya kəm. Bwan-ceti doú tintuom sai hyahə, ama, di-wutu yi kwarə Esipətə tintuom hyahə. ⁵⁵ Bwani cendə Esipətə yiebə fiegəm, bə n tum napə begau bə ywogəru bwani, bə u kaámsu diru. Begau bə yega bə tə: «Tei-ni, i hyambə Sosefə, i paa fə n nəm i kaám kəm.»

⁵⁶ Bwani n karəkə dai Esipətə tintuom sai hyahə, Sosefə yaasə bə byerə bumbo-ceta bə n kwosu diru. Bwani ba n dwonsu bə pa. ⁵⁷ Tintuom byaga sai, hirəbə n cirənə Esipətə hyahə bə num diru Sosefə tahi, bə maa bwani yi pwa yéi n dyeməm.

Sakobə twona u bisi Esipətə

42 Sakobə cesə, də bə kwosu diru Esipətə tintuom hyahə, u ya u bisi bə tə: «Barə n mwanə-i də i ham bə wuúm i tuobə? ² M cesə də bə yagə bə kwosu diru Esipətə tintuom hyahə. Tei-ni hyan-hau i nundənə diru tə pə yia bwani.» ³ Sosefə pwebisi yisə, bə tei Esipətə tintuom hyahə diru nundəm. Sə yi nwam sə pwigə e. ⁴ Sakobə yi pə yéi, də Sosefə hywambəkə Bensame yí sə twanga. U yi bansənu hweru kə nindəne.

⁵ Sakobə bisi də di-nundəbə tuobə, bə yi wagə nində Esipətə tintuom hyahə. Bwani yi bansə magəri Kanaa syeli byagu hau.

Sosefə hyambəm fə pwebisi cembəm

⁶ Sosefə e n yi tinu-fə syeli sai, fə e n yi kwosənu-fə hirəbə sai diru. Fə pwebisi n nindənə sani, bə kwambə fə disu hyahə, bə pirə sə tina bə tumba tihə. ⁷ Fə sə hyambə bə sə mandə. Bə paa də n nwanu fə pə sə mande. Bə sə hyigəri, bə sə kaám bə tə: «I yeinə man tə?» Sə fə yega bə tə: «Tə yeinə Kanaa, bə nagə nundə diru.» ⁸ Sosefə yi sə mandəsə, ama hyansi, sə yi pə fə mande. ⁹ Fə siirə fə n yi dansə dansətu hyantu, fə pwebisi hyáhə. Bə tə hyamə bə sə tə: «Bə i twonanə e. I maanə bə nagə diise bə mandə tə syeli yangəsi tahi, bə tə pigənə dai tuoli.» ¹⁰ Sə fə yega bə tə: «Yoo ciau, hyaməm nwa. Tə maanə diru nundəm e. ¹¹ Tə sai, tə nwam hirau carau í bisi e. Tə kwa yem, tə pə maanə syeli diisəm nwa.» ¹² Sosefə sə yega bə tə: «I yousə e! I maanə diisəkə e, bə nagə mandə tə syeli yangəsi tahi, bə tə pigənə dai tuoli.» ¹³ Sə fə yega bə tə: «Hyaməm nwa. Tə pweu bounə Kanaa. Tə pweu sanu hyahə, tə yi nwam pwigəm dapəsi dia e. Tə hywambəkə kwarənə cincani, tə pweu tahi, də kə carəkə yi kwa.» ¹⁴ Sosefə ya bə tə: «M yi i cagə hyaməm e, m sə i maanə tə syeli diisəm e. ¹⁵ Sunswamə, m nəm mandə dá i cagə magəri e. M pworə də begau hiri: Dá i hyaagə pə maane, i pə yeitə syeli ali də hyahə. ¹⁶ I twona i hyahə hirau carau,

u hwi bə kə maanu, tuobə n biesu ywombədii hyahə ala. Hyaməm m nəm mandə dá i cagə toyen-magəri e. Dá hyaməm nwa, m pworə də begau hiri, m nəm hyá bə tə i maanə tə syeli diisəm e.»

¹⁷ Sosefə sə bia ywombədii hyahə, bə kwanə daa tari. ¹⁸ Daa tari dai, fə sə tə: «M hyá Yeni twagəsəm. Dá i nagə bə n fu, i yéi m yiei. ¹⁹ Dá i kwa yem, bə nwam hirə-magərəbə e, u carau kwarə ala ywombədii hyahə, tuobə hura diru bə mwanə cincani yiebə, bə pə yia bwani. ²⁰ I hwi maanu i hywambəkə. Də sani, m nəm mandə bə tə i cagə magəri e, m sa pwa i wua.» Sə yéi Sosefə n ya bə təm. ²¹ Sə n twagəsə sə tuosi bə yagə: «Hweru tə n yi paa-tu tə hywambəkə tə e n fwagərəm-tu tə hyáhə. Tə yi kə hyambasə canda, də kə tə taam, də tə kangu. Yagə, tə e n hyambə-bə də í canda.» ²² Rubenə pirə toyeni bə sə tə: «M yi i cagəsə bə tə: I pə paa Sosefə hweru, i kangə m nui. Yagəlai, tə yí patə fə huməm bini.» ²³ Sə yi pə hyá bə tə Sosefə you sə n yagəm, bə maa fə yi twagəsə twagəsəm tuom e, də bə sə twagəsə. ²⁴ Fə yisə, bə cándə sə tahi bə yousə. Fə n yatənə sani sə tahi, bə sə cagə bə tə Simeon e n nəm kwarə-u, bə mwanə bə u huba sə disu hyahə.

Sakobə bisi fwagərəm Kanaa

²⁵ Fə mwanə fə twantwandəbə dwona sə sagəsi diru, bə sagə paa sə sagəsi hyahə sə pei sə n nundə-hi diru, bə sagə sə mwanə diru tuotu, də sə yí n hyim cóú. Bə paa də fə n kaám kəm.

²⁶ Sə touga diru sə munasi bə korə sə syeli cóú bə n hundə. ²⁷ Yagu n siibə sani, sə nuosə bə nagə pisə, kə carəkə hubərə kə sakə bə nagə mwanə kə munagə diru, bə n nwa bə yegəsə kə pei kə sakə hyahə, bə siém. ²⁸ Kə cagə kə diakət wosi bə tə: «Bə m yegəsə m pei, í bou m sakə hyahə.» Sə buoa pwei, sə kwani saa, sə n kaámsu sə tuosi bə yagə: «Barə n mwanə-i Yeni tə paa kama?»

²⁹ Sə n nində dai sə syeli Kanaa, sə pweu Sakobə tahi, bə u cagə də n da yei kəm Esipətə tintuom hyahə. ³⁰ Sə u cagə bə tə: «Tintuom hyau da tə hyigərə bə tə harə magəri. Bə tə tə maanə bə nagə diisə bə mandə syeli n nwam kəm e, bə bə pigənə dai tuoli. ³¹ Tə u yega bə tə: Tə pə maanə syeli diisəm nwa, tə nwam hirə-magərəbə e. ³² Tə pweu sanu, tə yi nwam pwigə n dapəsi dia e, kə carəkə yi n kwa. Tə hywambəkə n kwarənə Kanaa, tə pweu tahi. ³³ Də sani e, tintuom hyau n təm u nagə mandə dá tə nwam hirə-magərəbə e, bə tə: I hyahə, hirau carau kwarə ala, tuobə pirə diru bə hwi bə mwanə cincani yiebə, n ham-bə bwani. ³⁴ Dá i hwi, i pirənə i hywambəkə bə kə maanu. Də sani, m nəm mandə bə tə i pə maanə bə nagə diisə syeli nwa, i nwam hirə-magərəbə e, i cagə magəri e. Də sani, m nəm i mwanə i pwebigə, bə i yaasə i n sində syeli hyahə i n nagə kəm.»

³⁵ Sə cahəsa sə diru, bə n nwa sə pei kuum sə sagəsi hyahə. Sə n hyambə sani sə pei, hwanəlası sə korə, bəwagənu sə pweu. ³⁶ Sə pweu sə tə: «I m wesasə bisi dia: M bigə Sosefə yi kwa, m sagə pə hyambə Simeon. I sagə n nagə ama bə pirə Bensame! Də sa bou m yuoi hyáhə?» ³⁷ Rubenə u yega bə tə: «Də tə teinu Bensame, də m pə u huranu, a wua m dapə-diakəsi. A yaasə m kə teinu, m nəm hundənə bə kə sanunə.» ³⁸ Sakobə yegə tə: «M pwa yéi, i pwa teinu m bigə hyan-hau. Kə cetau yi kwa; kə e n kwarə-kə, kə carəkə. Də ningə kə paa cou hyahə, i yí mwanə m n ciem kama, m yia də yampuom.»

Sakobə yéi də Bensame yi sana u cetəbə

43 Bwani ba n dwonsu Kanaa syeli byagu. ² Sakobə, də u bisi, bə di bə wasə diru, sə n da nundənə-tu Esipətə tintuom hyahə. Sakobə sə u bisi: «Yatə-ni, i nundənə diru kunkwangə.» ³ Suda u yega bə tə: «Syeli hyau, da tə cagəsə bə deega, bə tə dé tə yegənə, bə pə sanunə tə hayaagə, u pwa tə wondə. ⁴ Də a yéi, Bensame tə sana, tə yí tei bə a nundənə diru. ⁵ Ama, də a pə yéi u tə sana, tə pə pa. Də í hirau da tə cagəsə bə tə u pwa tə wondə, də tə pə sanunə tə hayaagə.» ⁶ Sakobə yega bə tə: «Barə n mwanə-i, i da u cagə bə tə i tou hywambəkə tuogə? I paa hweru e.» ⁷ Sə u yega bə tə: «U e n da tə kaám-u bə tə bisa. Bə kaám bə kwesa tə yahə sai n nwam kəm, də tə n bou kəm. U da tə kaám də tə pweu nam kwarə fu, bə yegə tə kaám tə pwebiim hyahə, də tuou pə kwarənə cincani. Tə da yegə u kaáməm, bə pə hyá bə tə u yí tə tə, tə hwi maanu tə hayaagə.» ⁸ Suda sə u pweu: «Yaasə m kə pirə bə teinu. M e n nəm kə wonsu-u. Də tə pə nagə bə yia bwani, də tə bisi, tə kwandənu bə fwagərə. ⁹ Də də n nwam kəm, a ba sa n wuúm m-wei; m e a n sən n kaám-u a bigə. Də m pə kə hurənu, bə a ciebə-kə, a n tuom m-wei. ¹⁰ Də tə yi pə myanga sani ama, tə yi yatəsə cou n dia.» ¹¹ Sə pweu Sakobə sə tə: «Də nwam haami e; də i tei, ntə i n nəm paa kəm: Yensəni tə syeli hyahə nin-suisi, bə kwondə i sagəsi hyahə, bə tei pa syeli hyau. I karə citu, hundugətu, tulari buri pwompwom, də bi-weiga. ¹² I n pugə pei bə n da paa-hi i sagəsi hyahə. Twam bə da duu e, bə í yega hyahə, i n pugə pei tuoi, i n nəm yegə nundə-hi diru. ¹³ Pirə ni i hywambəkə, i tei hyambə dau hyau. ¹⁴ Yencambu, n pwa cei-u ningə hingə, u e n nəm yaasə-u də í dau i wuum nansiməm, bə yaasə i hurənu Simeon də Bensame. M sa ham bə kwa bigə, də n nwanu m pə kə karə dai hini.»

Sosefə hyambəm fə pwebisi diakəm

¹⁵ Sakobə bisi yensə paabu, bəwagənu pei cou n dia, bə pirə Bensame bə fwagərə Esipətə tintuom hyahə, Sosefə tahi.

¹⁶ Sosefə n hyambə sani, də sə sanunə Bensame, fə cagə fə twantwandəbə ciau bə tə: «Turə hirəbə aba m yahə, bə catəsu dobu bə paa candəhu. M-wei, də hyamə, tə yí wagə bə di e humsu.» ¹⁷ Twantwandəbə ciau hyau, u turə pwasəbə Sosefə yahə. ¹⁸ Bə n sə tə sani sə dou Sosefə duhu hyahə, sə buoa pwei, sə n cagu sə tuosi bə yagə: «Tə n da maanəm hyamə cem-bəm, bə yega tə pei tə sagəsi hyahə, də yem e bə n tə maanəm ala, bə tə doa təpuu hyahə. Bə nagə tə mwei bə tə hyamba canda, bə tə kwansa ywomba, bə pirə tə munasi bə n tinu.»

¹⁹ Sə n dou sani təpuu hyahə, bə bwəsəkə Sosefə twantwandəbə ciau bə u tə: ²⁰ «Ciau, tə da maanə cem-bəm bə nundə diru, ²¹ bə n hundə, tə yaməm kandə cou hyahə. Tə da nuosə cou hyahə bə nagə pisə, bə hubərə tə sagəsi bə n nwa tə pei kun-kuum hyahə, bə bou i sai. Yagəlai, tə yegənə bə í pugə. ²² Tə pugənə tuoi, bə nagə yegə nundə diru. Tə pə hyá, n dyeu n da í yega-u tə sagəsi hyahə.»

²³ Twantwandəbə ciau yega bə tə: «I pə n hwanə nimu nimu, i buoa pə n pwei. I Yeni i pweu n kwambə-i, də e n da í paa-i i sagəsi hyahə. M da cigərəsə i pei.» U yaasə Simeon yeinə, bə tei u pwebisi tahi.

²⁴ Dau hyau, u sə doa Sosefə təpuu hyahə, bə sə pa niim sə pwagərə sə tei, bə yensə diru bə mwanə sə munasi. ²⁵ Sə byaga sə paabu, bə n bei Sosefə hunəm; bə maa sə cesə də bə tə, sə yí di hyani e.

²⁶ Sosefə n dou sani duhu hyahə, sə fə mwanə sə paabu, bə kwambə fə disu hyahə, sə tina tu tihə. ²⁷ Fə sə busə bə sə banga, bə sagə yegə sə kaám bə tə: «I pweu dacani i n da m cagə-i hyani də yem, də bansi? Də kwarə fu?» ²⁸ Sə fə yegə tə: «Tə pweu tahi dafia bou. U nam kwarə fu.» Sə yegə kwambə fə disu hyahə, bə tumba sə tina tihə.

²⁹ Sosefə hyambə fə hyuobigə Bensame, bə kaám bə tə: «I hayaagə i n da cagə-kə hyangə kə yem, kə e ala?» Fə yegə tə: «Yeni a paa suu, m bigə.» ³⁰ Sosefə n hyambə sani fə hywambəkə, də fə di, də katə tahi, fə catə fə toyeni bə tə wagəbi, bə yisə dou fə dii hyahə, bə yousə.

³¹ Bə wasə bə yurə fə nuoi hyahə, bə yatə fə pwebisi tahi. Bə hongə bə korə fə kwanu, bə ya bə tə: «Maanəni diru.» ³² Bə n nagə bə di; Sosefə ham fə hau, fə pwebisi sə í hau. Esipətə yiebə n bou-bə fə yahə, bə masə ham bə í hau. Də yi yii e, də Esipətə yiebə yí wagə bə dinu Hebəredyebə. ³³ Bə hana Sosefə pwebisi, sə n fə tuusənə. Bə sə hana sə n handə kəm sə tuosi, bə cendə bicángə bə tei yuorə hayaagə. Sə n wonsu sə tuosi, sə yaməm yágə.

³⁴ Sosefə yasə bə mwanə fə pwebisi diru, n bou-tu fə tabəhu hyáhə, bə mwanə Bensame í diru, də tə yí tutə fə pwebigə carə-kə yieru fwagəsam n num. Bə wagə ham. Bə hya daam, bə kwatə, bə n pwam.

Sosefə disa fə pwebisi

44 Bə di bə wasə, Sosefə sə fə twantwandəbə ciau: «Pirə bə fwobəru, a dwona diru də bə n nəm fi toú kəm. Bə yegə paa n dyeu u fwobəhu hyahə u pei. ² Bə hayaagə fwobəhu hyahə, a kwondə pei kə n nundə-hi diru də m wurau hwambəkə.» Hirau hyau, u paa Sosefə n kaám kəm.

³ Sagəndedehu, Sosefə pwebisi touga diru sə munasi, bə sə pa cou, sə n hundə. ⁴ Sə yei syeli hyahə, bə nam pə cándə, Sosefə ya fə twantwandəbə ciau, bə tə: «Pwei! A nində hirəbə hyamə, bə bə kaám bə tə: Barə n mwanə-i bə i paa suu, i yega hweru? ⁵ I yurə m ciau hwambəkə. U hywam hyangə e, bə sagə tən pirə hyangə e bə mandə sagənderə-yei. I paa hweru e.»

⁶ U tapa bə sə nində, bə ba fwahəsa Sosefə nubiebi. ⁷ Sə u yegə tə: «Ciau, barə n mwanə-i a tə twagəsənu kama? Tə pwa maa bə yí paa də í ningə buru! ⁸ Tə da hyambə pei tə fwobəru hyahə, bə ba í yegənu bə sa kaám wurau yurəm a ciau təpuu hyahə? ⁹ Də a n hyambə n dyeu togi hyahə də í hwambəkə, a u wua. Tə-wei, n kwarə-bə, tə kwandə a ywombə.» ¹⁰ U sə yega bə tə: «M pə kangə i n tə kəm. Ama, də tə n hyambə n dyeu togi hyahə də í hwambəkə, u e n nəm kwandu ywombi u carau, i-wei i n kwa toyeni.»

¹¹ Sə singa sə touga sə munasi hyáhə, n dyekə, kə hubərə kə fwobəhu. ¹² Sosefə twantwandau cendə, bə n wonsu sə fwobəru hyahə. Bə dyem sə cəngə tahi, bə yandə hayaagə tahi. Bə tei hyambə wurau hwambəkə hayaagə fwobəhu hyahə. ¹³ Sosefə pwebisi yaməm swanə, sə ciera sə dierəsi. N dyekə sai yegə touga kə munagə, bə fwagərə syeli hyahə.

Suda taam Bensame yem

¹⁴ Suda də u pwebisi, bə yatə Sosefə yahə, də fə nam kwarə cincani. Bə nində bə dei-dei, bə kwambə bə tumba sə tina tihə fə disu hyahə. ¹⁵ Sosefə sə: «Barə n mwanə-i i paa kə hyamə? I pə hyá bə tə m pworí, bə yí fi bə mandə i n paa n dyeli?» ¹⁶ Suda yegə tə: «Ciau, tə yí a yega bə tə barə? Tə-wei, tə sagə sa yí nwansə kəm tə? Yeni n tə mwei-i. Tə pyetə e tə sai, tə yí n nwam a ywombə e, bəwagənu bə n hyambə n dyeu fwobəhu hyahə wurau hwambəkə.» ¹⁷ Sosefə sə: «M pwa fi paa kə hyamə. Bə n hyambə n dyeu fwobəhu hyahə wurau hwambəkə, də hyau e n nəm kwandə-u m ywombi. I-wei n kwarə-bə, i yem kwa hyahə. I n hundə i pweu tahi.»

¹⁸ Suda bwasəkə Sosefə bə tə: «Ciau, begau pə a paanu candu hyáhə. N e n mwanəm də m pə nagə bə nihərə a swari. Ama, a m pasu cou m a cagə toyeni.

¹⁹ Cembə-dai, a da tə kaám də tə toú pweu də hywambəkə cincani. ²⁰ Tə a yega bə tə, tə pweu nam fu, bə sa ciemsə magəri; də tə sagə toú hywambəkə. Tə

pweu kə sandə bə ciemsə. U kə fwa magəri. U pucuuni bisi hyahə, kə e, n kwarə-kə kə carəkə. Kə cəngə yi kwa. ²¹ A sə tə kə maanu, a nagə bə kə hyambə. ²² Tə a yega bə tə də í dapəkə pwa fi cándə tə pweu tahi, də kə u cándə, u pwa n bou. ²³ A tə yega bə tə, a pwa yegə tə wondə, də tə pə yatənə bə kə sanunə.

²⁴ «Tə n da hwi dai tə pweu tahi, bə u fwahəsa a nubiebi sai. ²⁵ Tə pweu n da tə tə dai tə yatənə bə nundə diru, ²⁶ tə u cagə bə tə tə pwa fi yatənə bə pə sanunə tə hywambəkə. Də tə pə kə sanunə, ciau pwa tə wondə. ²⁷ Tə pweu tə yega bə tə: I magərəbə, i hyá bə tə m pwahau Raselə ba m sandənu bisi dia e. ²⁸ Tuogə yi hatəsə, m maam cucugə e n yi kə mwei-kə; m pə kə hyambe bə ha tei tu yagəlai. ²⁹ I sagə n nagə bə dusi aka! Də ningə kə tu cou hyahə, yampuom yí mwanə m yia də m dai pə ninde. Də də yei i tahi e.

³⁰ «Də m hwi sunswamə, tə pweu tahi, bə pə kə sanunə, u n kə fwa kama, ³¹ yampuom yí u wua, də tə e n mwanə-bə ³² bə maa, m da yeisə m pweu tahi bə u cagə bə tə də m pə kə hurənu, u m tuom m-wei. ³³ M a kwambə duni e, yaasə m cigərə bigə aka kə hani, bə n nwam a ywombi, hyangə, kə hwi bəwagənu tə pwebisi. ³⁴ M nəm nində kəm tə cincani m pweu tahi, də bigə aka, də kə kwa? Bwa! M pwa fi bə n wuúm m pweu, də u hyambu də í canda tua buru!»

Sosefə mwana fə pwebisi fə mandə

45 Sosefə yi pə fi korə fə hyim fə twantwandəbə disu hyahə, bə buusə bə dwona bə bə tə: «Yei-ni tumu i sai!» Bə n yei sani bə sai bə sandə hyanfə də fə pwebisi bə carəbə, fə mwanə sə fə mandə. ² Fə tə hyamə, bə yousə bə sigəsə. Esipətə hyahə yiebə cesə; də í toyeni nində begau yahə. ³ Fə cagə fə pwebisi bə tə: «M e Sosefə! M pweu kwarə fu?» Sə buoa pwei, sə yaməm sə kara, sə pə fi bə fə yega toyeni. ⁴ Fə sə ya bə tə: «Bwasəkənə-ni m tahi.» Sə fə bwasəkə, fə yegə ya bə tə: «M e Sosefə, i pwebigə i n yi kwosə-kə hyangə cendəbə, bə kə hura Esipətə tintuom hyahə. ⁵ I pə yaasə i yaməm swanə, i pə n humsunu i hyim, i n m kwosəm, bə m maanu ala. Yeni n m maanə-i ala bə nagə m i pwasa. ⁶ Byen-diaki hyamə, də tintuom hyahə bwani bou, də a kwarə a í num, də hirau pwa fi bə dyahə, bə pwa hou. ⁷ Yeni yi dyem bə m disanə tintuom aməm m hyahə, bə nagə i dabuoi wei, bə i pwasa i n tinu i hyim. ⁸ Sunswamə, i sa mandəsə bə tə i nwa n m maanu-bə ala, Yeni e n m maanə-i. Də sagə e n yaasə-i m kwandə begau minisə-ceti də n daam-u; begau pweu † bə yaasə m nəm disə Esipətə begau duhu hyahə twaməm sai hyahə; m sagə e n tinu Esipətə tintuom sai.»

† Də í hiri, bə yi də pwam hirə-subau də hyou-hyanhu Esipətə tintuom begi hyahə.

⁹ Bǎ tǎ hyamǎ, bǎ sǎ tǎ: «Pwei-ni tuntwom, i hwi cagǎ m pweu, bǎ tǎ m-wei, Sosefǎ m e n i twona-u dǎ i u cagǎ bǎ tǎ, Yeni yaasǎsǎ m n tinu Esipǎtǎ sai. U hongǎ hunǎ m tahi. ¹⁰ Dǎ u nindǎne, u yí ham Gosen í byagu, hyau, dǎ u bisi, dǎ u habisi, dǎ u nahi, dǎ u busi, dǎ u swobi bǎwagǎnu u n toú-i sai. Hyamǎm, u yí m nǎm bwasi. ¹¹ Bwani yegǎ kwarǎ byena num, dǎ u nindǎne ala, m nǎm u mwanǎ diru, u pwa yia bwani, hyau, dǎ u yahǎ yiebǎ sai dǎ bǎ doru.»

¹² Bǎ yegǎ ya bǎ tǎ: «Í magǎrǎbǎ sagǎ hyambǎsǎ i nuoi díǎ, dǎ m hywambǎkǎ Bensame sagǎ hyambǎsǎ. I mandǎsǎ bǎ tǎ, m e Sosefǎ n i twagǎsǎnu akwei.

¹³ Tei-ni i cagǎ m pweu, m n bou han-ceti n dyeli Esipǎtǎ tintuom hyahǎ. I u cagǎsu i n hyambǎ-i sai, bǎ u pirǎnǎ tuntwom.»

¹⁴ Dǎ sani e, Sosefǎ n tǎm Bensame wawam bǎ n yousu, Bensame masǎ fǎ wam bǎ n yousu. ¹⁵ Fǎ tǎ hyamǎ, bǎ n yousu bǎ twaku wam fǎ pwebisi. Dǎ sani e, fǎ pwebisi n karǎm buoi bǎ cetǎ bǎ n twagǎsu.

Begau wusǎ Sakobǎ Esipǎtǎ hyahǎ

¹⁶ Begau yahǎ yiebǎ cesǎ, dǎ Sosefǎ pwebisi maanǎ Esipǎtǎ tintuom hyahǎ. Begau dǎ u mandǎtu sai, bǎ cesǎ dǎ í toyeni, bǎ yamǎm natǎ. ¹⁷ U tǎ hyamǎ, bǎ ya Sosefǎ bǎ tǎ: «Cagǎ a pwebisi sǎ touga diru sǎ munasi bǎ yatǎ Kanaa hyahǎ, ¹⁸ bǎ pirǎnǎ i pweu, dǎ u hirǎbǎ sai bǎ hunǎ ala. M nǎm bǎ hana Esipǎtǎ hyahǎ hani sui, bǎ yí n hyim di-sutu. ¹⁹ A cagǎ a pwebisi, sǎ pirǎ ala í muna-sandu bǎ hwi bǎ pirǎnǎ i pweu, dǎ sǎ pwobǎ, dǎ sǎ bisi. ²⁰ Sǎ pǎ n ywogǎru sǎ n yaasǎnǎm sǎ toúm Kanaa. Bǎ maa, dǎ sǎ hunǎ Esipǎtǎ tintuom hyahǎ, sǎ yí ham tihǎ n sui tahi, bǎ kwandǎ.»

²¹ Sakobǎ, bǎ n sagǎ yi wusǎ-u bǎ yagǎ Isǎrayelǎ, u bisi yéi begau n ya tǎ kǎm. Sosefǎ paa bǎ nwanu begau n yagǎm, bǎ mwanǎ fǎ pwebisi, muna-sandu dǎ sǎ n nǎm hyim n dyeli cóu hyahǎ. ²² Bǎ sǎ pa nin-peisi barǎm cacarǎm sǎ sai, Bensame hyau, bǎ u pa nin-peisi barǎm num, bǎwagǎnu pebiim kosi tari. ²³ Bǎ sagǎ nangǎ fǎ pweu muna-dasi pwigǎ, bǎ mwanǎ bǎ sǎ touga Esipǎtǎ nin-suisi, bǎ sagǎ mwanǎ bǎ touga diru muna-sesi pwigǎ, dǎ bǎ n nǎm hyim-tu bǎ yegǎnǎ. ²⁴ Bǎ n byaga wasǎ sani, fǎ ya fǎ pwebisi bǎ tǎ, sǎ pǎ hum cóu hyahǎ, bǎ sa sǎ cǎusǎ.

²⁵ Sǎ tǎ hyamǎ bǎ yisǎ Esipǎtǎ, bǎ n hundǎ Kanaa sǎ pweu Sakobǎ tahi. ²⁶ Bǎ nindǎ, bǎ u cagǎ bǎ tǎ: «Sosefǎ makǎ e, fǎ yi pǎ yia koo! Fǎ e n tinu-fǎ Esipǎtǎ sai!» Ama, Sakobǎ pǎ fi mansǎm, bǎ maa dǎ yi nwanu kwansǎm e. ²⁷ Sǎ u cagǎ Sosefǎ n ya toyena sai, bǎ u figǎ muna-sandu fǎ n mwanǎnǎ-tu dǎ sǎ yí u pirǎnǎ. Dǎ sani e, Sakobǎ yamǎm n hunǎm, u mandǎ bǎ tǎ toyenmagǎri e; ²⁸ bǎ ya bǎ tǎ: «Yeni! M bigǎ Sosefǎ yi pǎ yia! M nǎm tei bǎ fǎ hyambǎ bǎ sa fi yia.»

Sakobǎ hwi Esipǎtǎ bǎwagǎnu u tǎpuu

46 Isǎrayelǎ wuurǎ u toúm sai, bǎ n hundǎ Esipǎtǎ. Bǎ nindǎ Berǎ-Seba, bǎ dwosǎ hyani dwosa, bǎ mwanǎ u pweu Isakǎ Yeni. ² Dǎ dai yagu, dǎ n nwanǎ dansǎtu yiem, Yeni n u wusu bǎ yagǎ: «Sakobǎ! Sakobǎ!» U yegǎ tǎ: «M you.» ³ Yeni u tǎ: «M e Yeni, a pweu n twangǎ Yeni n dyeli. A pǎ n hwanǎ Esipǎtǎ hwim, m nagǎ tei kwansa a habisi dabuo-ceti hyanhau. ⁴ M magǎrau e n nǎm a turǎ-u, dǎ m magǎrau sagǎ ba e n nǎm a huranu. A humǎm dai, Sosefǎ e n nǎm a korǎ-fǎ a yia.»

⁵ Dǎ sani e, Sakobǎ n yisǎm Berǎ-Seba. U bisi u pirǎ, bǎ pirǎ sǎ pwobǎ, dǎ sǎ bisi, bǎ bǎ douga Esipǎtǎ begau n da mwanǎnǎ muna-sandu hyandu, bǎ tǎ sǎ u pirǎnǎ. ⁶ Bǎ pirǎ bǎ doru, dǎ bǎ toúm bǎ n tǎn toúmǎm Kanaa hyahǎ, bǎ hwi Esipǎtǎ syeli hyahǎ. Sakobǎ n hwi kǎm hyamǎ Esipǎtǎ dǎ u tǎpuu sai, ⁷ u bisi, dǎ u habisi; ba hirǎbi-tiim yi pǎ sandǎ. Bǎ sai bǎ ba yi u sanǎ e bǎ hwi Esipǎtǎ syeli hyahǎ.

Sakobǎ tǎpuu

⁸ Sakobǎ e, bǎ n sagǎ yi wusǎ-u bǎ yagǎ Isǎrayelǎ. U bisi dǎ u habisi n dyesi yi bounǎ-si Kanaa bǎ hwi Esipǎtǎ sǎ hira hyamǎ:

⁹ Sakobǎ biyuoi Rubenǎ, dǎ dǎ dǎpǎbǎ: Henokǎ, Palu, Hesǎronǎ dǎ Karǎmi;

¹⁰ Simeon dǎ u í dǎpǎbǎ n e: Yemuyelǎ, Yaminǎ, Ohadǎ, Yakinǎ, Soharǎ dǎ Sayulǎ n dyeu hyuou yi nwam Kanaa pǎyegǎ;

¹¹ Lefi dǎ u í dǎpǎbǎ n e: Gerǎsonǎ, Kehatǎ dǎ Merari;

¹² Suda dǎ u í dǎpǎbǎ n e: Erǎ, Onanǎ, Sela, Peresǎ dǎ Sera, ama Erǎ dǎ Onanǎ bǎ yi yia Kanaa syeli hyahǎ. Peresǎ í dǎpǎbǎ n e: Hesǎronǎ dǎ Hamulǎ;

¹³ Isakarǎ dǎ u í dǎpǎbǎ n e: Tola, Pufa, Yasubǎ dǎ Simǎronǎ;

¹⁴ Sabulonǎ dǎ u í dǎpǎbǎ n e: Seredǎ, Elonǎ dǎ Yaleyelǎ.

¹⁵ Lea n sandǎnu Sakobǎ dapǎsi hyamǎ, dǎ sebǎkǎ cerǎkǎ dǎ kǎ hiri yagǎ Dina, dǎ bǎ bou Aram tintyaru í byagu. Bǎ bisi dǎ bǎ habisi sǎsai, yi nwam pwisi tari dǎ hirǎbǎ tari.

¹⁶ Gadǎ dǎ u í dǎpǎbǎ n e: Sifionǎ, Hagi, Suni, Esǎbonǎ, Eri, Arodi dǎ Areli;

¹⁷ Aserǎ dǎ u í dǎpǎbǎ n e: Yimǎna, Yisǎfa, Yisǎfi dǎ Beria, bǎwagǎnu bǎ putagǎ Sera. Beria, í dǎpǎbǎ n e: Heberǎ dǎ Malǎkiyelǎ.

¹⁸ Silǎpa n sandǎnu Sakobǎ dapǎsi hyamǎ. Bǎ bisi dǎ bǎ habisi yi nwam pwigǎm hirǎbǎ hadwam. Dǎ í Silǎpa, Labanǎ n yi u pirǎ-i bǎ mwanǎ dǎ pupau Lea, dǎ u yí n u tiim twamǎm.

¹⁹ Sakobǎ dǎ u pwahau Raselǎ, bǎ bisi hira hyamǎ: Sosefǎ dǎ Bensame. ²⁰ Sosefǎ dǎ fǎ pwahau Asǎnatǎ,

bə yi sandə bisi dia e Esipətə hyahə, də sə hira yagə Manase də Efərayim. Syeli bə n wusə-i bə yagə Onə, də hyahə, dwosi hyau Poti-Fera í pupau e Asonatə hyau.

²¹ Bensame də u í dapebə n e: Bela, Bekerə, Asəbelə, Gera, Naamanə, Ehi, Rosə, Hupim, Mupim də Arədə.

²² Raselə n sandənu Sakobə dapəsi hyamə. Bə bisi də bə habisi nwam pwigəm hirəbə naasi e.

²³ Danə də u í dapau n e: Husim;

²⁴ Nefətali də u í dapebə n e: Yasielə, Guni, Yeserə də Silem.

²⁵ Bila n sandənu Sakobə dapəsi hyamə. Bə bisi də bə habisi yi nwam hirəbə pəlei. Də í Bila, Labanə n yi u pirə-i bə mwanə də pupau Raselə, də u yí n də tiim twaməm.

²⁶ Sakobə furu sai n yi hwi-hu Esipətə, u yi nwam pwisi hadwam də hirəbə hadwam, bə yaasə u bip-wobə. ²⁷ Də Sosefə sagə yi toúnə dapebə dia Esipətə hyahə. Də sani, Sakobə təpuu səsai sa wagə bə n nwam hirəbə pwisi pəlei.

Sakobə bou Esipətə tintuom hyahə

²⁸ Sakobə disa Suda, də u yi dyem bə nində bə cagə Sosefə, u maanəm yem Gosen hyahə. Sakobə də u hirəbə n nində dai Gosen, ²⁹ Sosefə pirə fə sangə də kə sanhu bə n pa Gosen, bə yí courə fə pweu. Fə nində sani hyani, bə pwi curə bə tə fə pweu wawam, bə n yousu. ³⁰ Isərayelə fə ya bə tə: «Də m sa fwa m yia, bə maa m a hyambəsə də a nam kwarə bə fu.»

³¹ Sosefə cagə fə pwebisi, də fə pweu yahə yiebə sai bə tə: «M nəm tei cagə Esipətə begau bə tə m pwebisi, də m pweu yahə yiebə n təm bounə-bə Kanaa, bə nindənə m tahi. ³² M sagə yí u cagə bə tə i nwam dosiemə e, bə kwahənə i swobi, də i nahi də i busi də i n toú n dyeli sai. ³³ Də begau i wusə bə i kaám i n dyahəsü twaməm n dyeməm, i u yega bə tə: ³⁴ Də i bi-gabiim hyahə i nwam dosiemə e, də i halabə sagə ba yi pugə hyaməm e. Də i tə hyamə, u yí yaasə i n bou Gosen hyahə, bə maa Esipətə yiebə sia dosiemə.»

Sakobə tei Esipətə begau tahi

47 Sosefə tə hyamə bə tei cagə Esipətə begau bə tə: «M pweu də m pwebisi, bə nindənə bə yeinə Kanaa bə kwahənə bə swobi, bə busi, bə nahi də bə toúm sai. Bə bounə Gosen byagu.» ² Bə tə hyamə, bə pirə fə pwebisi num, bə sə teinu begau tahi, bə u fiigə. ³ Begau sə kaám bə tə: «I dyahəsü twam-maməm tə?» Sə u yega bə tə: «Begau, tə nwam dosiemə e harə tə halabə sani. ⁴ Bwani bou magərə tə syeli Kanaa. Ba mwohu kwa, də tə doru yí hwombi. N e n mwanəm, tə maanə bə nagə bə n pwəsə ala. Tə a cuosu bə nagə a tə pa cou, də tə yí n bou Gosen byagu.» ⁵ Begau yega Sosefə toyeni bə tə: «Sunswamə, a pweu də u bisi bə hunə a tahi. ⁶ A e n tinu-u Esipətə. Wondə syela sai, a

hyambə n sui tahi bə bə hana hyani. Bə yí fi ham Gosen. Bə dacahu hyahə, də a sagə hyá n dyebə yí fi, a bə kwansa m dosiem-camə.»

⁷ Sosefə sagə pirə fə pweu, bə u teinu begau tahi, bə u fiigə begau. Sakobə busə begau də n kwandənu kəm. ⁸ Begau u kaám bə tə: «A toú byena twatə?» ⁹ U u yega bə tə: «M n yigəm, sunswamə də nwam byena kogə də pwisi tari. M pə wuri, bə sa hyambəsə canda magərə m bwosi hyahə. M byena pə parə m halabə n tu byena bə siməm hyahə.» ¹⁰ Sakobə cousə begau də n kwandənu kəm, bə n hundə.

¹¹ Sosefə paa begau n ya kəm, bə terə Esipətə hyahə hanə-sui, Gosen, bə n sagə ba yi wusə-i bə yagə Raməsəsə də byagu, bə hana fə pweu, də fə pwebisi, bə bə mwanə tihə bə n tinu. ¹² Bə tə hyamə, bə n pugə fə pweu, də fə pwebisi də fə pweu təpuu hirəbə sai, bə bə nuhu diru, də bə wosu n mingəm.

Sosefə n yi pirə cagəsi n dyesi bwani sani

¹³ Bwan-daam e n yi kou-məm, bə fiegu Esipətə də Kanaa hyahə hirəbə sai, də nindigəhu kwa byagi hini, də hirəbə ywaku. ¹⁴ Esipətə də Kanaa yiebə sai n cirənə bə num diru. Sosefə bə kwosənu diru bə cigərə bə pei sai, pefə n kwa hirau hiau tahi. Fə yi i cigu bə beem begau yahə e. ¹⁵ Pei n porə dai Esipətə də Kanaa hyahə, bə wondə bə n nwam titiei kwa, bə maanə Sosefə tahi bə fə tə: «Tə pa nindigəhu, tə kwa pei. Də n nwa, bwani yí tə wua a disu hyahə ala.» ¹⁶ Sosefə yega bə tə: «Də i kwa pei, m nəm i mwanə diru bə cigərə i doru.» ¹⁷ Bə tə hyamə, bə n pigənə bə doru, bə sansi, bə swobi, bə busi, bə nahi, də bə munasi bə cahu Sosefə tahi bə cigu diru. Də í byeni hyahə, fə bə mwanə diru bə cigərə bə doru sai.

¹⁸ Də n toú byeni, bə yatənə bə fə tə: «Begau minisi, tə pwa a hwaagə fei, bə a pia n tə pugə-i. A hyá tə n kwam pei, də tə n tən toú tə doru sai, a sa e n tə tinu-u. Sunswamə, tə tihə ba sa e n kwarə-i də tə magərəbə. ¹⁹ A yí n tə wuúm kama tə tei yia bwani bə yaasə tə tihə? A tə pirə də tə tihə bə tə mwanə nindigəhu. Hyaməm, Esipətə begau yí n tinu tə tihə; tə-wei, tə kwandə u ywomba. Tə panə nindigəhu tə pə yia bwani, bə sagə tə mwanənə ninburəsi tə burə tə tihə də pə n bei yoyou.»

²⁰ Bwani tə hyamə, bə kangə bə n pwa yéi n dyeməm. N dyeu sai, u kwosə u tihə. Sosefə nundə bə tihə sai, bə mwanə begau. Esipətə tihə sai kwandə begau tin-ceri. ²¹ Hirəbə n bou-bə sai də í tintuom hyahə, fə bə kwansa ywomba. ²² Ama, fə yi pə nundə dwosa hyamə í tihə, bə maa begau e n yi tən bə pugə-u. Də e n yi mwanə-i bə yi pə kwosə bə tihə.

²³ Də sani, Sosefə cagə də í hirəbə bə tə: «M n i nundəsə ama, də i tihə bə mwanə begau, m sa yí i mwanə ninburəsi i burə i kuru. ²⁴ Də papani pande, də

i byaga diru, i cwoba nindigəhu n dyehu cwobəra num, bə pirə cwobəri cari bə mwanə begau. Bə n tinu cwobərə-naasa n kwarə-ha, i yí karə a í hyahə e bə burə bə sagə di, i-wei, i bisi dā i yahə yiebə sai.»²⁵ Bə yega Sosefə bə tē: «Begau minisi, a hongā e; a tē pwasa e! Tē yéi e bə yí n nwam begau ywomba.»²⁶ Sosefə dā kwansa yibu. Bə nam kwarə bə bou, harə bə tei tu yagə í saam Esipətə sai hyahə. Dā papani pande, dā bə byaga diru, bə yí cwoba nindigəhu n dyehu cwobəra num e, bə pirə cwobəri cari bə mwanə begau. Begau ba yí pə tinu dwosa hyamə í tihə e.

Sakobə byen-yanda

²⁷ Isərayelə tē hyamə, bə ham Esipətə tintuom hyahə Gosen í byagu, bə n pugə tihə bə dā tinu, bə sandə bisi sē n wosə magərə. ²⁸ Sakobə yí kwana Esipətə hyahə pwigə n byena pəlei. U bwosi sai sa n nwam byena kogə dā pwisi naasi dā byena pəlei. ²⁹ Isərayelə n mandəm bə tē dā huməm bwasi, dā wusə Sosefə bə fə tē: «Dā a m fwa, a swarə a nou m bugi tihə † bə pworə a sē a pwa yéi bə m tu Esipətə tintuom hyahə. ³⁰ Dā m yia dai, a m toú bə m yeira Esipətə hyahə, bə m hura bə m wagə m pwedyebə tahi, bə m tusu hyani.» Sosefə u yega bə tē: «M nəm yéi a nui.»³¹ U yegə ya bə tē: «Pworə.» Fə pworə. U tē hyamə, bə kwambə u pipisəhu yuoi hau, bə twamba Yeni.

Sakobə cuorə Sosefə bisi hyáhə suu

48 Dā dahə, bə maanə dai tuoli bə cagə Sosefə bə tē fə pweu kwanu hyahə pə narə. Fə pirə fə bisi, Manase dā Efərayim, bə tei u dyangəm. ² Bə cagə Sakobə bə tē: «A bigə Sosefə maanə a dyangəm.» U cesə, bə tierə, bə yisə bə ham u pipisəhu hyáhə. ³ U cagə Sosefə bə tē: «Yencambu yí m fiigə u hyim, bə cuorə m hyáhə suu dā m bou Kanaa tintuom hyahə, syeli bə n wusə-i bə yagə Lusə, dā hyahə. ⁴ Bə m tē: M nəm a pa bisi pwompwom. M nəm a kwansa burə-wosi halau. M nəm mwanə syeli ali, a bisi í bisi, sē n dā tinu.»

⁵ Sakobə yegə ya Sosefə bə tē: «A bidiakəsi Manase dā Efərayim a n sandə-si Esipətə dā m nam pə maane, sē yí n nwanu m bi-sandəsi yiem e. Bə ba n nwanu Rubenə dā Simeon. ⁶ Ama, a n nəm yegə sandə-si yí n nwam a yesi e. Sə dapecamə e n nəm sē pa-si tihə. ⁷ Bə maa m yí yeinə Padanə, bə n tuhə syeli bə n wusə-i bə yagə Efərata dā dā bou Kanaa tintuom hyahə, a hyuou Raselə n kwa, m dā puha Efərata cou ywogə. Efərata bə n wusə-u sunswamə bə yagə Betəlem.»

⁸ Isərayelə hyambə Sosefə bisi bə kaám bə tē: «Bi-mansi-tə ala?»⁹ Sosefə yega bə tē: «M bisi e, Yeni n m pa-si hyamə Esipətə hyahə.» U sē: «Bwasəkənə-si m tahi m sē paa suu.»

† Nou swarəm bugi tihə nagə cagə tē u yí bea nui e.

¹⁰ U yí ciemsə bə pə nua su. Sosefə bwasəkə fə bisi u tahi, u sē wam. ¹¹ Bə cagə Sosefə bə tē: «M yí pə hyá bə tē m nəm yegə a hyambə, ama, Yeni yaasəsə m a hyambə, bə sagə yegə hyambə a bisi.»¹² Sosefə sē singa u duna hyáhə, bə kwambə fə tini tu tihə. ¹³ Bə tē hyamə, bə korə fə bisi nei, bə sē bwasəkə u tahi, Efərayim n bou fə yugu, u kogə hau, Manase n bou fə kogə, u yugu hau. ¹⁴ Sanwa, u cahəsa u nei, bə dumba u yugu Efərayim yuoi hyáhə, bə dumba u kogə Manase i yuoi hyáhə, dā Manase hyim e n nwam-u biyuoi.

¹⁵ U cuorə Sosefə hyáhə suu bə tē:

«M halau Abəraham dā m pweu Isakə bə Yeni; Yeni n dyeli n m pugə-i bə m tyesu cou harə m bigabiim hyahə, bə ha tei tu yaagə;

¹⁶ Yeni twontwondau n m yeira-u hweru hyahə, dā paasə suu bisi asi.

Bə yaasə dā í bisi mwanə m halau Abəraham hiri, dā m pweu Isakə hiri, dā m yiei, a n tum twagəsu.

Dā mwanə sē wei syeli tintuom sai hyahə.»

¹⁷ Sosefə n hyambəm hyamə dā Isərayelə dumba u yugu Efərayim yuoi hyáhə, dā pə fə nate. Fə korə u nou bə dumbərə Efərayim yuoi hyáhə bə n nagə fwagəsə bə dumba Manase yuoi hyáhə, bə ya bə tē:

¹⁸ «Kei! M pweu, hyaməm nwa, aka e biyuoi, dumbə a yugu kə í yuoi hyáhə.»¹⁹ Fə pweu kangə bə tē: «M bigə, yaasə, m ba hyá. Manase yí kwandə hirə-subau, dā u sagə yí n toú dabuoi. Ama, u hywambəkə subəsi, dā kə í furu sa sē yí wei bə n paanu u you. Kə furu yí n toú dabuoa pwompwom e.»

²⁰ U sē paasə suu dā dai bə tē: «Isərayelə yiebə sē yí n wusu i hiri e, bə fi bə cuorə hirau hyáhə suu. Bə tən yí ya bə tē: Yeni i paa suu bə nwanu dā n yí paa kəm suu Efərayim dā Manase.» Isərayelə n paa kəm hyamə, Efərayim cigərə Manase hani.

²¹ Isərayelə tē hyamə, bə ya Sosefə bə tē: «M pwa n taam huməm, Yeni n wagə bə i bounu, bə sē i yega i halabə syeli. ²² M nəm a mwanə turu, dā u paanu a pwebisi you. M nəm a mwanə Sisem byagu hau tihə, m n yí fihərə-i hyani Amoritədyebə tahi. M yí dā fihərə bəwagənu m carəsicani e dā m tiebu.»

Sakobə toyen-yandi

49 Sakobə wusə u dapebə bə bə tē: «Maanə m i cagə n dyeli n sē i nindənə-i, i-wei dā i habisi. ² Maanə i cesə m bisi. Bwasəkənə-ni i cesə m n toú-i bə yí i cagə m-wei, i pweu Isərayelə.

³ «M biyuoi Rubenə: A e m n dyem bə sandə-kə bə nam bansə. A e ciau bə tounu tuobə bansəm. ⁴ Dā hyau kwa n nəm fi-u bə twangə a dahə. A nwanu niim n wapə-məm. Ama dā a sa pwa fi bə yegə n paanu

tuobə. Bə maa a twangasə m kundə-biim m pipisəhu hyáhə bə hu hywanga.

⁵ «Simeon də Lefi, bə nwam hirau carau e. Bə wagə-su nui bə puum dusi. ⁶ M kwa bə pupaha hyahə, m pə nagə bə n bou bə waka hyahə. Bə yi wuosə hirəbə də bə swari hyahə, bə fwandə nahi bə n nagə sani. ⁷ Bə swari pə sui. Canda yí n bə bounu. Swari tən bə korə, bə n kwa nansiməm ba kunkwangəsü. M nəm bə kosə bə bə yabəsa Isərayelə tintuom byaga sai bə n kwa hanə-ceri.

⁸ «Suda, a pwebisi yí n a dwondu. Bəwagənu bansəm e a hunkantiibə n nəm kwambəm a disu hyahə. A pwebisi sagə yí kwambə a disu hyahə. ⁹ A yí n nwanu kuhu-cambii e, m bigə Suda. A yí n hwobu mwohu hyahə í doru e. Bə nwanu kuhuciau n tən pwaram u tei bə sa fi pisə, a n nəm pisu kəm hyamə. Wei tə n nəm paa-u buoi bə maa a yisəkəm? ¹⁰ Begi pə yeitə dai hini Suda furu hyahə. U í habisi hyahə e begəbə n nəm yeirəkəm, bə ha n kwandənu begau n nəm wagə-u buri sai. Tinkwangə hirəbə sai yí n yuou u í nui e. ¹¹ Diru yí n bou pwompwom, ba dé hirau huba u mu-nagə kuhu hyahə, kə pwa fi hwobə bə wasə. Daam nəm bou bə pwa yéi wasəm, hirəbə tən hya bə kwatə bə n yubu. ¹² Bə tən yí hya bə nuoi swasə. Bə tən yí hya namyasəm bə nia pworə.

¹³ «Sabulonə hyau, u yí yisə bə tei bə n bou nicaməm ywogə, harə-cwaga tahi. U tintuom daagəsi ha yí tei tuunə Sidonə syeli.

¹⁴ «Isakarə hyau yí n nwanu munagə n bou-kə pwasəbə dachau hyahə. U furu yí n suhi tuobə dachau hyahə. ¹⁵ U yí hyambə hani bə n nwam də sui, u n bou hyani bə pwam yisəm. U yí hywaməkə u hyim bə n tougu touga, bə n dyahəsü ywombə-twaməm.

¹⁶ «Danə í furu yí n bansə bə nwanu Isərayelə hyahə furi tuoi. ¹⁷ U bansəm yí n nwanu wofə n bou-fə cou hyahə, u yí n nwanu wonyori yiem e cou-myesəkə hyahə. Də hasə sangə dwarəhu də begau kə dou. U deinə u dahə.

¹⁸ «Yoo! M Yombətu, a pwasasu m habisi.

¹⁹ «Gadə hyau tatasəbə tən yí u pigə, ama u e n tə nəm bə twahəkə-u bə bə tapa.

²⁰ «Aserə í tihə sə yí n sanu su. U diru yí n sui bə nwanu begə-diru.

²¹ «Nefətali hyau, u yí n nwanu kansibə-segə n tou-kə pisə-sui, bə sində kə n nagə kəm, bə sanu bi-susi.

²² «Sosefə hyanfə yí n nwanu tiigə n tumbə-kə e bwagə yuoi tahi, kə bahi yí n cam cam bə tagərə kwongə. ²³ Tatasəbə yí fə pigə magərə, bə fə pigə su, bə fə fyegə su; ²⁴ ama bə tiebu kangə taam, bə nou n saam. Sakobə Yeni n bansi, də e n nəm fə fihərə-i, bə fə tiim fə kwandə Isərayelə tintuom siemau, bə n nwanu hwangu Isərayelə disu hyahə. ²⁵ Yeni Yencambu, u e n nəm fə tiim-u. Yeni n tou-i bansəm, də yí fə paa suu bə mwanə tagəfə pwom, bə mwanə niim n

bou-məm tihə, m bwij; bə yaasə kuru sandə pwompwom. Yeni paa suu fə pwobə də fə habisi, bə mwanə bə warə. ²⁶ A pweu suu paanu tala n bou-ha harə sani sani a í suu. Də í suu səsai n nwam Sosefə you; fə kwandə fə pwebisi disəkantiau.

²⁷ «Bensame hyau, u yí n nwanu kwaru, bwani n tou-u də u diigə bə yensu pwem. Humsu də yagu də u caru, bə tən tutə u n wua n dyeli.»

²⁸ Isərayelə furi nwam pwigəm i dia. Sə pweu n yí sə cousə kəm hyamə. U yi cagə bigə n dyegə sai u n tou-i.

Sakobə huməm

²⁹ Sakobə n twagəsə sani bə wasə, bə sə tə: «M yem wasə e. M n nəm yia dai, i n puha m halabə n puhə tahi, fwarə-cincanhu n bou-hu Efəronə Hititə kuhu hyahə. ³⁰ Də í fwarə-cincanhu bou Makəpela hyahə, bə pə taam Maməre, Kanaa tintuom hyahə. Abəraham n yi nundə-u də í kuhu də də í fwarə-cincanhu Efəronə Hititə tahi, bə nagə bə n puhu hu hyahə u yiebə. ³¹ Bə yi puhə hyani e Abəraham də u pwahau Sara, Isakə də kə pwahau Rebeka. M sagə yi puhə hyani e Lea.

³² Abəraham yi nundə də í kuhu də də í fwarə-cincanhu Hititədyebə tahi e.» ³³ Sakobə n dougə sani u n yí tounu toyena n dyeha u bisi, bə pisə, bə twasə bə sə búre.

Sakobə tuum

50 Sosefə tə hyamə, bə dei fə pweu hyáhə, bə tu hudabwoni bə u wam. ² Bə tə hyamə, bə wusə fə bwogətwola bə a ya bə tə: «I saagə u hyáhə wuum n nəm mwanə-məm u pə pahəkə.» Də sani, bwogətwola dyahə kə hyamə. ³ Bə kwana daa pwisi naasi, bə ba dwosu Sakobə kwanu. Bə n kwandənu bə saagə hudu-rau wuum bə tu daa hyamə. Esipətə yiebə ham u huməm bə kwana daa pwisi pəlei.

⁴ Də í huməm daa hyahə, Sosefə ya kawesi n bou-si begau təpuu hyahə bə tə: «Də i m hau, i tei hyambə begau m yem. ⁵ I u tə m yagə: M pweu n da tandəm n kwam, u da mwanəsə m pworə bə tə m nəm u puha u n yi bwotə buoru n dyehu hyahə Kanaa. M sa yi nagə bə u hura də í Kanaa hau e bə u tu. Də m tei bə u tu bə wasə, m yegənə.» ⁶ Esipətə begau fə yega bə tə: «Tei, a tu a pweu, də u n da mwanə a pworə kəm.»

⁷ Sosefə tə hyamə, bə tei fə pweu tuum. Esipətə tintuom hyahə kawə-cansi, begau mandətu, də syeli hyahə dacana sai fə turi; ⁸ fə təpuu, fə pwebisi í təpui, də fə pweu you, hirəbə sai sagə yi teisə. Gosen syeli hyahə ba hirau yi pə sandə; dé bisi də doru pə nwa. ⁹ Sansi sandu də sandogəbə yi turəsə Sosefə. Hutiibə yi karəkəsə magərə.

¹⁰ Bə nində Atadə yaru tahi, bwagə bə n wusə-kə bə yagə Surədenə kə katəm, bə paa hyani Sakobə huməm kukworu, də tə subi bə tou hau. Sosefə tə

hyamə, bə ham fə pweu huməm bə kwana daa pəlei.

¹¹ Kanaa yiebə n yi bou-bə də í byagi, bə hyambə hutibə n paa kəm Sakobə huməm kukworu bə ya bə tə: «Esipətə hirə-subau í huməm e bə n dwosə-məm.» N e n mwanəm də bə wusu də í Surədenə dou yaru bə yagə Abelə Misərayim †.

¹² Sakobə bisi tə hyamə, bə paa sə pweu n yi ya kəm.

¹³ Bə u toú bə u hura Kanaa, bə u tu Makəpela hyahə, hwangə-kukwogəhu hyahə bə cii Maməre. Abəraham n yi nundə-u də í tihə Hititə hiau tahi, də u hiri yagə Efəronə Hititə, bə nagə bə n puhu u yahə yiebə.

¹⁴ Sosefə tu fə pweu bə wasə, bə yatə Esipətə bəwagənu fə pwebisi, də hutibə sai.

Sosefə pwebisi hwanəlası

¹⁵ Sosefə pwebisi sə: «Tə pweu n yia ama, Sosefə yí pirə fə pii, fə yi tə yega hweru tə n yi fə paa-tu hyantu tə sai.» ¹⁶ Sə twona canantiau bə tə, u tei Sosefə tahi, bə fə cagə bə tə: «A pweu tandə huməm, bə cagə a pwebisi bə tə: ¹⁷ Sə a cagə bə tə, a sə taamsu sə hweru sə n yi a paa-tu. Sunswamə, sə yagə: bə nwanu a pweu n yi ya kəm, a yéisu sə taami, bə sə taamsu sə hweru; bə maa hyansi də a pweu, i yaam Yeni carau e.» Fə n cesə sani də í toyeni, bə yousə.

† Abelə Misərayim nagə cagə tə Esipətə huməm hanəm.

¹⁸ Də dahə, fə pwebisi maanə sə magərəsi bə dei tihə, bə kwambə fə disu hyahə, bə fə tə: «Sunswamə, tə nwam a ywomba e.» ¹⁹ Sosefə sə yega bə tə: «I pə n hwanə. M nwam Yeni? ²⁰ I yi nagə bə m paa hweru e, Yeni kaasə bə tə kwansa suu; bə nagə pwasa hirəwosi, bə nwanu i n nua kəm yagəlai. ²¹ I pə n baam ningə hingə, m nəm i pugə də i təpui sai.» Də í buo-nari toyena mwanə fə pwebisi karə buoi.

Sosefə huməm

²² Sosefə də fə yahə yiebə, bə tə hyamə, bə n bou Esipətə hyahə. Sosefə n toú byena kogəm pwigə carəkə, bə sa fi yia. ²³ Fə yi hyambəsə fə bigə Efərayim bisi də u habisi; bə sagə hyambə fə bigə Manase dapau Makiru í bisi. Fə pirə Makiru bisi bə kwansa fə yesi. ²⁴ Dai hini, Sosefə cagə fə pwebisi bə tə: «M yem wase; ama, Yeni yí i tiim, bə i yeira Esipətə hyahə, bə i hura də n yi hahərə də nui bə ya bə tə də yí mwanə syeli n dyeli Abəraham, Isakə də Sakobə, də hyahə.» ²⁵ Fə yegə tə: «Yeni n nəm i yeira dai ala, i puhərə m hwobi bə n hundə toú.» Bə mwanə sə pworə.

²⁶ Sosefə yia Esipətə hyahə, bə toú byena kogə də pwigə carəkə. Fə n yiem bə saagə fə kwanu tiim bə pə nagə u butə, bə fə kwondə hwangə-kukwogəhu hyahə, bə bea Esipətə hyahə.